

Finansiško izvestuvawe spored smetkovodstvo na gotovinska osnova

(standard, primeri i objasnuvawa)

Skopje , januari 2006 godi na

Pri ra~ni kot e podgotven so poddr{ ka na Proektot Tehni ~ka pomo{
na Mi ni sterstvoto za f i nansi i za f i skal na decentral i zaci ja
rakovoden od Evropskata Agenci ja za Rekonstrukci ja.

Konzorci umot koj go sproveduva proektot e predvoden od
Human Dynamics (Avstri ja) vo sorabotka so Ovl asteni ot I nsti tut za javni
f i nansi i i smetkovodstvo, CIPFA (Obedi netoto Kral stvo) kako partner.

I zdava: Jugorekl am - Skopje

Kompjuterska podgotovka i pe~at: Jugorekl am, Skopje

Ti ra` : 500 pri meroci

Skopje, 2005

SODR@I NA

PREDGOVOR	7
GLAVA PRVA-Finansko izvestuvawe spored smetkovodstvo na gotovinska osnova	9
FINANSI SKO I ZVESTUVAWE SPORED SMETKOVODSTVO NA GOTOVINSKA OSNOVA-MMS vo javni ot sektor na gotovinska osnova ..	11
VOVED	13
STRUKTURA NA STANDARDOT	15
DEL 1: BARAWA	17
Cel	17
1.1 Delokrug na barawata 1.1.1-1.1.7	18
1.2 Gotovinska osnova 1.2.1-1.2.9	19
Definicii 1.2.1 - 1.2.9	19
Smetkovodstvo na gotovinska osnova 1.2.2	19
Pari~ni ekvivalenti 1.2.3-1.2.5	20
Kontrola na pari~ni sredstva od strana na subjektot koj izvestuva 1.2.6-1.2.9	20
1.3 Barawa za prezenti rawe i prika` uvawe 1.3.1-1.3.38	22
Definicii 1.3.1-1.3.3	22
Finansiski izve{ tai 1.3.4 - 1.3.11	22
Informacii koi treba da se prezenti raat vo izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi 1.3.12-1.3.29	24
Klasifikacija 1.3.17	25
Stavki, naslovi i podzbi rovi 1.3.18	26
I zvestuvawe na neto osnova 1.3.19-1.3.23	26
I splati od strana na tretu stranki vo ime na subjektot 1.3.24-1.3.29	27
Smetkovodstveni politiki i obrazlo` enija 1.3.30-1.3.38	30
Struktura na obrazlo` enijata 1.3.30-1.3.31	30
I zbor i prik` uvawe na smetkovodstvenite politiki 1.3.32-1.3.38	30
1.4 Op{ ti odredbi 1.4.1-1.4.25	31
Period na izvestuvawe 1.4.1-1.4.3	31
Blagovremenost 1.4.4	32
Datum na odobruvawe 1.4.5-1.4.6	32
Informacii vo vrska so subjektot 1.4.7-1.4.8	33
Ograni~uvawa na pari~nite salda i pristap kon pozajmvawata 1.4.9-1.4.12	33
Konzistentnost vo prezenti raweto 1.4.13-1.4.15	34
Sporedbeni informacii 1.4.16-1.4.20	35
Identifikuvawe na finansiski izve{ tai 1.4.21-1.4.25	36
1.5 I spravawe na gre{ ki 1.5.1-1.5.5	37
1.6 Konsolidirani finansiski izve{ tai 1.6.1-1.6.21	38
Definicii 1.6.1-1.6.4	38
Ekonomski Subjekt 1.6.2-1.6.4	38
Obem na konsolidirane finansiski izve{ tai 1.6.5-1.6.15	38
Postapki pri konsolidirawe 1.6.16-1.6.19	41

Prezenti rawe pri konsolidirane 1.6.20	42
Preodni odredbi 1.6.21	42
1.7 Stranska valuta 1.7.1-1.7.8	42
Definicii 1.7.1	42
Tretman na pari~ni prilivi, odlivi i salda vo stranski valuti 1.7.2-1.7.8	43
1.8 Den na stapuvawe vo sila na Delot 1 i Preodni odredbi 1.8.1-1.8.3	44
Den na stapuvawe vo sila 1.8.1	44
Preodni odredbi - Konsolidirani finansiski izve{ tai 1.8.2-1.8.3	44
Prilog 1: I lustracija na barawata sodr`ani vo Delot 1 od Standardot ...	45
DEL 2: DOPOLNI TELNI PRI KA@UVAWA	
KOI SE PREPORA^UVAAT	63
2.1 Dopolni telni obelodenuvawa koi se prepora~uvaat 2.1.1-2.1.59	63
Definicii 2.1.1-2.1.2	63
I dni ekonomski koristi i potencialni uslugi 2.1.2	64
Kontinuitet 2.1.3-2.1.5	65
Vonredni stavki 2.1.6-2.1.14	66
Razli~ni od redovnite aktivnosti 2.1.8	66
Ne se o~ekuva da se povtoruvaat vo dogledna i dni na 2.1.9	66
Nadvor od kontrola ili vlijanie na subjektot 2.1.10	66
Identifikuvawe na vonrednite stavki 2.1.11-2.1.14	67
Administrirawe na transakcii 2.1.15-2.1.22	68
Naplata na prihodi 2.1.18-2.1.20	69
"Tranzitni" pari~ni tekovi 2.1.21	69
Transferni pla}awa 2.1.22	70
Obelodenuvawe na glavnite grupi na pari~ni tekovi 2.1.23-2.1.30	71
Obelodenuvawe na transakcii so povrzani stranki 2.1.31-2.1.32	73
Obelodenuvawe na sredstvata, obvrskite i sporedba so buxetot 2.1.33-2.1.36	73
Sporedba so buxetot 2.1.36	74
Konsolidirani finansiski izve{ tai 2.1.37-2.1.44	74
Steknuvawe i otu uvawe na kontrolirani subjekti i drugi operativni edinci 2.1.40-2.1.44	75
Zaedni~ki vlo`uvawa 2.1.45-2.1.46	76
Finansisko izvestuvawe vo hiperinflatorni ekonomii 2.1.47_2.1.69 ...	77
Povtorno presmetuvawe na iznosite na finansiskite izve{ tai 2.1.49-2.1.54	77
Sporedbeni informacii 2.1.55	79
Konsolidirani finansiski izve{ tai 2.1.56-2.1.57	79
I zbor i upotreba na op{t indeks na ceni 2.1.58-2.1.59	79
2.2 Vladi i drugi subjekti vo javni ot sektor koi imaat namera da premi nat kon smetkovodstvo na presmetkovna osnova 2.2.1-2.2.5	80
Prezenti rawe na izve{taj za pari~ni prilivi i odlivi 2.2.1-2.2.2	80
Delokrug na konsolidirani te izve{tai - iskluvawa od ekonomski ot subjekt 2.2.3-2.2.5	80

PRI LOG 2 - I lustracija na odredeni prikazuvawa prepore-ani vo Delot 2 od Standardot	.83
PRI LOG 3 -Prezentirawe na izveštaj za pari~ni prilivi i odlivi vo obrazec koj se bara spored MSSJS 2 I zveštaj za pari~nite tekovi	.89
PRI LOG 4 - Kvalitativni karakteristiki na finansiskoto izvestuvawe	.97
PRI LOG 5 - Vospostavuvawe kontrola vrz drug subjekt za celite na finansiskoto izvestuvawe	.103

GLAVA VTORA - Primeri i objasnuvawa za prakti~na implementacija na MSS za javen sektor

na gotovinska osnova	.111
Celi	.113
Spisok na specifi~ni poiimi	.114
Soveti za primena na standardite	.115
Kvalitativni karakteristiki na finansiskite informacii	.116

2.1. Finansiskite izveštai podgotveni spored MSS na gotovinska osnova, gi vku~uvaat slednive komponenti 116

2.2. Smetkovodstvo na gotovinska osnova 117

2.3. Zaklu~ok 119

Beleški kon finansiskite izveštai (primer) 121

ANEKS - Me|unarodni smetkovodstveni standardi za javni ot sektor (MSS) na presmetkovna osnova-i dni ~ekori 129

PREDGOVOR

Ovo je priročnik, ki je podgotovljen od strani na Projekt, financiran od Evropske Agencije za Rekonstrukcijo - „Tehnična podpora na Ministrstvo za finance in fiskalno decentralizacijo“ in je namenjen za smetkovoditelje in ostanke tehniškega dela od javnega sektorja.

Imenuje Ministrstvo za finance donese „Pravilnik za primena na mednarodne smetkovodstvene standarde v javnem sektorju na gotovinska osnova“ so, ki se propisujejo smetkovodstvene standarde, ki se primenujejo pri vodstvu na smetkovodstvo za bugetne in bužetske koristi. („Služben vesnik na RM“ br. 116 od 29.12.2005), ki se primenuje od 1.1.2007 godina.

V okviru te aktivnosti, Ministrstvo za finance potpisuje Memorandum za razpravo o Mednarodni Federaciji na Smetkovoditelje od SAD, ki se odobruje prevod in objavo na Mednarodni standard za javni sektor na gotovinska osnova v Republiki Makedoniji.

V okviru te pomoči, ki jo ostvaruje, Projekt „Tehnična pomoč na Ministrstvo za finance in fiskalno decentralizacijo“, isti prevod, izdaja za prevod, lektura in prepravo na Standard na makedonski jezik, kako in dopolnilno objasnjuje so primeri za njegovo praktično primeno.

V ta smisla, ovoj Priročnik treba da posluži za dobro razpravo in poenostavno primeno na smetkovodstveni standard na gotovinska osnova pri vodstvu na smetkovodstvo od strani na bužetne in bužetske koristi..

Priročnik je sestavljen od dveh poglavij:

- Glava prva - Fiskalno izveševanje spored smetkovodstvo na gotovinska osnova, i
- Glava Vтора - Primeri in objasnjuje za praktično in implementacija na MSS za javni sektor na gotovinska osnova.

Na koncu na Priročnik je priložen Aneks, ki ga predstavljajo kratka verzija Mednarodne smetkovodstvene standarde za javni sektor (MSS) na presmetkovna osnova, kako sledni koraki za razvoj na domačo noto smetkovodstvo v javnem sektorju, ki se primenuje v veliki del od zemlje na Evropska Unija.

GLAVA PRVA

Finansijsko izveštavanje spored smetkovodstvo na gotovinska osnova

IFAC

Komitej

za javni

sektor

MSS vo javni ot sektor
na gotovinska osnova

Finansiško izvestuvawe spored smetkovodstvo na gotovinska osnova

Me|unaroden smetkovodstven
standard vo javni ot sektor

Izdateno od

Me|unarodnata

federacija na

smetkovoditeli

Ovoj Standard be{ e usvoen od strana na Komi tetot
za javen sektorna Me|unarodnata f ederacija na smetkovodi tel i

I nformaci i vo vrska so Me|unarodnata f ederacija na smetkovodi tel i i primeroci na ovoj Standard mo` at da se najdat na internet stranicata, <http://www.ifac.org>.

Usvoeni ot tekst na ovoj Standard e tekstot { to e objaven na angli ski jazi k.

Avtorsko pravo © 2003 i pripa|a na Me|unarodnata f ederacija na smetkovodi tel i. Si te prava se za{ titeni. Ni tu eden del od ova a publi kacija ne mo` e da bide reproduciran, ~uvan vo sistem na ispravuvawe ili prenesuvan, vo bilo kakva forma ili so bilo kakvi sredstva, elektronski, mehani ~ki, ili so fotokopirawe, snimawe ili na drug na~in, bez prethodna pismena dozvola od Me|unarodnata f ederacija na smetkovodi tel i.

I SBN: 1-887464-98-0

International Federation of Accountants

545 Fifth Avenue, 14th Floor

New York, New York 10017

United States of America

Web site: <http://www.ifac.org>

VOVED

Smet kovodst veni št andardi za javni ot sekt or

Me|unarodnat a federacija na smet kovodit eli - Komitet za javen sektor (Komitet) razvi va smet kovodst veni št andardi za subjekt ite vo javni ot sekt or poznati kako Me|unarodni smet kovodst veni št andardi vo javni ot sekt or (MSSJS). Komitet ot gi priznava zna-ajni te koristi od dobi vawe na konzistentni i sporedlivi finansi ski informacii niz razli ~ni zakonadvst va i veruva deka MSSJS }e i maat klu~na ul oga pri ost varuvawe na ovie koristi. Usvojuvawet o na MSSJS od st rana na vladi te doprinesuva za unapreduvawe na kvalit et ot , kako i na sporedl ivost a na finansi ski te informacii prezent irani od st rana na subjekt ite vo javni ot sekt or { i rum svet ot .

MSSJS se izgot veni so cel ni vno pri menuvawe od st rana na subjekt ite koi vodati smet kovodst vo na presmet kovnat a osnova i od st rana na subjekt ite koi vodati smet kovodst vo na got ovi nskaosnova.

Komitet ot go priznava pravot o na vladi te i na oni e koi gi izgot uvaat nacionalni te št andardi da vospost avat smet kovodst veni št andardi i da napravati upat st va za finansi sko izvest uvawe. Komitet ot smet a deka ovoj St andard e zna~aen ~ekor napred vo unapreduvawe na konzistent nost a i sporedl ivost a na finansi skot o izvest uvawe spored smet kovodst vo na got ovi nskaosnova i go prep ora~uva usvojuvawet o na ovoj St andard. Se vel i deka finansi ski te izve{ t ai se podgot veni spored MSSJS, samo dokol ku se vo soglasnost so site barawa navedeni vo Del 1 od ovoj St andard.

Komitet ot im prep ora~uva na vladi te da go unapreduvaati svojot smet kovodst veni št em vo nasoka na smet kovodst vo na presmet kovna osnova i da gi harmoniziraati nacionalni te barawa so MSSJS podgot veni so cel ni vna pri mena od st rana na subjekt ite koi vodati smet kovodst vo na presmet kovna osnova. Subjekt ite koi i maat namera da go implement iraaati smet kovodst vot o na presmet kovnat a osnova vo idni na mo`at da najdat i drugi korisni publikacii na Komitet ot , osobeno St udi jat a 14 Transition to the Accrual Basis of Accounting: Guidance for Government and Government Entities (Premi n kon smet kovodst vo na presmet kovna osnova: Nasoki za Vladi i Vladi ni subjekt i).

MEĀUNARODEN SMETKOVODSTVEN STANDARD VO JAVNI OT SEKTOR

F i n a n s i s k o i z v e s t u v a w e s p o r e d s m e t k o v o d s t v o n a g o t o v i n s k a o s n o v a

STRUKTURA NA STANDARDOT

Ovoj Standard opf a}a dva del a:

Del ot 1 e zadol`itel en. Vo nego se utvrdeni barawata koi se primelivi kaj si te subjekti koi podgotvuvaat f i n a n s i s k i i z v e { t a i z a o p { t i c e l i s p o r e d s m e t k o v o d s t v o n a g o t o v i n s k a o s n o v a. Vo ovoj del se def i n i r a s m e t k o v o d s t v o t o n a g o t o v i n s k a o s n o v a, se odreduvaat barawata za obel odenuvawe na i n f o r m a c i i v o f i n a n s i s k i t e i z v e { t a i i v o b e l e { k i t e k o n f i n a n s i s k i t e i z v e { t a i i s e t r e t i r a a t b r o j n i s p e c i f i ~ n i p r a { a w a v o v r s k a s o i z v e s t u v a w e t o. Subjekti te koi tvrdat deka i z v e s t u v a a t s p o r e d M e | u n a r o d n i o t s m e t k o v o d s t v e n s t a n d a r d v o j a v e n s e k t o r z a *F i n a n s i s k o i z v e s t u v a w e s p o r e d s m e t k o v o d s t v o n a g o t o v i n s k a o s n o v a m o r a d a g i p o ~ i t u v a a t i p r i m e n u v a a t* barawata sodr`ani vo ovoj del na Standardot.

Del ot 2 ne e zadol`itel en. Vo nego se i d e n t i f i k u v a a t d o p o l n i t e l n i s m e t k o v o d s t v e n i p o l i t i k i i o b e l o d e n u v a w e n a i n f o r m a c i i k o i e p o ` e l n o s u b j e k t o t d a g i u s v o i i p r i m e n u v a s o c e l d a j a z a j a k n e s v o j a t a f i n a n s i s k a o d g o v o r n o s t i t r a n s p a r e n t n o s t a n a f i n a n s i s k i i z v e { t a i. Ovoj del vkl u ~ u v a i o b j a s n u v a w a n a a l t e r n a t i v n i t e m e t o d i z a p r e z e n t i r a w e n a o d r e d e n i i n f o r m a c i i.

ME\UNARODEN SMETKOVODSTVEN STANDARD VO JAVNI OT SEKTOR

F i nansi sko i zvestuvawe spored smetkovodstvo na gotovi nska osnova

DEL 1: BARAWA

Vo Delot 1 od ovoj St andard se navedeni barawat a za izvest uvawe spored smet kovodst vo na got ovi nska osnova.

St andardite, napi { ani so polucrni bukvi vo kursiv, t reba da se ~it aat vo kont ekst na koment iranite t o~ki vo ovoj St andard, koi se napi { ani so obi ~ni bukvi i vo kont ekst na „Predgovorot na me/unarodnite smet kovodst veni st andardi vo javniot sekt or“. Me/unarodnite smet kovodst veni st andardi vo javniot sekt or ne se primenuvaat na nezna~ajni st avki.

Cel

Cel ta na ovoj Standard e da se opi { e na~i not na koj f i nansi ski te i zve { tai za op { ti cel i treba da se prezenti raat spored smetkovodstvoto na gotovi nska osnova.

I nformaciite vo vrska so pari ~nite prilivi, pari ~nite odlivi i pari ~ni te sal da na sekoj subjekt se neophodni za ot ~etnosta i odgovornosta i obezbeduvaat korisni podatoci za ocenuvawe na sposobnosta na sekoj subjekt vo idni na da sozdava soodvetni pari ~ni sredstva i pogodni izvori, kako i za koristeweto na pari ~ni te sredstva. Vo donesuvaweto i procenata na odluki te za alokacija na pari ~ni te resursi i za odr ` l i vosta na akti vnosti te na subjektot, korisnicite baraat razbirawe za vremeto i izvesnosta na pari ~ni te prilivi i pari ~ni te odlivi.

Usoglasenosta so barawata i preporaki te na ovoj Standard }e ja zgol emi seopf atnosta i transparentnosta na f i nansi skoto izvestuvawe za pari ~ni te prilivi i pari ~ni te odlivi za pari ~ni te sal da na subjektot. Isto taka, ova }e ja zgol emi sporedl i vosta so f i nansi ski te i zve { tai na subjektot od prethodnite peri odi i so f i nansi ski te i zve { tai na drugi subjekti koi go pri f atile smetkovodstvoto na gotovi nska osnova.

1.1 Del okrug na barawata

1.1.1 *Subjekt ot koj podgot vuva i prezent ira finansiski izve{ tai spored smet kovodst vo na got ovinska osnova kako { to e definirana vo ovoj Standard, vo prezent irawet o na svoite godi{ ni finansiski izve{ tai za op{ ti celi treba da gi primenuva barawata od Del 1 od ovoj Standard.*

1.1.2 Finansiski te izve{ tai za op{ ti celi se izve{ tai nameneti da gi zadovolat potrebi te na korisnici te koi ne se vo sostojba da baraat izve{ tai podgotveni na na~in koj gi zadovoluva nivni te specifi~ni potrebi za informacii. Kako korisnici na finansiski te izve{ tai za op{ ti celi se vkluuvaat dano~ni te obvrznic i, zakonodavni te tela, doveritel ite lite, dobavuvate, medi umi te i vraboteni te. Vo finansiski te izve{ tai za op{ ti celi se vkluuvaat oni e izve{ tai koi { to se prezenti raat posebno ili vo nekoj drug javen dokument kako { to e godi{ ni ot izve{ taj.

1.1.3 Ovoj Standard va` i podednakvo i za finansiski te izve{ tai za op{ ti celi na sekoj poedine~en subjekt i za konsolidirani te finansiski izve{ tai za op{ ti celi na ekonomski subjekt kako { to e vladata vo celina. Standardot bara podgotvuvawe na izve{ taj za pari~ni prilivi i odlivi koj gi priznava pari te kontrolirani od strana na subjektot koj izvestuva i prika`uvawe na smetkovodstveni te politiki i obrazlo`enija koi sodr`at objasnuvawe. Isto taka, standardot bara iznosite i splateni od strana na tret i strani vo ime na subjektot koj izvestuva da bidat prezentirani vo tekstot na izve{ tajot za pari~ni te prilivi i odlivi.

1.1.4 *Subjekt ite ~ii finansiski izve{ tai se usoglaseni so barawata navedeni vo Del 1 od ovoj Standard treba toa jasno da go istaknat. Dokolku finansiskite izve{ tai ne se usoglaseni so site barawa vo Delot 1 na ovoj Standard, toga{ ne mo`e da se ka`e deka finansiskite izve{ tai se vo soglasnost so ovoj Standard.*

1.1.5 *Ovoj Standard se primenuva kaj site subjekt i vo javniot sektor, osven vo dr`avni te delovni pretprijatija (javni te pretprijatija).*

1.1.6 Vo *Predgovorot na Me|unarodni te Standardi za finansisko izvestuvawe* izdaden od Odborot za Me|unarodni smetkovodstveni standardi (OMSS) se objasnuva deka Me|unarodni te standardi za finansisko izvestuvawe (MSFI) se izgotveni da se primenuvaat za finansiski te izve{ tai za op{ ti celi vo site profitno orientirani subjekt i. Dr`avni te delovni pretprijatija (DDP) def i ni rani podolu vo to~kata 1.2.1 se profitno orientirani subjekt i spored toa, finansiskoto izvestuvawe na ovi e subjekt i treba da bi de vo soglasnost so Me|unarodni te standardi za finansisko izvestuvawe (MSFI) i Me|unarodni te smetkovodstveni standardi (MSS).

1.1.7 Odborot za Me|unarodni smetkovodstveni standardi (OMSS) e osnovan vo 2001 godi na kako zamena za Komi tetot za me|unarodni smetkovodstveni standardi (KMSS). MSS izdadeni od KMSS ostanuvaat na sila se dodeka ne se izmenati ili ukinati od strana na OMSS.

1.2 Gotovinska osnova

Definicii

1.2.1 *Vo ovoj Standard se koristati termini so slednovo znaewe:*

Pod pari se podrazbiraat gotovina, pobaruwane po osnov na depoziti i poviduvane i pari~ni ekvivalenti.

Gotovinska osnova e osnova vo smetkovodstvo o spored koja se priznavaat transakcii i drugi nastani samo koga se plateni ili primeni parite.

Pari~ni ekvivalenti se kratkoro~ni, visoko likvidni vlo`uvawa koi mo`at lesno da se konvertiraat vo poznati iznosi na pari i koi imaat nezna~itelan rizik od promena na vrednost a.

Pari~ni tekovi se prilivi i odlivi na pari~ni sredstva.

Pari~ni isplati se odlivi na pari.

Pari~ni uplati se prilivi na pari.

Kontrola na pari nastanuva koga subjektot mo`e da gi koristi parite ili na druganin da ima korist od istite nastojavaji da gi ostvaruvi svoite celi, i koga mo`e da go isklui ili da go regulira pristapot na drugi subjekt i kontie koristi.

Dr`avno delovno pretprijetie e subjekt koj gi ima site podolu navedeni karakteristiki:

a) mo`e da sklu~uva dogovori vo svoje ime;

b) dadeni mu se finansijski i opreativni ovlastuvawa da vr{i delovni aktivnosti (biznis);

v) prodava proizvodi ili uslugi, kako redovna aktivnost od svoeto rabotewe na drugi subjekt i so dobivka i celosen nadomestok na trofocite;

g) ne e zavisen od kontinuiranofinansijskora~e da napreduva vo raboteweto (osven nabavki na proizvodi kako zainteresirana banka); i

(d) kontrolirane od strana na drugi subjekt vo javnotsektor.

Smetkovodstvo na gotovinska osnova

1.2.2 Vo smetkovodstvoto na gotovinska osnova se priznavaat transakciite i nastanite samo koga parite (vkluvajaji gi i pari~nite ekvivalenti) se primeni ili isplateni od strana na subjektot. Finansijskote izvetai podgotveni spored smetkovodstvo na gotovinska osnova obezbeduvainformacii za:

izvori te na pari sozdadeni vo soodvetni ot vremenski peri od, celi te za koi pari te bile upotrebeni i saldoto na pari na datumot na i zvestuvawe. Fokusot vo finansiski te izve{ tai e na saldoto na pari i ni vni te promeni. Bele{ ki te kon finansiski te izve{ tai mo` at da obezbedat dopolnitelni i nformacii vo vrska so obvrskite, kakvi { to se obrskite sprema dobavuvate i pozajmuvavata i za neкои nepari~ni sredstva, kakvi { to se pobaruvavata, vlo`uvavata vo nedvi`nosti i nedvi`nosti, postrojki i oprema.

Pari~ni ekvivalenti

- 1.2.3 Pari~nite ekvivalenti se ~uvaat so cel da se zadovolat kratkoro~ni dogovorni obvrski namesto za vlo`uvawa ili za neкои drugi celi. Za da edno vlo`uvawe se kvalifikuva kako pari~en ekvivalent mora da el esno konvertibilno vo poznati znos na pari~ni sredstva i da ima neznaitelni rizik od promena vo vrednosta. Spored toa, edno vlo`uvawe se kvalifikuva kako pari~en ekvivalent samo koga ima kratok rok na dospevawe, na primer tri meseci ili pomalku od denot na steknuvaweto. Vlo`uvawata vo akcii ne se smetaat kako pari~ni ekvivalenti, osven ako tie ne se vo su{tina pari~ni ekvivalenti.
- 1.2.4 Pozajmuvawata od banka op{to zemeno se smeta deka predizvi kuvaat zgolemuvawe na pari~nite prilivi. Me|utoa, vo neкои zakonodavstvena negativni te salda vo bankata koi se otplatuvaat po barawe, se del od upravuvaweto so pari~nite sredstva kaj subjektot. Vo vakvite okolnosti, negativni te salda vo bankata se vkl u~uvaat kako komponenti na pari. Karakteristika na takvite bankarski aran`mani e deka saldoto vo bankata ~esto fluktuiraa od pozitivno vo negativno.
- 1.2.5 Pari~nite tekovigi iskl u~uvaat dvi`ewata pome|u stavkite koi gi so~inuvaat parite, bidej{iovi e komponenti se del od upravuvaweto so parite na subjektot, a ne pretstavuvaat zgolemuvawe ili namaluvawe na parite koi gi kontrolira subjektot. Upravuvaweto so pari~ni sredstva go vkl u~uva vlo`uvawe na vi{ok na pari vo pari~ni ekvivalenti.

Kontrola na pari~ni sredstva od strana na subjektot koj izvestuva

- 1.2.6 Kontrola na parite od strana na subjektot postoji koga toj subjekt mo`e da gi koristi parite za ostvaruvawe na svoite celi ili za steknuvawe na poinakva korist od parite, i iskl u~uva ili go regulira pristapot na drugi subjekti za steknuvawe na taa korist. Parite na plateni od subjektot, ili izdvoeni za posebna namena, odnosno se dadeni na subjektot koj toj mo`e da gi koristi za finansirawe na svoite redovni aktivnosti, za steknuvawe na kapitalni sredstva ili za otplata na dolgovi, se kontrolirani od strana na subjektot.

- 1.2.7 I znosite deponirani na bankarska smetka na subjektot se kontroliraat od strana na isti ot subjekt. Vo nekoj slu~ai parite koi vladin subjekt: (a) gi naplatuva vo ime na Vladata (ili vo ime na drug subjekt), se deponiraat na bankarska smetka na subjektot, pred da se prenesat na smetka za konsolidirana naplata na prihodi ili na druga op{ta vladi na smetka; i (b) treba da gi transferira na tretta stranka vo ime na Vladata, prvi n se deponiraat na bankarska smetka na subjektot pred da se prenesat na ovlasteni ot pri ma~;

Vo vakvi slu~ai, subjektot }egi kontrola parite samo dodeka ti e se na negovata bankarska smetka pred da bi dat preneseni na smetkata za konsolidirana naplata na prihodi ili na druga bankarska smetka kontrolirana od strana na Vladata, ili na smetka na tretti stranki. Vo to~kata 1.4.9 se baraprika`uvawe na si te pari~ni saldana subjektot na datumot na izvestuvawe koi ne se raspolo`ivi za koristeve od strana na subjektot ili se predmet na nadvore{ni ograni~uvawa. Dopolnitelno upatstvo za tretmanot na pari~nite tekovi so koi upravuva eden subjekt vo ime na drugi subjekti e vkl u~eno vo to~kite 2.1.15 do 2.1.22 vo Del ot 2 od ovoj Standard.

- 1.2.8 Vo nekoj zakonodavstva, Vladata upravuva so rashodite na ministerstva i drugi te subjekti preku centralizirana trezorska funkcija ili kako {to ~esto se narekuva upravuvawe vrz osnova na edinstvena trezorska smetka. Pri toa, ministerstvata i drugi te subjekti ne gi kontroliraat svoite bankarski smetki, tuku so vladin te pari upravuva centralen subjekt preku edinstvena vladi na smetka ili zbir na smetki. Centralni ot subjekt vr{ i isplati vo ime na ministerstvata i drugi te subjekti po prethodno soodvetno ovlastuvawe i dokumentacija. Od ova proizleguva deka ministerstva i drugite subjekti ne gi kontroliraat parite koi namenski im bile dodeleni ili na poinakovna~in dobie ovlastuvawe da gi koristat. Vo vakvi te slu~ai, rashodite napraveni od strana na ministerstvata i drugi subjekti }e bi dat prezenterani vo oddel na kol ona pod naslov „trezorska smetka“ (ili vo kol ona obel`ana na sli~en na~in) vo izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi vo oglasnost so barawata vo to~kata 1.3.24(a).

- 1.2.9 Vo nekoj slu~ai, centraliziranata trezorska funkcija se vr{ i od strana na subjekt koj ja (gi) kontrolira bankarskata (ski) smetka (i) od koja (i) se vr{at isplati vo ime na ministerstva i na drugi subjekti. Vo vakvi slu~ai, transferite na i isplati te od ovi e bankarski smetki vsu{nost pretstavuvaat pari~ni prilivi i odlivi so koi upravuva centralni ot subjekt vo ime na poedine~nite ministerstva i drugi te subjekti. Vo to~kata 1.3.13 e specifi cirano deka pari~nite prilivi i odlivi koi proizleguvaat od transakciite so koi upravuva subjektot vo ime na drugi subjekti i koi se priznavaat vo osnovnite finanski izve{tai, mo`at da bi dat prezenterani na neto osnova. Vo to~kata 1.4.9 se baraprika`uvawe na pari~nite saldana subjektot na datumot do koj se odnesuvaat finanski te izve{tai, a koi ne se raspolo`ivi za upotreba od strana na subjektot ili se predmet na nadvore{ni ograni~uvawa.

1.3 Barawa za prezenti rawe i obel odenuvawe

Definicii

1.3.1 *Vo ovoj Standard se koristat slednive termini so slednovo znaewe:*

Smetkovodstveni politiki se specifični principi, osnovi, konvencii, pravila i praktiki usvoeni od st rana na subjekt koji se koristat za podgotvuвање i prezentirawe na finansiški izveštai.

Znaajnost: *informacii se znaajni dokolku nivnot o propuštawe ili neto-no prikauvawe moe da vlijae vrz odlukite ili procenkit e na korisnicite doneseni ili napraveni vrz osnova na finansiškite izveštai. Znaajnost zavisi od prirodata ili goleminata na stavkata ili od greškata oceneta vo konteksna posebni okolnost i na propuštawe ili neto-no prikauvawe.*

Datum *na izvestuvawe e datumot na posledniot den od periodot za koj se odnesuvaat finansiškite izveštai.*

Ekonomski subjekt *oznauva grupa na subjekt i sostavena od subjektot koj vrši i kontrola i od eden ili povee kontrolirani subjekt i.*

1.3.2 Finansiškite izveštai rezuliraat od procesirawe na golem broj na transakcii strukturirani po pat na nivno integrirawe ili grupirawe vo soodvetni grupi vo zavistsnost od nivnata priroda ili funkcija. Krajnata faza vo procesot na integrirawe i klasificirawe e prezentacijata na sumirani i klasificirani podatoci koji formiraat stavki bilo vo tekstot na finansiškite izveštai ili pak vo obrazloenijata. Dokolku edna stavka sama po sebe ne e znaajna, taa se integrira so drugi stavki vo tekstot na finansiškite izveštai ili pak vo belekite kon finansiškiot izveštaj. Stavkata koja ne e dovolno znaajna za da se prikae oddelno vo tekstot na finansiškite izveštai, moe da ima dovolno golemo znaewe za da se prikae posebno vo belekite kon finansiškiot izveštaj.

1.3.3 Principot na znaajnost osiguruva deka barawata za posebno obelodenuvawe spored Meunarodnite smetkovodstveni standardi vo javniot sektor ne bi bile zadovoleni dokolku dobienite informacii ne se znaajni.

Finansiški izveštai

1.3.4 *Subjektot treba da podgotvuva i prezentira finansiški izveštai za opti celi koji gi vkluvaat slednite komponenti:*

a) *izveštaj za parični prilivi i odlivi vo koj:*

(i) *se priznavaat site parični prilivi, parični odlivi i paričnite salda kontrolirani od st rana na subjektot ;*

(ii) oddelno se identifikuvaa isplati e izvr{eni od strana na tret i stranki vo ime na subjektot vo soglasnost so to~kata 1.3.24 od ovoj Standard; i

b) smetkovodstvenite politiki i obrazlo`enija so objasnuvava.

1.3.5 *Koga subjektot se opredelil da prika`e informacii podgotveni na smetkovodstvena osnova koja e razli~na od smetkovodstvo na gotovinska osnova kako {to e definirano vo ovoj Standard ili poinaku kako {to se bara spored to~kata 1.3.4(a), takvite informacii treba da bidat prikani vo bele{kitekon finansiskiot izve{taj.*

1.3.6 Finansiskite izve{tai za op{ti celigi opfaaat: izve{tajot za prilivi i odlivi i drugi te izve{tai so koi se prezentiraat dopolnitelni informacii vo vrska so pari~nite prilivi, odlivi i saldata kontrolirani od strana na subjektot, smetkovodstvenite politiki i obrazlo`enija. Vo soglasnost so barawata od to~kata 1.3.4(a)(i) samo pari~nite prilivi, pari~nite odlivi i pari~nite saldata kontrolirani od strana na subjektot koj izvestuva treba da bidat priznaeni kako takvi vo izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi ili vo drugi izve{tai koi se podgotvuvaat.

1.3.7 Vo to~kata 1.3.24 na ovoj Standard se bara vo tekstot na izve{tajot za pari~nite prilivi i odlivi da bidat obelodenedi odredeni isplati izvr{eni od strana na tret i stranki vo ime na subjektot koj izvestuva. Isplati te izvr{eni od strana na tret i stranki ne ja zadovolvuvaat defincijata za pari, pari~ni prilivi i pari~ni odlivi kako {to se definirani vo to~kata 1.2.1 od ovoj Standard i zatoa ovie isplati ne treba da bidat prezentirani kako pari~ni prilivi i odlivi kontrolirani od strana na subjektot koj izvestuva vo izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi ili vo drugi te izve{tai koi se podgotvuvaat od strana na subjektot koj izvestuva.

1.3.8 Bele{kitekon finansiskite izve{tai vku~uvaat opisi ili podetalni tabeli ili analizi na iznosite prikani vo tekstot na finansiskite izve{tai, kako i dopolnitelni informacii. Bele{kite vku~uvaat informacii ~ie obelodenuvawe se bara i prepora~uva so ovoj Standard i mo`at da vku~uvaat drugi informacii koi se smetaat za neophodni za objekti vno prezentirawe i za zajaknuvawe na odgovornosta.

1.3.9 Ovoj Standard ne go spre~uva subjektot vo finansiski izve{tai za op{ti celi da vku~i i drugi izve{tai pokraj izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi kako {to e navedeno vo pogorevo to~ka 1.3.4. Spored toa finansiskite izve{tai za op{ti celi mo`at da vku~at izve{tai so koi na primer se:

(a) izvestuva za pari~nite prilivi, pari~nite odlivi i pari~nite saldata za glavnite kategorii na sredstva kako {to se konsolidirani te izvori na prihodi; ili

(b) obezbeduvaat dopolnitelni informacii za izvorite na pozajmuvawa i za prirodata i vid na pari~nite odlivi.

Vo soglasnost so barawata od to~ka 1.3.5, bilo kakvi dopolnitelni izve{tai}e se odnesuvaat samo na pari~nite prilivi, odlivi i salda kontrolirani od strana na subjektot.

1.3.10 Subjektite koi izvestuvaat spored smetkovodstvo na gotovinska osnova ~estopati sobiraat informacii za stavki koi ne se priznavaat spored smetkovodstvoto na gotovinska osnova. Primeri na vidovi informacii koi mo`at da se soberat vku~uvaat detali za:

(a) pobaruvawa, obvrski, pozajmuvawa i drugi obvrski, nepari~ni sredstva i presmetani prihodi i rashodi;

(b) prezemeni obvrski i nezvesni obvrski; i

(v) pokazateli za uspe{nosta vo raboteweto i ostvaruvaweto na postavene te celi za davawe na uslugi.

1.3.11 Subjektite koi podgotvuvaat finansijski izve{tai} za op{ticieli vo soglasnost so ovoj Standard vo obelodenuwawata na finansijskite izve{tai} mo`at da prezenti raat takvi informacii koi verojatno bi im bile korisni na korisnicite na izve{taite. Dokolku se prezenti raat vakvi informacii toga{tie treba da bidat jasno opi{ani i lesno razbirli vi. Dokolku sporedbite so buxetot ne se prezentirani vo sami te finansijski izve{tai}, toga{tie mo`at da se vku~at vo obrazlo`enijata. Delot 2 od ovoj Standard prepore~uva vo finansijskite izve{tai} za op{ticieli da bidat vku~eni informacii vo vraska so nepari~nite sredstva i obvrski, kako i sporedba so buxetot.

Informacii koi treba da se prezentiraat vo izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi

1.3.12 *Vo izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi za period za koj se vr{i izvestuwaweto t reba da se prika`at slednite iznosi :*

(a) *vkupni pari~ni prilivi na subjektot iska`uvaj{i odvoeno podklasifikacija na vkupnite pari~ni prilivi korist ej{i osnova za klasifikacija soodvet na na raboteweto o na subjektot ;*

(b) *vkupnite pari~ni odlivi na subjektot iska`uvaj{i odvoeno podklasifikacija na vkupnite pari~ni odlivi korist ej{i osnova za klasifikacija soodvet na na raboteweto o na subjektot ; i*

(v) *po~etnite i zaklu~nite pari~ni salda na subjektot .*

1.3.13 *Vkupnite pari~ni prilivi i vkupnite pari~ni odlivi, i pari~nite prilivi i pari~nite odlivi za sekoja podklasifikacija na pari~ni prilivi i pari~ni odlivi, treba da bidat prika`ani na brutoo osnova. Pari~nite prilivi i odlivi mo`at da se prika`uvaat na neto osnova koga:*

- (a) tie proizleguvaat od transakcii so koi subjekt ot upravuva vo ime na drugi stranki i koi se priznavaat vo izveštajot za pari~ni prilivi i odlivi; ili*
- (b) tie se odnesuvaat na stavki vo koi obrt ot e brz, iznosi te se gollemi i dospevet o e kratko.*

1.3.14 Stavkite, naslovite i podzbirovite treba da se prezentiraat vo izveštajot za pari~ni prilivi i odlivi koga t akvot o prezentirawe e neophodno za objektivno prezentirawe na pari~nite prilivi, pari~nite odlivi i pari~nite salda na subjektot .

1.3.15 So ovoj Standard se barasite subjektu da prezentiraat izveštaj za pari~ni prilivi i odlivi so koj se prikavaat po~etnite i krajnite pari~ni salda na subjektot, vkupnite pari~ni prilivi i vkupnite pari~ni odlivi vo tekot na periodot na izvestuvawe kako i glavnite podklasifikacii na istite. So toa }e se osigurideka finansiskite izveštai obezbeduvaat seopfatni i razbirlivi informacii vo vrska so pari~nite salda na subjektot i za promenite vo pari~nite salda za vreme na periodot za koj se izvestuva vo oblik koj im e pristapeni razbirli vna korisnicite.

1.3.16 Obelodenuvaweto na informacii za prava kakvi } to se pari~nite salda na subjektot, bezogledna toadali parite se od danoci, kazni, taksi i/ili pozajmuvawe i dali tie se potroeni za nadomestuvawe na operativnite trooci, za stekuvawe na kapitalni sredstva ili za otplata na dolg, }e ja podobri transparentnosta i odgovornosta na finansiskoto izvestuvawe. Isto taka, obelodenuvaweto na vakvi informacii }e pridonese za pravewena analizi vrz osnova na pobrojni informacii, go olesnuva procesot na procenka za tekovnite pari~ni izvori na subjektot i potencialnite izvori i za odruvawena idnite pari~ni prilivi.

Klasifikacija

1.3.17 Podklasifikacii te (ili grupite) na vkupnite pari~ni prilivi i odlivi koi }e bidat prikani vo soglasnost so to~kite 1.3.12 i 1.3.14 se prawe na profesionalno rasuduvawe. Ova rasuduvawe }e bi de primenuvano vo kontekst na celta i na kvalitativnite karakteristiki na finansiskoto izvestuvawe spored smetkovodstvo na gotovinska osnova. Vo Prilogot 4 na ovoj Standard sumirani se kvalitativnite karakteristiki na finansiskoto izvestuvawe. Vkupnite pari~ni prilivi mo`at da se klasificiraat, za da na primer, odvoeno se identifikuvat pari~nite prilivi od: odano~uvawe ili namensko koristewe na sredstva; grantovi i donacii; zadoluvawa; prinosi od otuvawena nedvinnosti, postrojki i oprema; i drugi tekovni aktivnosti za davawena usluga i trgovski aktivnosti. Vkupnite pari~ni odlivi mo`at da se klasificiraat za da, na primer, odvoeno se identifikuvawena pari~nite tete odlivi vo

vrška so: tekovne aktivnosti za davawe na uslugi vključuj i gi i transferite kon drugi vladi ni nivoa, drugi vladi ili subjekti; programi za namaluvawe na dolgovite; nabavka na nedvignosti, postrojki i oprema; i drugi trgovski aktivnosti. Isto taka, mo`ni se i alternativni prezenti rawa kako { to e soodvetno, na primer: vkupne pari`ni prilivi mo`at da se klasificiraat po[aj]i od nvene izvori i pari`nite odlivi mo`at da se klasificiraat po[aj]i sporedvi dot na odlivite ili sporedni vnata funkcija, ili programa vo ramkite na subjektot.

Stavki, naslovi i podzbirovi

1.3.18 Faktori te koi treba da bi dat zemeni vo predvid pri utvrduvaweto koi stavki, naslovi i podzbirovi treba da bi dat prezenterani vo ramkite na sekoja podklasifikacija vo soglasnost so barawata vo to~kata 1.3.14 vključvaat: procenka na verojatnata znaajnost na prika`uvawata za korisnicite; i stepenot do koj se napraveni neophodni te objasnuvawa i obelodenuvawa vo bele`kite kon finansiските izve{tai. Vo to~kite 2.1.23 do 2.1.30 od Delot 2 na ovoj Standard se navedeni dopolnitelni objasnuvawa koi se preporevuaat subjektot da gi napravi vo bele`kite kon finansiските izve{tai ili vo samite finansiските izve{tai. Verojatno deka vo mnogu, no ne i vo site slu`ai, prika`uvawata }e gi zadovolat barawata od to~kata 1.3.12.

I zvestuvawe na neto osnova

1.3.19 Vo ovoj Standard se bara izvestuvawe na bruto osnova za pari`nite prilivi, odlivi i salda, osven vo okolnostite identifikuvani vo to~kata 1.3.13. To~kite 1.3.20 do 1.3.21 navedeni podolu, gi elaboriraat okolnostite vo koi mo`e da bi de opravdano i zvestuvawe na neto osnova.

1.3.20 Vladata i vladi nite ministertva i drugi te vladi ni subjekti mo`at da upravuvaat so transakciete i na druga~in da dejstvuvaat kako posrednici vo ime na drugi subjekti. Ovie upravuvani i posredni~ki transakcii mo`e da opfa}aat naplata na prihodi vo ime na drugi subjekt, transfer na sredstva na soodvetni korisnici ili ~uvawe pari vo ime na drugi vladi ni nivoa. Primeri za vakvite aktivnosti se:

- (a) naplata na danoci od strana na edno nivo na vladata za drugo nivo na vladata, ne vključuj i gi danocite koi se naplateni od strana na vladata za nejzjata upotreba soglasno dogovorete za podelba na danocite;
- (b) primawe i otplata na depoziti po viduvawe na finansi skainsticija;
- (v) sredstva koi se ~uvaat za klienti od strana na investicionen ili opolnomo{ten subjekt;

- (g) zakupni ni napolatani vo ime na sopstveni ci na nedvi`nosti ili plateni na sopstveni ci na nedvi`nosti;
  - (d) transferi od strana na vladno ministertvo na tretu stranku vo soglasnost so zakonski te propisi ili spored drugi vladni ovlastuvala; i
  - (l) sredstva upravuvani od strana na centralen subjekt vrz osnova na edinstvena smetka za upravuvawe so vladni te rashodi (kako { to e navedeno vo to-kata 1.2.8).
- 1.3.21 Vo mnogu slu-ai, so parite koi gi prima subjektot od transakciite so koi upravuva kako posrednik za drugi, }e gi deponira na smetki na povereni ci, ili direktno na bankarska smetka na krajnot priatelj na parite. Vo vakvi slu-ai, subjektot ne gi kontrolira parite koi gi prima od transakciite so koi upravuva, i ovie parni tekovi ne se del od parnite prilivi, parnite odlivi i parnite saldana subjektot. Me|utoa, vo drugi slu-ai primenete parni sredstva }e bidat deponirani na bankarski smetki kontrolirani od strana na subjektot koj dejstvuvawa kako posrednik i prilivot i transferot na tie parie bidat prik`ani vo izve{tajot za parni prilivi i odlivi na subjektot.
- 1.3.22 Vo neкои slu-ai iznosite na parnite tekovi koi proizleguvaat od upravuvani transakcii koi samo pomenuvaat preku bankarskata smetka na subjektot koj izvestuva, mo`at da bidat pogolemi od sopstvenite transakcii na subjektot a kontrolata mo`e da se vr{i samo kratko vreme pred iznosite da bidat preneseni na krajnite priatel i. Ova isto taka mo`e da bide slu-aj i za drugi parni tekovi vkluvaj}i gi, na primer dadenite avansi i otplatite za:
- (a) kupuvawe i prodaba na vlo`uvawa; i
  - (b) drugi kratkoro~ni pozajmuvawa, na primer, oni e koi { to imaat period na dospevawe od tri meseci ili pomalku.
- 1.3.23 Priznaweto na ovie transakcii na bruto osnova mo`e da ja namali mo`nosta finansiskite izve{tai na neкои vlad i vladni subjekti da prezentiraat informacii za parni prilivi i parni odlivi koi proizleguvaat od sopstvenite aktivnosti na subjektot. Spored toa, vo ovoj Standard se dozvoluva parni prilivi i parni odlivi da bidat prebieni i da se prezentiraat na neto osnova vo izve{tajot za parni prilivi i odlivi vo okolnosti koi se navedeni vo to-kata 1.3.13.

I splati od strana na tretu strani vo ime na subjektot

- 1.3.24 Koga za vreme na period na izvestuvawe, tretu strana direktno isplatuva obvrski na eden subjekt ili kupuva proizvodi i uslugi vo korist na subjektot, toga{ subjektot treba da gi prik`e vo posebna kolona vo tekstot na izve{tajot za parni prilivi i odlivi:**
- (a) vkupnite isplati izvr{eni od strana na tretu strani koi se del od ekonomskiot subjekt na koj mu pripa/a subjektot koj izvestuva, poka`uvaj}i odvoeno edna podklasifikacija na izvorite i na upo-**

- t rebat a na vkupnit e odlivi, pri t oa korist ej}i osnova na klasifikacija koja e soodvet na na rabot ewet o na subjekt ot ; i*
- (b) vkupnit e isplat i izvr{ eni od st rana na t ret i st rani koi ne se del od ekonomski ot subjekt na koj mu pripa/a subjekt ot koj izvest uva, poka` uvaj}i ja odvoeno podklasifikacija na izvorit e i na upot rebat a na vkupnit e odlivi korist ej}i osnova za klasifikacija koja e soodvet na na rabot ewet o na subjekt ot .*
- (v) Takvit e obelodenuwawa t reba da se pravat samo koga za vreme na period na izvest uvawe subjekt ot bil formalno izvest en od st rana na t ret at a st rana ili od st rana na primat elot deka t akvata isplat a bila izvr{ ena ili koga isplat a bila verificirana na druga~in .*

1.3.25 Koga vladata upravuva so rashodit e na svoit e ministertva i drugit e vladini organi preku centralni trezorski funkcii ili vrz osnova na edinstvena smetka, isplatit e se vr{ at vo ime na ministertvata i drugit e vladini organi od strana na centralni ot subjekt po prethodno soodvetno odobruwawe i dokumentacija na ministertvoto. Vo vakvi slu~ai, ministertvoto ili drug vladin organ ne gi kontroliraat pari~nit e prilivi, pari~nit e odlivi i pari~nit e salda. Me|utoa, tie imaat korist od isplati t e koi se vr{ at vo nivno ime, i inf ormacijata za iznosot na ovie isplati e relevantna za korisnicit e pri identifikuvaweto na pari~nit e sredstva koi vladata gi iskoristila za aktivnostit e na subjektot za periodot za koj se izvestuva. Soodvetno na to~kata 1.3.24(a) ministertvoto ili drug vladin organ vo odvoeni koloni vo tekstot na izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi izvestuva za iznosot na isplati t e izvr{ eni od strana na centralni ot subjekt vo negovo ime, i za izvorit e i za upotrebata na potro{ eni ot iznos podklasificiran spored osnova koja e soodvetna za ministertvoto ili za drug vladin organ. Obelodenuwaweto na ovie informacii }e im ovozmo` i na korisnicit e da go identifikuvaat vkupni ot iznos na izvr{ enit e isplati, celit e za koi isplati t e bile izvr{ eni i dali, na primer, isplati t e bile izvr{ eni za namenski sredstva ili alocirani iznosi od op{ tit e prihodi, od sredstva odvoeni vo posebni fondovi ili pak od drugi izvori.

1.3.26 Vo neкои zakonodavstva, vladinit e ministertva ili drugi subjekti mo` at da imaat bankarski smetki i da kontroliraat odredeni pari~ni prilivi, odlivi i pari~ni salda. Isto taka, vo ovie zakonodavstva, Vladata so davawe na nasoki ili instrukcii mo` e da pobara edno ministertvo ili drug organ na vladata da isplati odredeni obvrski na drugo ministertvo ili organ, ili da kupi odredeni proizvodi ili uslugi vo ime na drugo ministertvo ili vladin organ. Soodvetno na to~kata 1.3.24(a) subjektot koj izvestuva gi prezentira iznosot, izvorit e i upotrebata na takvit e rashodi i zvr{ eni vo negovo ime vo periodot za koj se izvestuva, vo odvoeni koloni vo tekstot na izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi. Toa }e im pomogne na korisnicit e da gi identifi ku-

vaat vkupnite pari~ni resursi na ekonomski ot subjekt koi bile upotrebeni za aktivnosti te na subjektot za periodot na izvestuvawe, kako i izvori te i upotrebata na tie pari~ni resursi.

1.3.27 Vo nekoj slu~ai, tretii stranki koi ne se del od ekonomski ot subjekt na koj mu pripa|a subjektot koj izvestuva, kupuvaat proizvodi ili uslugi vo ime na subjektot ili pla}aat obvrski na subjektot. Na primer, za vreme na periodot za koj se izvestuvana nacionalnata vlada mo`e da finansira zdravstvena ili obrazovna programa na nezavisna regionalna ili lokalna vlada popat na direktno pla}awe na davatelite na uslugi i da gi kupuva i da gi preneseva na drugi nivona vladi neophodnite materijali. Sli~no na ova, nacionalnata vlada ili nezavisna agencija za pomo{ mo`e direktno da i plati na edna grade`na kompanija za izgradba na pat za nekoja vlada namesto da obezbeduva sredstva direktno na samata vlada. Ovie i splati mo`at da se izvr{at preku grantovi ili druga pomo{, ili popat na zaem koj treba da se otplatuva. Vo vakvi slu~ai, regionalnata ili lokalnata vlada ne prima pari~ni sredstva (vklu~uvaj}i gi pari~ni ekvivalenti) direktno od drugi subjekt, nema kontrola na bankarska smetka za ovie sredstva, nitu pak i masli~na mo`nost koja bi bila dadena od drugi ot subjekt. Spored toa i znosot i splaten vo nejzno ime ne pretstavuva pari~no sredstvo kako { to e definirano vo ovoj Standard. No, kako i da e, vladata ima korist od pari~nite te i splati izvr{eni vo nejzno ime.

1.3.28 Vo to~kata 1.3.24(b) se baravo tekstot na izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi subjektot da izvestuva vo oddel na kolona za iznosot, izvori te i upotrebata na rashodite izvr{eni od tretii strani koi ne se del na ekonomski ot subjekt na koj mu pripa|a subjektot koj izvestuva. Toa }e im ovozmo`i na korisnicite da gi identifikuvaat vkupnite pari upotrebeni za aktivnosti te na subjektot za periodot na izvestuvawe, i stepenot do koj ovie sredstva se obezbedeni od subjekti koi se ili koi ne se del od vladata na koja i pripa|a subjektot koj izvestuva. Vo nekoj slu~ai, do datumot na izvestuvawe subjektot mo`e da ne bi de zapoznaen deka bile izvr{eni i splati vo negovo ime od strana na tretii stranki za vreme na periodot na izvestuvawe. Ova mo`e da se slu~i koga subjektot ne bil formalno izvesten za pla}aweto od tretata strana ili koga ne mo`e na drugan~inda verifikuva, da proverideka se slu~ila o~ekivanata isplata. Vo to~kata 1.3.24 se baraisplati te napraveni od tretite stranki da bidat prik`ani samo vo tekstot na izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi samo koga za vreme na periodot na izvestuvawe subjektot bil formalno izvesten deka takvite i splati bile izvr{eni ili na drugan~in bile verifikuvani.

1.3.29 Podklasi fikacijata (ili klasi te) na sredstva i upotrebata na i splati te na tretite stranki koi }e bidat prik`ani vo soglasnost so to~kite 1.3.24(a) i 1.3.24(b) se prawa na profesi onal no rasuduvawe. Faktori te koi }e bidat zemeni vo predvid pri ova rasuduvawe se navedeni vo to~ka 1.3.17.

Smetkovodstveni politiki i objasnuva~ki bele{ ki

Struktura na bele{ ki te

1.3.30 Belež ki te kon finansiskite izve{ tai na eden subjekt t reba:

- (a) da prika`at informacii za osnovata spored koja se podgotvuaat finansiskite izve{ tai i za specifi~nite smetkovodstveni politiki koi se izbrani i primenet i za zna~ajnite transakcii i drugite nastani; i**
- (b) da obezbedat dopolnitelni informacii koi ne se prezentirani vo tekstot na finansiskite izve{ tai, no se neophodni za objektivno prika`uvawe na pari~nite prilivi, pari~nite odlivi i pari~nite salda na subjektot.**

1.3.31 Obrazlo`enijat a vo finansiski izve{ tai t reba da se prezentiraat na sistematiski na~in. Sekoja stavka vo tekstot na izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi i vo drugite finansiski izve{ tai t reba da upatvuaat na soodvetni informacii vo bele{ kite.

I zbor i obelodenuvawe na smetkovodstvenite politiki

1.3.32 Finansiskite izve{ tai za op{ ti celi t reba da prezentiraat informacii koi se:

- (a) razbirilivi;**
- (b) relevantni za potrebit e na korisnicite za donesuvawe odluki i za ot~et hosta i odgovornosta na subjektot koj izvestuva;**
- (v) verodostojni { to zna~i:**
  - (i) vistinito da gi pretstavuvaat pari~nite prilivi, pari~nite odlivi i pari~nite salda na subjektot i drugite obelodenet i informacii;**
  - (ii) objektivni, odnosno se prezentirani bez pristirasnost; i**
  - (iii) se celosni vo sekoj aspekt na zna~ajnost i po sekoje prawe.**

1.3.33 Kvalitetot na informacii te prezentirani vo finansiskite izve{ tai za op{ ti celi opredeluva kolku izve{ tajot }e bi de korisen za korisnicite. Vo to~kata 1.3.32 se bara razvojot na smetkovodstvenite politiki da osigurideka finansiskite izve{ tai obezbeduvaat informacii koi zadovolvuaat odreden broj na kvalitativni karakteristiki. Prilogot 4 na ovoj Standard gi sumira kvalitativnite karakteristiki na finansiskoto izvestuvawe. Isto taka, vo Prilogot se naveduva deka blagovremenosta na informacii te mo`e da vlijae na relevantnosta kako i na verodostojnosta na finansiskite informacii. Vodewe na kompletna i to~na smetkovodstvena evidencija vo tekot na periodot koj e predmet na izvestuvawe e zna~ajno za blagovremenoi zgotvuvawe na finansiskite izve{ tai za op{ ti celi.

1.3.34 Delot od obelodenuvawata kon finansiskite izve{tai koj se odnesuva na smet kovodstvenite politiki treba da ja opi{e sekoja specifi~na smet kovodstvena politika koja e neophodna za pravilno razbirawe na finansiskite izve{tai, vkluuva}i go i stепенot do koj subjektot primenil bilo kakva preodna odredba vo ovoj Standard.

1.3.35 Nesoodvetni smet kovodstveni postapki ne se ispravaati u so obelodenuvawe na korist enite smet kovodstvenite politiki, nitu vo bele{kite ili drugmat erijal koj so dr`i objasnuvawa.

1.3.36 Pri odluuwaweto dali odredena smetkovodstvena politika treba da bi de obelodeneta, menaxmentot razgl eduva dali obelodenuvaweto }e im pomogne na korisnicite da go razberat na~inot na koj transakciite i nastanite se reflektirani vo pari~nite prilivi, odlivi i saldata prezentirani vo izve{tajte. Smetkovodstvenata politika mo`e da bi de zna~ajna duri i koga prika`anite iznosi za tekovnoti za prethodnite peri odine se zna~ajni. To~kata 1.3.4 od ovoj Standard specifi ciradeka finansiskite izve{tai za op{ti celi vkluuvaat smetkovodstvenite politiki i objasnuvaki bele{ki. Soodvetno na toa, barawata vo to~kata 1.3.34 va`ati za bele{kite kon finansiskite izve{tai.

1.3.37 Koga subjektot odlui vo svoite finansiski izve{tai da vkluuva i obelodenuvawe na informacii prepore~ani vo Delot 2 na ovoj Standard, tie obelodenuvawata treba da se usoglaseni so barawata vo to~kata 1.3.32.

1.3.38 Vo Delot 2 na ovoj Standard se prepore~uwa prika`uwawe na dopolnitelni informacii vo bele{kite kon finansiskite izve{tai. Pri toa, vakvite prezentirawa treba da bidat razbirivi i dagi zadovoluvat drugite kvalitativni karakteristiki na finansiskite informacii.

1.4 Op{ti odredbi

Period na izvestuwawe

1.4.1 Finansiski izve{tai za op{ti celi treba da se podgotvuvaat barem edna{ godi{no. Koga vo iskluitelni okolnosti se menuwa datum na izvestuwawe i godi{nite finansiski izve{tai se prezentiraat za period podolg ili pokratok od edna godina, pokraj toa {to e ve}e opfateno so finansiskite izve{tai za periodot na izvestuwawe subjektot treba i:

(a) da ja navede pri~inat a ili pri~inite poradi koi se izvestuwa za drugperiod, a ne za period od edna godina; i

(b) da navede deka komparativnite iznosi mo`e da ne bidat sporedlivi.

- 1.4.2 Datum na izvestuvawe e datum na posl edni ot den od peri od na izvestu-
 we za koj se odnesuvaat f i nansi ski te izve{ tai . Vo iskl u-i tel ni okol-
 nosti mo` e da bi de pobarano od subjektot, ili toj sami ot da odl u-i da se
 promeni datumot na izvestuvawe za da na pri mer, ci kl usot na izvestu-
 we se usogla si so buxetski ot ci kl us. Vo vakvi slu-ai, e zna-ajno da se
 navede i pri -inata za nastanatata promena na datumot na izvestuvawe i
 kori sni ci te da bi dat svesni deka i ska` ani te iznosi za tekovni ot peri-
 od i sporedbeni te iznosi ne se sporedl i vi.
- 1.4.3 Obi -no f i nansi ski te izve{ tai se konzi stentno podgotveni da pokri-
 vaat peri od od edna godi na. Me|utoa, nekoj subjekti od prakti -ni pri-
 -ni ni mu davaat prednost na izvestuvaweto, na pri mer, za peri od od 52
 nedel i. Ovoj Standard ne ja spre-uva ova a prakti ka, bi dej}i rezul tati te
 koi proizleguvaat vo f i nansi ski te izve{ tai verojatno ne }e bi dat
 zna-ajno razl i -ni od oni e koi { to bi bile prezenti rani za peri od od
 edna godi na.

Blagovremenost

- 1.4.4 Kori snosta na f i nansi ski te izve{ tai se namal uva dokol ku ne i m se dos-
 tapni, odnosno ne se raspol o` i vi za kori sni ci te vo razumen peri od po
 datumot na izvestuvaweto Subjektot treba da bi de vo sostojba da gi i zda-
 de f i nansi ski te izve{ tai ne podocna od { est meseci po datumot na
 izvestuvawe, i ako za izdavawe na f i nansi ski te izve{ tai najprepora-
 liv e vremenski peri od od najmnogu tri meseci. Odredeni f aktor i kako
 { to e slo` enosta na raboteweto na subjektot ne se dovol na pri -ina za
 nenavremeno izvestuvawe. Pospeci f i -ni rokovi se tret i raat vo zakoni -
 te i regul ati vi te vo mnogu zakonodavstva.

Datum na odobruvawe

- 1.4.5 *Subjekt ot t reba da go obelodeni dat umot koga bilo odobreno izda-
 vawet o na f i nansi ski te izve{ tai i t reba da objavi koj go odobril
 izdavawet o Dokolku nekoj drug organ ima mo} da gi menuva f i nan-
 siski te izve{ tai po nivnot o izdavawet o, toga{ subjekt ot koj
 izvest uva t reba da go objavi, odnosno prezent ira t oj fakt .***
- 1.4.6 Datum na odobruvawe e datumot na koj f i nansi ski te izve{ tai se odob-
 reni od strana na poedi nec ili organ ovl asteni za podgotovka i f i nal-
 i zi rawe na f i nansi ski te izve{ tai za objavuvawe, odnosno izdavawe. Za
 kori sni ci te e zna-ajno da go znaat datumot koga f i nansi ski te izve{ tai
 bi le odobreni za izdavawe, bi dej}i f i nansi ski te izve{ tai ne prezenti-
 raat nastani koi se slu-ile po toj datum. I sto taka, za kori sni ci te e
 zna-ajno da gi znaat retki te okol nosti vo koi bilo koi lica ili organi
 i maat ovl astuvawe da gi menuvaat f i nansi ski te izve{ tai po nivnoto

i zdavawe. Takvi poedinci ili organi koi bi mo` ele da imaat mo} da gi menuvaat f i nansi ski te i zve{ tai po ni vnoto i zdavawe se mi ni stri , vl a data na koja i pri pa|a subjektot, parl amentot ili neko e izbrano tel o so pretstavni ci. Dokolku se pravat promeni, izmenetite f i nansi ski i zve{ tai pretstavuvaat nov kompl et na f i nansi ski i zve{ tai.

I nf ormaci i vo vrska so subjektot

1.4.7 *Subjekt ot t reba da go prezent ira sledni vo dokolku t oa ne e prezen t irano na drugo mest o vo informaci i te objaveni so f i nansi ski te i zve{ tai:*

(a) sedi { t e i zakonska forma na subjekt ot i zakonodavst vot o vo ~ii ramki t oj rabot i;

(b) opis na vidot na rabot ewet o na subjekt ot i glavni te akt ivnos t i;

(v) da ja objavi, odnosno da ja poso~i soodvet nat a regul at i va (dokol ku post oi t akva) spored koja subjekt ot upravuva so rabot ewet o; i

(g) ime na kont rol ni ot subjekt i subjekt ot koj ja vr{ i krajnat a kont rola na ekonomski ot subjekt (vo slu~ai kade e primenl i vo i dokolku ima t akvi subjekt i).

1.4.8 Obel odenuvaweto na i nf ormaci i koi se baraat spored to~ka 1.4.7 } e i m ovozm o` i na kori sni ci te da go i denti f i kuvaat vidot i pri rod data na rabot eweto na subjektot i da steknat razbi rawe za zakonskoto i i nsti tuci onal noto opkru` uvawe vo ~ii ramki isti ot raboti. Ova e neophod no cel i na ot~etnost i odgovornost koja } e i m pomogne na kori sni ci te da gi razberat i ocenat f i nansi ski te i zve{ tai na subjektot.

Ograni ~uvawa na pari ~ni te sal da i pristap kon pozajmuvawata

1.4.9 *Vo obel odenuvawat a kon f i nansi ski te i zve{ tai zaedno so koment ar, subjekt ot t reba da gi prezent ira vidot i iznosot na:*

(a) zna~ajni te pari ~ni sal da koi ne se raspol o` i vi za korist ewe od st rana na subjekt ot ;

(b) zna~ajni te pari ~ni sal da koi se predmet na nadovore{ ni ograni ~u vawa; i

(v) neiskorist eni te mo` nost i za pozajmuvawa koi mo` at da bidat raspol o` i vi za idni operativni akt ivnosti i za isplata na kapit alni dogovorni obvrski, poka` uvaj}i prit oa bilo kakvi ograni ~uvawa za korist ewe na ovie mo` nost i.

1.4.10 Pari ~ni te sal da koi gi ~uva subjektot ne bi bile raspol o` i vi za kori st ewe od strana na subjektot koga, na primer, kontrol irani ot subjekt raboti vo

zemja kade se primenuvaat kontroli na stranski valuti ili nekoi drugi zakonski ograni~uvawa, i saldata ne se raspolo`ivi za op{ta upotreba od strana na kontrolni ot subjekt ili od drugite kontrolirani subjekti.

1.4.11 Pari~nite salda kontrolirani od strana na subjektot mo`e da bi dat predmet na ograni~uvawa so koi se limitira namenata ili vremeto na nivno koristewe. ^estopati postoi vakva si tuacija koga subjektot dobi va grant ili donacija koi mora da bi dat upotrebeni za opredeleni celi. Isto taka, vakvi slu~ai postojat i koga na datumot na izvestuvawe subjektot ima na svoje bankarski smetki pari~ni sredstva koi gi naplatil za drugi stranki vr{ej}i funkcija na ovlasten posrednik, no koi se{te ne se preneseni na tie stranki. I ako ovi e salda se kontroliraat od subjektot i se prezenti raat kako kako pari~ni salda na subjektot, sepak posebno obelodenuvawe na iznosot na ovi e stavki e od korist za ~itatelite na finansi skite izve{tai.

1.4.12 Neiskoristeni mo`nosti za pozajmuvawa pretstavuvaat potencialni izvori na pari~ni sredstva na subjektot. Obelodenuvaweto na iznosi te na ovi e mo`nosti po zna~ajni vidovi im dozvoluva na ~itatelite da ja procenat raspolo`ivosta na tie pari~ni sredstva i visinata do koja subjektot gi iskoristil za vreme na periodot na izvestuvawe.

Konzi stentnost vo prezenti raweto

1.4.13 Prezent iraweto i klasifikacija na stavkite vo finansiskite izve{tai t reba da se zadr`at od eden period do nareden period osven:

(a) koga zna~ajna promena na vidot na rabot eweto na subjektot ili koga preispit uvaweto na prezent iraweto na finansiskite izve{tai poka`uva deka promenata }e rezultira vo posoodvet no prezent irawe na nastanite ili t ransakciite; i

(b) koga so idni izmeni na ovoj Standard se baraat promeni vo prezent iraweto.

1.4.14 Zna~ajni promeni ili prestrukturirawa na dogovori za isporaka na uslugi; sozdavawe na nov, ili uki nuvawe na glaven postoe~ki vladin subjekt; zna~ajni nabavki, kupuvawa ili otu|uvawe; ili preispituvawe na celosnoto prezentirawe na finansiskite izve{tai za op{ti celi na subjektot, mo`e da sugeriraat deka treba poinaku da se prezenti raat izve{tajot za pari~nite prilivi i odlivi ili drugite poedine~ni finansiski izve{tai. Na primer, vladata mo`e da otu|i nekoja vladi na banka koja se zanimava so {tedni vlogovi i koja pretstavuva eden od najzna~ajni subjekti kontrolirani od vladata, a ostanati ot del od ekonomski ot subjekt da vr{i voglavno administrativni sovetodavni uslugi. Vo ovoj slu~aj, prezentiraweto na finansiskite izve{tai vo koi e navedena edna finansiska institucija kako glavna aktivnost na Vladata, ne bi bilo relevantno.

1.4.15 Subjektot treba da go menuva prezentiraweto na svoje finansiski izveštai samo dokolku e verojatno deka revidiranata struktura }e prodol`i, odnosno }e se zadr`i, ili dokolku e jasna korista od poiakov prezentirawe. Koga se napraveni takvi te promeni vo prezentiraweto, subjektot gi reklasificira svoje komparativni informacii vo soglasnost so to~kata 1.4.19. Koga subjektot e usoglasen so ovoj Meunaroden smetkovodstven standard za javniot sektor, dozvolena e promena vo prezentiraweto so cel usoglasuvawe so nacionalnite barawa samo ako revidiranata prezentacija e konzistentna so barawata na ovoj Standard.

Sporedbeni informacii

1.4.16 Osven vo slu~aj ako nekoja odredba na ovoj Standard dozvoluva ili bara poinaku, sporedbenite informacii treba da bidat prezentirani vo odnos na prethodniot period za site numeriki informacii koi so ovoj Standard se bara da bidat obelodeni vo finansiskite izveštai, osven vo vrska so finansiskite izveštai za periodot na izvestuvawe za koj ovoj Standard e najprvo primenet. Sporedbenite informacii treba da se vku~at vo opisni informacii koga toa e relevantno za razbirawe na finansiskite izveštai od tekovniot period.

1.4.17 Ovoj Standard bara prezentirawe na izveštajot za pari~ni prilivi i odlivi i specifi~ira odredeni prikuvawa koi e potrebno da se napravat vo samiot izveštaj vo bel`ekite kon finansiskiot izveštaj. Ovoj Standard ne spre~uva podgotvka na dopolnitelni finansiski izveštai. Vo Delot 2 od ovoj Standard se prepore~uvaat odredeni dopolnitelni obelodenuvawa. Koga pokraj izveštajot za pari~ni prilivi i odlivi se podgotveni i finansiski izveštai ili se napraveni obelodenuvawa koi se prepore~uvaat vo Delot 2 od ovoj Standard, po`elno e i obelodenuvawe na sporedbeni informacii.

1.4.18 Vo nekoj slu~ai, opisnite informacii prezentirani vo finansiskite izveštai za prethodniot period(i) se relevantni i za tekovniot period. Na primer, detalizirani sudski sporovi ~ij ishod bil nei zvesen do posledniot datum na izvestuvawe i koi doprava treba da se razre~uvaat, mo`e da bidat prezentirani i vo tekovniot period. Za korisnite se korisni soznanijata deka postoela nei zvesnost do posledniot datum na izvestuvawe, i za merkite prevzemeni vo tekot na periodot za re~awe na nei zvesnosta.

1.4.19 Koga e izmenet o prezentiraweto i klasifikacijata na stavkite koi treba da bidat obelodeni vo finansiskite izveštai, sporedbenite iznosi treba da bidat reklasificirani (osven ako ova e neizvodljivo), za da se osiguri sporedljivost so tekovniot period, i treba da bidat jasno navedeni prirodata, vidot, i iznosot, kako i

pri~inata za bilo kakva reklasifikacija. Koga e neizvodljivo da se reklasificiraat sporedbenite iznosi, subjekt ot t reba da ja navede pri~inata zo{ t o ne e napravena reklasifikacija i da gi obelodeni prirodاتا i vidot na promenite koi { t o bi bile napraveni dokolku iznosite e bile reklasificirani.

1.4.20 Postojat okolnosti koga e neizvodljivo da se reklasificiraat sporedbeni informacii za da se postigne sporedljivost so tekovni otperi od. Na primer, mo`ebi vo prethodni otperi od(i) podatocite ne bile dobeni na na~in koj dozvoluva reklasifikacija, i mo`ebine e izvodljivo povtorno kreirawena informacii te. Vo vakvi okolnosti, se obelodenuva vidot na prilagoduwata i ispravkite na sporedbenite iznosi koi bi bile napraveni.

I dentifikuvawe na finansiski izve{ tai

1.4.21 Finansiskite izve{ tai t reba jasno da bidat identifikuvani i da se razlikuvaat od drugite informacii vo ist objaven dokument.

1.4.22 Ovoj Standard se odnesuva samo za finansiskite izve{ tai, a ne i za drugite informacii prezentirani vo godi{ enizve{ taj ili vo drug dokument. Poradi toa, zna~ajno e korisnicite da mo`at da gi razlikuvaat informacii te podgotveni vo soglasnost i so koristewena ovoj Standard od drugite informacii koi mo`at da im korist na korisnicite, no ne se predmet na ovoj Standard.

1.4.23 Sekoj del na finansiskite izve{ tai t reba jasno da bide identifikovan. Pokraj toa, slednite informacii t reba da bidat istaknati i povtoruvani koga e toa neophodno za pravilno razbirawe na prezentirani te informacii:

- (a) ime na subjekt ot koj izvest uva ili drugi podatoci za identifikuvawe na subjekt ot ;***
- (b) informacii za toa dali finansiskite izve{ tai opfa}aat poedinene subjekt ili ekonomski subjekt ;***
- (v) datum na izvest uvawe ili period opfaten so finansiskite izve{ tai (se naveduva ona { t o pove}e odgovara za soodvetni ot del od finansiskite izve{ tai);***
- (g) valuta na izvest uvawe (valuta koja se koristi vo finansiskite izve{ tai; i***
- (d) ni vo na preciznost , odnosno to~nost vo prezentirawe na cifrite vo finansiskite izve{ tai.***

1.4.24 Barawata vo to~kata 1.4.23 se zadovoluvaat so prezentirawe na naslovi na strani te i so skrateni naslovi na kolonite na sekoja strana od finansiskite izve{ tai . Opredel uwaweto na najdobri ot na~in za prezentirawe na takvite informacii e rabota na procenka. Na primer, koga finansiskite

siski te izve{ tai se ~itaat elektronski, oddelni strani ci ne mo` at da se koristat. Vo takvi slu-ai stavki te identi f i kuvani vo to-ka 1.4.23 se prezenti raat dovol no ~esto za da se osiguri pravil no razbi rawe na dadeni te i n f o r m a c i i .

1.4.25 ^ estopati f i n a n s i s k i t e i z v e { t a i s e p o r a z b i r l i v i d o k o l k u i n f o r m a c i i t e s e p r e z e n t i r a n i v o i l j a d i i l i v o m i l i o n i e d i n i c i n a v a l u t a t a k o j a s e k o r i s t i p r i i z v e s t u v a w e t o . O v a e p r i f a t l i v o s a m o a k o e j a s n o n a v e d e n o n i v o t o n a t o - n o s t a v o p r e z e n t i r a w e t o , i a k o s o t o a n e s e g u b a t r e l e v a n t n i t e i n f o r m a c i i .

1.5 I spravawe na gre{ ki

1.5.1 *Koga }e se javi gre{ ka vo vrska so pari~nite salda iska`ani vo finansiskite izve{ tai, iznosot na gre{ kata koja se odnesuva na prethodnite periodi treba da bide prezentiran so ispravka na pari~nite sredstva na po~et okot na godinat a. Sporedbenite informacii treba da bidat ispraveni, osven vo slu-ai koga ne e izvodljivo da se postapi t aka.*

1.5.2 *Vo obrazlo`enijat a na finansiskite izve{ tai subjekt ot treba da go navede slednot o:*

(a) vidot na gre{ kata;

(b) iznosot na ispravkat a; i

(v) fakt ot deka sporedbenite informacii bile ispraveni ili pak deka ne bilo izvodljivo da se ispravat informacii t e.

1.5.3 Gre{ ki vo podgotvuvaweto na f i n a n s i s k i t e i z v e { t a i z a e d e n i l i p o v e } e p r e t h o d n i p e r i o d i m o ` e d a s e o t k r i j a t v o t e k o v n i o t p e r i o d . G r e { k i m o ` a t d a s e s l u - a t k a k o r e z u l t a t n a m a t e m a t i ~ k i g r e { k i , g r e { k i v o p r i m e n a n a s m e t k o v o d s t v e n i p o l i t i k i , p o g r e { n o t o l k u v a w e n a f a k t i , i z m a m a i l i p r o p u s t i . K o g a } e s e o t k r i e g r e { k a k o j a s e o d n e s u v a n a p r e t h o d e n p e r i o d , p o - e t n o t o s a l d o n a p a r i ~ n i s r e d s t v a s e i s p r a v a z a d a s e k o r e g i r a g r e { k a t a i f i n a n s i s k i t e i z v e { t a i , v k l u - u v a j } i g i s p o r e d b e n i t e i n f o r m a c i i i o d p r e t h o d n i t e p e r i o d i , s e p r e z e n t i r a a t k a k o g r e { k a t a d a b i l a k o r e g i r a n a v o p e r i o d o t v o k o j n a s t a n a l a . O b j a s n u v a w e n a g r e { k a t a i n e j z i n a t a i s p r a v k a s e p r i k a ` u v a v o b e l e { k i t e k o n f i n a n s i s k i o t i z v e { t a j .

1.5.4 Povtornoto prika`uvawe na sporedbenite informacii ne zna~i i ispravka na finansiskite izve{ tai koi bile usvoeni od strana na upravuva~kiot organ ili registriрани ili arhivirani kaj nadzornite organi. Me|utoa, spored nacionalnite zakoni mo`e da se bara takva i spravka na f i n a n s i s k i t e i z v e { t a i .

1.5.5 Spored ovoj Standard se bara prezenti rawe na izve{ taj za pari~nite prilivi i odlivi i ne se spre~uva prezenti rawe na drugi f i n a n s i s k i i z

ve{ tai . Koga pokraj izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi, se prezentiraat i drugi finansiski izve{ tai, za tie izve{ tai isto taka va`at barawata za ispravki na gre{ ki navedeni vo to~kite 1.5.1 i 1.5.2 .

1.6 Konsolidirani finansiski izve{ tai

Definicii

- 1.6.1** *Vo ovoj Standard se koristat slednite termini so sledново znaewe: Konsolidirani finansiski izve{ tai se finansiski izve{ tai na ekonomski subjekt prezentirani kako { to se i oni e kaj poedine~ni ot subjekt . Kontrola na subjekt e mo} da se upravuva so finansiskite i operativnite politiki na drug subjekt t aka { to da se ost varuva korist od negovite aktivnosti . Kontroliran subjekt e subjekt koj e pod kontrola na drug subjekt (poznat kako subjekt koj kontrolira) . Kontrolen subjekt e subjekt koj kontrolira eden ili pove}e subjekt i . Ekonomski subjekt zna~i grupa na subjekt i koi opfa}aat eden kontrolen subjekt i eden ili pove}e kontrolirani subjekt i .*

Ekonomski subjekt

- 1.6.2 Termi not „ekonomski subjekt“ vo ovoj standard se koristi za da se definira, za celite na finansiskoto izvestuvawe, grupa na subjekt i koja gi opfa}a kontrolni ot subjekt i kontrolirani te subjekt i .
- 1.6.3 Drugite termini koi ponekoga{ se koristat za ekonomski ot subjekt se: administратven subjekt, subjekt koj e obvrzan da podgotvuva finansiski izve{ taj „konsolidiran subjekt“ i „grupa“.
- 1.6.4 Ekonomski ot subjekt mo`e da vku~i subjekt i koi imaat odredeni celivo oblasta na socijalnata politika, kako i komercijalni cel i . Na primer, vladinoministerstvo vo ~ija nadle`nost se pra}awa vo vrska so stanben prostor mo`e da bi de ekonomski subjekt koj vku~uva subjekt i koi obezbeduvaat stanben prostor spored nominalni tro{oci, kako i subjekt i koi obezbeduvaat smestuvawe na komercijalna osnova.

Subjekt i opfateni vo konsolidirani te finansiski izve{ tai

- 1.6.5** *Kontrolni ot subjekt, osven kontrolen subjekt identifikuvan vo to~kite 1.6.7 i 1.6.8, treba da izdava konsolidirani finansiski*

izve{t ai koi gi konsolidiraat site kontrolirani subjekt i, strani i doma{ni, osven oni e koi se navedeni vo to~kata 1.6.6.

1.6.6 Kontroliran subjekt treba da se isklui od konsolidacija koga raboti pod strogi nadvoren dolgpro~ni ograni~uvawa koi go spre~uvaat kontrolniot subjekt ot da ostvaruva korist od negovite aktivnosti.

1.6.7 Kontrolen subjekt, koj e kontroliran i e celosno vo ne~ija sopstvenost, ne treba da prezentira konsolidirani finansijski izve{taji dokolku ne postojat korisnici na takvi finansijski izve{taji ili dokolku nivnite potrebi za informacii se zadovoleni so konsolidirane finansijski izve{taji na kontrolniot subjekt.

1.6.8 Kontrolen subjekt koj vsu{nost e vo celost vo ne~ija sopstvenost ne treba da prezentira finansijski izve{taji dokolku kontrolniot subjekt obezbedil odobruvawe od sopstvenicite na minimalno u~estvo vo sopstvenost a.

1.6.9 Korisnicite na finansijski izve{taji na vladata ili drug kontrolen subjekt od javniot sektor obi~no se zainteresirani i imaat potreba da bidat informirani za parite kontrolirani od strana na ekonomski ot subjekt kako celina. Ova potreba se zadovoluva so konsolidirani finansijski izve{taji koi pretstavuvaat finansijski informacii na ekonomski ot subjekt kako edinstven subjekt bez ogl ed na zakonskite pre~ki na odvoenite pravni subjekt i.

1.6.10 Vo to~kata 1.3.4 na ovoj Standard se bara subjektot koj izvestuva da podgotv i zve{taj za parite prilivi i odlivi. Soodvetno na barawata od to~ka 1.6.5, izve{tajot za parite prilivi i odlivi podgotven od strana na vladata ili drug subjekt od javniot sektor koj izvestuva koe kontrolen subjekt, }e gi konsolidira parite prilivi, parite odlivi i parite salda na site subjekt i koi gi kontrolira. Prezentiraweto na obrazlo`enijata koi se baraat vo Delot 1 od ovoj Standard, isto taka treba da bide na konsolidirana osnova. Vo Prilog 5 na ovoj Izve{taj se ilustrira primenata na konceptot na kontrola vo utvrduvawe na subjektot koj go vr{ i finansijskoto izvestuvawe.

1.6.11 Ovoj Standard ne spre~uva podgotvuvawe na finansijski izve{taji pokraj izve{tajot za parite prilivi i odlivi. Ovie dopolnitelni izve{taji mo`at, na primer, da prezentiraat dopolnitelni informacii za prilivite i odlivite koi se povrzani so odredeni grupi na sredstva ili da obezbeduvaat dopolnitelni detal i za odredeni vidovi na parite tekovi. Delot 2 na ovoj Standard identifikuvawa dopolnitelni prezentirawa koi se prepora~uvaat subjektot da gi napravi. So dopolnitelnite izve{taji i obelodenuvawa isto taka }e se objavuvaat konsolidirani informacii kade }e toa e soodvetno.

- 1.6.12 Za celite na finansiskoto izvestuvawe, subjekt koj izvestuva (subjekt koj vr{ i finansisko izvestuvawe) mo` e da se sostoi od određen broj na konsolidirani subjekti vkl-u-vaj} i gi vladinite ministertva, agencii i dr`avni delovni pretprijata (DDP). Utvrduvaweto na obemot na subjektot koj vr{ i finansisko izvestuvawe mo` e da bide te{ ko poradi golemiot broj na potencialni subjekti. Poradi toa, subjekti te koi vr{ at finansisko izvestuvawe ~esto se zakonski opredeleni. Vo nekoj slu-ai, subjektot koj vr{ i finansisko izvestuvawe definiiran so ovoj Standard, mo` e da se razlikuva od subjekt koj izvestuva definiiran so zakoni mo` e da bi dat neophodni dopolnitelni obelodenuvawa za da se zadovolat zakonski te barawa za izvestuvawe.
- 1.6.13 Od kontrolen subjekt koj e celosno vo sopstvenost na drug subjekt (na primer, vladina agencija koja e vo celost vo sopstvenost na vladata) ne se bara da prezentera konsolidirani finansiski izve{ tai koga takvi izve{ tai ne se baraat od strana na subjektot koj go kontrolira, i potrebite na drugi korisnici mo` at najdobro da bi dat zadovoleni so konsolidirani finansiski izve{ tai na negoviot kontrolen subjekt. Me|utoa, vo javniot sektor, mnogu kontrolni subjekti koi se celosno vo ne-ija sopstvenost ili pak subjekti koi sproveduvaat i rabotat spored vladinite politiki i proceduri, a vo del od sopstvenosta u-estvuva i subjekt od privatniot sektor, pretstavuvaat klu-ni sektori ili aktivnosti na vladata. Vo vakvite slu-ai potrebite za informacii na određeni korisnici mo` e da ne bi dat zadovoleni so prezenterawe na konsolidirani finansiski izve{ tai samo na ni vo na vladata kako celina, i celta na ovoj Standard ne da gi izzeme, odnosno oslobodi takvi te subjekti od podgotvuvawe na konsolidirani finansiski izve{ tai. Vo mnogu zakonodavstva vladite go osoznale ova i imaat воведено zakonski barawe za finansisko izvestuvawe od strana na vakvite subjekti.
- 1.6.14 Vo nekoj zakonodavstva kontrolen subjekt koj sproveduva i raboti spored vladinite politiki i proceduri, a vo del od sopstvenosta u-estvuva i subjekt od privatniot sektor (kako { to e na primer pretprijata e vo sopstvenost na vladata so malcinsko u-estvo vo sopstvenosta na privatniot sektor) e izzmeno od obvrskata za prezenterawe na konsolidirani finansiski izve{ tai dokolku kontrolniot subjekt obezbedi soglasnost od sopstvenicite so malcinsko u-estvo. Vsustnost, se smeta deka subjekt koj kontrolira e onoj koj poseduva 90% ili pove}e od glasa-kata mo} na subjektot. Za celite na ovoj Standard, malcinsko u-estvo e onoj del od kontroliraniot subjekt koj ne e vo sopstvenost, direktno ili indirektno preku kontrolirani subjekti na kontrolniot subjekt.
- 1.6.15 Vo nekoj slu-ai, eden ekonomski subjekt vkl-u-va određen broj na posredni-ki kontrolni subjekti. Na primer, dodeka ministertvoto za zdravstvo mo` e da bide kontrolen subjekt mo` e da postojat i posredni-ki kontrolni subjekti na lokalno ili regionalno nivoo vo oblata na zdravstvoto. Barawata za ot-etnost i za izvestuvawe vo takvite zakono-

davstva mo`e da opredel at od koi subjekti se bara (ili koi subjekti se oslobodeni od barawata) da podgotvuvaat konsolidirani finansiski izve{tai. Koga ne postoi barawe za posredni ~ki ot kontrolen subjekt da podgotvuva konsolidirani finansiski izve{tai, no ima korisni cete na finansiskite izve{tai za op{ti celi na ekonomski ot subjekt, posredni ~kite kontrolni subjekti mo`at da podgotvuvaat i objavuvaat takov izve{taj.

Postapki pri konsolidirawe

1.6.16 Pri konsolidirawe se primenuvaat slednite postapki:

(a) pari~nite salda i pari~nite transakcii pome|u subjektite vo ramkite na ekonomski ot subjekt treba da se eliminiraat vo celost;

(b) koga finansiskite izve{tai koi se koristat pri konsolidirawe se napraveni do razli~ni datumi na izvestuvawe, treba da se napravat usoglasuvawa za efektite na zna~ajnite pari~ni transakcii koi se slu~ile pome|u tie datumi i datumot na finansiskite izve{tai na kontrolni ot subjekt. Vo sekoj slu~aj, razlikat a pome|u datumite na izvestuvawene treba da bide pogolema od tri meseci; i

(v) konsolidirane finansiski izve{tai treba da bidat podgotveni koristej}i edinstveni smetkovodstveni politiki za sli~ni pari~ni transakcii. Dokolku ne e izvodljivo da se koristat edinstveni smetkovodstveni politiki vo podgotvuvaweto na konsolidirani finansiski izve{tai, toj fakt treba da se obelodeni zaedno so stavkite od konsolidirane finansiski izve{tai za koi bile primenet i razli~ni smetkovodstveni politiki.

1.6.17 Postapki te pri konsolidirawe navedeni vo to~kata 1.6.16 davaat osnova za podgotvuvawe na konsolidirani finansiski izve{tai za site subjekti vo ramkite na ekonomski ot subjekt kako edinstvena ekonomska edinica.

1.6.18 Konsolidirane finansiski izve{tai treba da gi prezentiraat transakciite samo pome|u ekonomski ot subjekt i drugite nadvoredni subjekti koi ne se del od ekonomski ot subjekt. Spored toa, transakciite pome|u subjekti te vo ramkite na ekonomski ot subjekt se elimini raat za da se izbegne duplirawe na iznosite na transakciite. Na primer, vladino ministertvo mo`e da prodava nekoe postojano sredstvo na drugo vladino ministertvo. Bi dej}i, neto efektot na pari~te na subjektot koj izvestuva na nivona vladata kako celina e nula, ova transakcija treba da se elimini ra za da se izbegne precenuvawe na pari~nite prilivi i pari~nite odlivi na subjektot koj izvestuva za vladata kako celina. Subjekt na vladata mo`e da ~uva sredstva vo finansiska institucija vo javni ot sektor. Ovie salda bile elimini rani na nivona vladata kako celina, bi dej}i ti e pretstavuvaat salda vo ramkite na ekonomski ot sub-

jekt. Sli~no na toa, javno pretprijati e koe raboti vo stranstvo mo`e da i zvr{i i splati na vladi no mi ni sterstvo { to ostanuva kako preodno na datumot na izvestuvawe. Vo ovoj slu~aj, propustot da se elimini ra ovaa transakcija bi rezultiral vo potcenuvawe na pari~noto saldo na ekonomski ot subjekt i precenuvawe na pari~nite odli vi.

1.6.19 Poedine~ni subjekti vo ramkite na ekonomski ot subjekt mo`at da usvojat razli~ni politiki za klasifikacija na pari~nite prilivi i pari~nite odli vi i za prezentirawe na svoje finansiski izve{tai. Pari~nite prilivi i pari~nite odli vi koi proizleguvaat od sli~ni transakcii se klasif iciraat i prezenti raat na edinstven na~in vo konsolidirani te finansiski izve{tai koga e toa izvodi vo.

Prezenti rawe pri konsolidi rawe

1.6.20 Vo konsolidirani te finansiski izve{tai t reba da se prezent iraat :
(a) spisok na zna~ajni te kont rolirani subjekt i vkl u~vaj}i go imet o, zakonskat a regulat iva spored koja rabot i kont rolirani ot subjekt (koga t oa se razlikuva od onaa na kont rol ni ot subjekt); i
(b) pri ~ina za nekonsolidi rawe na kont rolirani ot subjekt .

Preodni odredbi

1.6.21 Kontrol ni te subjekti koi go usvoile ovoj Standard mo`e da imaat gol em broj na kontrol irani subjekti so zna~en obem na transakcii pome|u tie subjekti. Spored toa, mo`e da bide te{ko da se identif ikuvaat site transakcii i sal da koi treba da bi dat elimini rani pri podgotvuvawe na konsolidirani finansiski izve{tai na ekonomski ot subjekt. Poradi ova, spored to~kata 1.8.2 ovozm o`eno e osl oboduvawe, za vreme na preodni ot period, od baraweto da se elimini raat site pari~ni salda i transakcii pome|u subjekti te vo ramkite na ekonomski ot subjekt. Me|utoa, vo to~kata 1.8.3 se bara subjekti te koi gi pri menuvaat preodni te odredbi da go obel odenat f aktot deka ne bile elimini rani site salda i transakcii pome|u subjekti te vo ramkite na ekonomski ot subjekt.

1.7 Stranska valuta

Definicii

1.7.1 Vo ovoj Standard se korist at sledni te termini so sledno zna~ewe:
Zaklu~en kurs e valut en kurs na dat um na izvest uvawe.

Kursna razlika e razlika koja proizleguva od izvest uvawe na ist broj na edinici od stranska valuta vo valuta vo koja se izvest uva, po razli~ni valutni kursevi.

Valut en kurs e odnosot vo razmenata na dve valuta i.

Stranska valuta e druga valuta, osven valuta vo koja subjektot izvest uva.

Valuta za izvest uvawe e valuta koja se koristi vo prezent iraweto na finansiskite izve{tai.

Tretman na pari~ni prilivi, odlivi i salda vo stranski valuta

- 1.7.2** *Pari~nite prilivi i odlivi koi proizleguvaat od transakcii vo stranska valuta treba da bidat iska`ani vo valuta na subjektot koj izvest uva so primena na valut en kurs pome/u valuta za izvest uvawe i stranskata valuta na datumot na prilivite i odlivite.*
- 1.7.3** *Pari~nite salda koi se ~uvaat vo stranska valuta treba da se izvest uvaat korist ejji go zaklu~niot kurs.*
- 1.7.4** *Pari~nite prilivi i pari~nite odlivi na stranski kontroliran subjekt treba da se pret vorat spored valutniot kurs pome/u valuta za izvest uvawe i stranskata valuta na datumot na prilivite i odlivite.*
- 1.7.5** *Subjektot treba da go obelodeni iznosot na kursnite razliki vku~eni kako stavki za porammuvawe pome/u po~etnite i zaklu~nite pari~ni salda za periodot.*
- 1.7.6** *Koga valuta za izvest uvawe se razlikuva od valuta vo domicilnat a zemja na subjektot, treba da bide obelodenet a pri~inat a za koriste na razli~na valuta. Istot aka, treba da bide obelodenet a i pri~inat a za kakva bilo promena na valuta za izvest uvawe.*
- 1.7.7** *Vladata i vladinite subjekti mo`e da imaat transakcii vo stranska valuta kako {to e pozajmuvawe vo stranska valuta ili kupuvawe proizvodi ili uslugi pri {to kupovната cena e opredelena vo stranska valuta. Tie, isto taka, mo`at da imaat aktivnosti vo stranstvo i da transferiraat pari za tie aktivnosti i da primaat pari od tie aktivnosti vo stranstvo. So cel da se vku~at vo finansiskite izve{tai transakciite vo stranska valuta i transakciite koi proizleguvaat od aktivnostite vo stranstvo subjektot mora da gi iska`e i iznosit na pari~nite prilivi, odlivi i saldata vo valuta za izvest uvawe.*

1.7.8 Nerealizirani dobivki i zagubi koi proizleguvaat od promeni vo stranski te valutni kursevi, odnosno kursni te razliki, ne pretstavuvaat pari~ni prilivi i odlivi. Me|utoa, efektot na promeni te na valutni ot kurs vrz pari~ni te sredstva koi se ~uvaat vo stranska valuta se prikak`uva vo izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi so cel da se poramnat pari te na po~etokot i na krajot na periodot. Ovoj iznos se prikak`uva odvoeno od pari~ni te prilivi i odlivi i gi vku~uva razlikite (ako gi ima) koi bi nastanale dokolku ovie pari~ni prilivi, odlivi i salda bi bile prikak`ani spored valutni te kursevi na krajot na periodot.

1.8 Den na stapuvawe vo sila na Delot 1 i Preodni odredbi

Den na stapuvawe vo sila

1.8.1 *Delot 1 od ovoj Me|unaroden smet kovodst ven standard za javniot sektor stapuva vo sila i }e se primenuva za godi{ nit e finansiski izve{ tai za idnit e periodi po~nuvaj}i od 1 januari 2004 godina. Se prepore~uva korist ewe na Standardot i pred ovoj datum.*

Preodni odredbi - Konsolidirani finansiski izve{ tai

1.8.2 *Od subjekt ite ne se bara da se usoglasat so barawata vo to~kata 1.6.16 (a) koja se odnesuva na eliminirawe na pari~nite salda i transakciite pome|u subjekt ite vo ramkite na ekonomskiot subjekt za periodite na izvest uvawe koi po~nuvaat na nekoj datum vo ramki na prvite tri godini po datumot na prvoto usvojuvawe na Standardot.*

1.8.3 *Koga subjekt ite ja primenuvaat preodnata odredba vo to~kata 1.8.2 treba da go obelodenat podat okot deka site salda i transakcii pome|u subjekt ite vo ramkite na ekonomskiot subjekt ne bile eliminirani.*

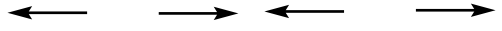
Pri log 1: I lustraci ja na barawata sodr` ani vo Del ot 1 od Standardot

Ovoj pri log e samo i lustrat i ven i ne pret st avuva del od st andardi t e. So nego se i lustrira samo Del ot 1 na ovoj St andard. Cel t a na pri logot e da go pojasni zna~ewet o na st andardi t e so i lustrirawe na ni vnata pri mena vo podgot vuvawet o i prezent irawet o na finansiskite izve{ t ai za op{ t i celi spored smet kovodst vo na got ovi nska osnova za

(a) Vlada;

(b) Subjekt na Vladata ima svoja bankarska smet ka; i

(v) Vladi no mi ni st erst vo koe rabot i spored sist emot na edi nst vena t rezorska smet ka pri { t o post oi cent ralen subjekt koj upravuva so pari ~nit e prilivi i odlivi vo ime na mi ni st erst vot o.

Pri log 1a - Vlada

KONSOLI DI RANI FI NANSI SKI I ZVE[TAI ZA VLADATA H
KONSOLI DI RAN I ZVE[TAJ ZA PARI ^NI PRI LI VI I OD LI VI
ZA GODI NATA KOJA ZAVR[UVA ZAKLU^NO SO 31 DEKEMVRI 200H
GODI NA 200X-1

(во илјади единици на валутата)	← 200X →				← 200X →				
	Приливи/ (Одливи) контроли- рани од субјектот		Одливи од страна на трети страни		Приливи/ (Одливи) контроли- рани од субјектот		Одливи од страна на трети страни		
Приливи									
Даноци									
Данок од добивка		X		-		X		-	
Данок на додадена вредност		X		-		X		-	
Данок на недвижности		X		-		X		-	
Останати даноци		X		-		X		-	
			X			X		-	
Грантови и помош									
Меѓународни агенции		X		X		X		X	
Други грантови и помош		X		X		X		X	
			X			X		X	
Позајмувања									
Приливи од позајмување	3		X		X		X		X
Капитални приливи									
Приливи од отуѓување на постројки и опрема			X		-		X		-
Трговски активности									
Приливи од трговски активности			X		-		X		-
Други приливи	4		X		X		X		X
Вкупно приливи			X		X		X		X
Одливи									
Активности									

<i>продолжува</i> (во илјади единици на валутата)		200X				200X			
		Приливи/ (Одливи) контроли- рани од субјектот		Одливи од страна на трети страни		Приливи/ (Одливи) контроли- рани од субјектот		Одливи од страна на трети страни	
Наемнини, плати и придонеси од вработените		(X)		(X)		(X)		(X)	
Ситен инвентар и потрошен материјал		(X)		(X)		(X)		(X)	
			(X)		(X)		(X)		(X)
Трансфери									
Грантови		(X)		-		(X)		-	
Други трансфери		(X)		-		(X)		-	
Капитални издатоци									
Купување/изградба на постројки и опрема		(X)		(X)		(X)		(X)	
Купување на финансиски инструменти		(X)		-		(X)		-	
			(X)		-		(X)		(X)
Отплата на заеми и камати									
Отплата на позајмувања		(X)		-		(X)		-	
Плаќање на камати		(X)		-		(X)		-	
			(X)		-		(X)		-
Други одливи	5	(X)		(X)		(X)		(X)	
Вкупно одливи		(X)		(X)		(X)		(X)	
Зголемување/(намалување) на парите		X		X		X		X	
Пари на почетокот на годината	2	X		Н/П*		X		Н/П	
Зголемување/(намалување) на парите		X		Н/П		X		Н/П	
Пари на крајот на годината	2	X		Н/П		X		Н/П	

* N/A -зна~i не e применливо

DOPOLNI TELNI FINANSISKI IZVEŠTAJI (OPCIONALNI)

Dopolnitelni finansijski izveštaji morat da se podgotvuvaat za da se obezbedat detalni za iznosite vkluceni vo konsolidiraniot izveštaj za parinilivi i odlivi; na primer, da se prezentiраат informacii za glavnite grupi na izvori na sredstva ili da se prezentiраат rashodite po glavni te funkcii ili programi, ili da se obezbedat detalni za izvori te na pozajmuvaava. Isto taka, ovie izveštaji morat da vklucuvaat i koloni za buxetski te iznosi.

I ZVEŠTAJ ZA PARINILIVITE PRI LIVI SPORED KLASIFIKACIJATA NA SREDSTVA

(во илјади единица на валутата)	← 200X →	← 200X-1 →
	Приливи контролирани од субјектот	Одливи контролирани од субјектот
Приливи		
Консолидирани средства	X	X
Посебни средства	X	X
Трговски средства	X	X
Заеми	X	X
Вкупни приливи	X	X

PRI LIVI OD POZAJMUVAVA

Забелешка	(во илјади единица на валутата)	← 200X →		← 200X-1 →	
		Парични приливи контролирани од субјектот	Кои резултираат од исплати од страна на трети странки	Парични приливи контролирани од субјектот	Кои резултираат од исплати од страна на трети странки
ПОЗАЈМУВАЊА					
Домашни комерцијални институции		X	-	X	-
Надворешни комерцијални институции		X	-	X	-
Банки за развој и слични агенции за заеми		X	X	X	X
Вкупно позајмување	3	X	X	X	X

**I ZVE[TAJ ZA ODLI VI SPORED
PROGRAMI /AKTI VNOSTI /FUNKCI I NA VLADATA**

	200X		200X-1	
(во илјади единица на валутата)	Одливи контролирани од субјектот	Одливи од страна на трети странки	Одливи контролирани од субјектот	Одливи од трети странки
ОДЛИВИ/РАСХОДИ - сметка за тековни работи				
Образовни услуги	X	X	X	X
Здравствени услуги	X	X	X	X
Социјално осигурување и социјална заштита	X	-	X	-
Одбрана	X	-	X	-
Јавен ред и сигурност	X	X	X	X
Рекреација, култура и религија	X	X	X	X
Економски услуги	X	-	X	-
Останато	X	X	X	X
Вкупни одливи/расходи	X	X	X	X
ОДЛИВИ/РАСХОДИ - Капитална сметка				
Образовни услуги	X	X	X	X
Здравствени услуги	X	X	X	X
Социјално осигурување и социјална заштита	X	-	X	-
Одбрана	X	-	X	-
Јавен ред и сигурност	X	X	X	X
Рекреација, култура и религија	X	X	X	X
Останато	X	X	X	X
Вкупни одливи/расходи	X	X	X	X
Вкупно (сметка за тековни работи и капитални сметки)	X	X	X	X

***SUBJEKT VO JAVNI OT SEKTOR - VLADATA
VO CELI NA***

Образло`енија на финансиските извештаи

1. Сметководствени политики

Osnovi za podgotovka

Финансиските извештаи се подготвени во согласност со MSSJS според сметководство на готовинска основа - *Финансиско и звестувание според сметководство на готовинска основа*.

Smetkovodstvenite politiki se primenuvani konzistentno vo tekot na celiot period.

Subjekt koj izvestuva

Finansiskite izveštai se za nacionalnata vlada na zemjata A. Finansiskite izveštai se odnesuvaat za subjektot koj izvestuva kako što e naveden vo soodvetnite zakonski propisi (Zakon za javni finansii 20hh). Ova gi opfaa:

- (i) Centralnite vladini ministertva; i
- (ii) Javne pretprijatija i vonbuxetskite fondovi koji se pod kontrola na subjektot.

Konsolidirani te finansiski izveštai gi vkluvaaat site kontrolirani subjekti vo tekot na godinata. Spisokot na znaajni subjekti e iska`an vo Obrazlo`enieto 7 vo finansiskite izveštai.

I splati od strana na tretite strani

Vladata isto taka ostvaruva korist od proizvodi i uslugi nabaveni vo tekot na periodot vo nejzno ime kako rezultat na pariniv izvrsheni od strana na tretite strani popatna zaemi i vlo`uvawa. I splatite izvrsheni od tretite strani ne pretstavuvaat pariniv prilivi ili odlivi od strana na vladata, no i nosat korist na vladata. Tie se prezenti raat vo kolonata za *Odlivi od tretite strani* vo konsolidiraniot izveštaj za pariniv prilivi i odlivi i vo drugite finansiski izveštai.

Valuta za izvestuvawe

Valuta za izvestuvawe e (valutata na zemjata A).

2. Pari

Pariite opfaaat gotovina vo kasata, depoziti poviduvawe i pariniv ekvivalenti. Depozitite poviduvawe i pariniv ekvivalenti se sostojat od saldavo bankite i vlo`uvawa vo kratkoro~ni pariniv pazarni instrumenti.

Pariite vkluvani vo izveštajot za pariniv prilivi i odlivigi opfaa slednite iznosi:

Vopogorenavedeni iznosovkluvani se Hvalutni edinici obezbedeni od strana na meunarodnata agencija HH koji se strogo nameneti za izgradba na patna infrastruktura.

(vo iljadi ediniци na valutata)	200X	200X-1
Готовина во касата и салда во банките	X	X
Краткорочни вложувања	X	X

3. Pozajmuvawa

Pozajmuvawata gi opfa}aat pari~nite prilivi od bankite, sli~ni agenci i za zemawe na zaemi i komercijalni te insti tucii, i i znosite na dolg od nepari~nata pomo{ obezbedena od tretii stranki.

4. Drugi prilivi

Vo drugi te prilivi se vkl u~eni taksi, kazni i razni prilivi.

5. Drugi odlivi/izdatoci

Vo drugi odlivi/izdatoci vkl u~eni se divi dendi te, i splatenata raspredelba, zakonski i splati po sudski sporovi i razni i splati.

6. Neiskoristeni mo`nosti za pozajmuvawa

(во илјади единици на валута)	200X	200X-1
Движење на неискористените можности за позајмување		
Неискористени можности за позајмување	X	X
Дополнителни можности за заем	X	X
Вкупно можности за позајмување	X	X
Искористен износ	(X)	(X)
Затворени/поништени можности	(X)	(X)
Неискористени можности за позајмување на 31.12.0X	X	X

во илјади единици на валутата)	200X	200X-1
Неискористени можности за позајмување		
Мултилатерална банка за развој А	X	X
Мултилатерална банка за развој Б	X	X
Регионална банка за развој	X	X
Комерцијални финансиски институции	X	X
Вкупно неискористени можности за позајмување	X	X

Nei skori steni te mo`nosti za pozajmuvawa go vkl u~uvaat i znosot HH od Mul ti l ateral nata banka za razvoј A i UU od Mul ti l ateral nata banka za razvoј B namenet za soci jalen razvoј na inf rastrukturata. Detal i za ograni ~uvawa ta:(navedi gi detal i te).

7. Značajni kontrolirani subjekti

Субјект	Законодавство
Субјект А	X
Субјект Б	X
Субјект В	X
Субјект Г	X

8. Datum na odobruvawe

Fi nansi ski te izve{ tai se odobreni za izdavawe vo mesec H 200H+1 od strana na gospodi not UU, rakovodi tel na Trezor na zemjata A.

Прилог 1b - СУБЈЕКТ НА ВЛАДАТА АВ

(Oвој субјект контролира и има своја банкарска сметка и исто така остварува корист од исплати од трети странки)

KONSOLIDIRANI ZVEJ TAJ ZA PARI I NI PRI LI VI I OD LI VI ZA GODI NATA

KOJA ZAVR I UVA NA NA 31 DEKEMVRI 200H GODI NA

Забелешка	200Х				200Х-1			
	Пил мем ¹ (годинавн) кои- дурни-ранн од оубјектот	Один мем од дуртн оубјектн на една дата	Один мем од на др борешн третн отрднн	Пил мем ¹ (годинавн) кои- дурниранн од оубјектот	Один мем од дуртн оубјектн на една дата	Один мем од на др борешн третн отрднн	Один мем од на др борешн третн отрднн	
ПРВ СМ ВМ								
Одобрени олокациивненионски средство	X	X	-	X	X	-	-	
Други гридиивн	X	-	-	X	-	-	-	
Грантсешивн	-	-	X	-	-	X	X	
Везуно пил мем	X	X	X	X	X	X	X	
ОДЛИВН								
Плати, пенетени и грантсешн не одоброени	(X)	-	-	(X)	-	-	-	
Зонгитивн	(X)	(X)	-	(X)	(X)	-	-	
Критични испидити	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	
Трансферн	3	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	
Везуно одливн		(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	
Зонгитивн		X	(X)	X	X	X	X	
Парн на почето кот на годинавн	2	X	Н/П ^а	X	Н/П	Н/П	Н/П	
Зонгитивн		X	Н/П	X	Н/П	Н/П	Н/П	
Парн на крајот на годинавн	2	X	Н/П	X	Н/П	Н/П	Н/П	

^а Н/П значн не е применливо

DOPOLNI TELNI FINANSIJSKI IZVEŠTAJI (OPCIONI)

Dopolni telni finansijski izveštaji morata da se podgotvuvaat za da na primer, se obelodeni bužetski te informacii po glavni te grupi na fondovi dokolku toa e primenljivo ili da se prezentiраат izdatoci te spored glavni te funkcii. Podolu e prezentiран primer na izveštaji spored funkcii.

I ZVEŠTAJI ZA ODLIVITE SPORED FUNKCIJATA

Забелешка	200X			200X-1		
	Одливи контролирани од субјектот (во илјади единица на валута)	Одливи од други субјекти на владата	Одливи од надворешни трети страни	Одливи контролирани од субјектот	Одливи од други субјекти на владата	Одливи од надворешни трети страни
ОДЛИВИ/ИЗДАТОЦИ						
Програм I	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)
Програм II	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)
Програм III	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)
Програм IV	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)
Други одливи/издатоци	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)
Вкупно одливи/издатоци	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)

SUBJEKT NA VLADATA AB

Образло`енија на finansijski te izveštaji

1. Smetkovodstveni politiki

Osnovi za podgotovka

Finansijski te izveštaji se podgotveni vo soglasnost so MSSJS za smetkovodstvo na gotovinska osnova *Finansijsko izvest uvawe spored smetkovodstvo na gotovinska osnova*.

Smetkovodstvenite politiki se primenuvani konzistentno niz celiot period.

Subjekt koj izvestuva

Finansijski te izveštaji se za subjekt od javni ot sektor (subjekt na vladata AB). Finansijski te izveštaji go opfaaat subjektot koji zvestuva kako { to

e navedeno vo soodvetnata zakonska regulati va (vo Zakonot za javni f i nansi i 20hh). Ova podrazbi ra subjekt na vl adata AB i negovi te kontrol i rani subjekti . Subjektot na vl adata AB e kontrol i ran od strana na naci onal nata vl ada vo zemjata A.

Gl avna akti vnost na subjektot na vl adata AB e da obezbeduva (navedi vi d na) usl ugi za drugi vl adi ni ni voa. Subjektot ja kontrol i ra svojata bankarska smetka. Namenski te sredstva i drugi te pari ~ni pri l i vi se deponi raat na nego- vata bankarska smetka.

I splat i od st rana na drugi t e subjekt i na vl adat a

Subjektot ostvaruva kori st od i spl ati te i zvr{ eni vo negovo ime od strana na negovi ot kontrol en subjekt (Vl adata A) i drugi te subjekti na vl adata.

I splat i od st rana na nadvore{ ni t ret i st ranki

Subjektot, i sto taka ostvaruva kori st od i spl ati te za proi zvodi i usl ugi i zvr{ eni od strana na nadvore{ ni treti strani (subjekti nadvor od ekonom- ski ot subjekt). Ovi e i spl ati ne pretstavuvaat pari ~ni pri l i vi i l i odl i vi na subjektot, no sepak subjektot ostvaruva kori st. Ovi e i spl ati se pri ka` uvaat vo kol onata za *I splat i od st rana na nadvore{ ni t ret i st rani* vo i zve{ tajot za pari ~ni pri l i vi i odl i vi i vo drugi te f i nansi ski i zve{ tai.

Valut a za izvest uvawe

Val uta za i zvestuvawee (val utata na zemjata A).

2. Pari

Pari i te gi opf a}at gotovina vo kasata, depoziti te po vi duvawe i pari ~ni te ekvi val enti . Depoziti te po vi duvawe i pari ~ni te ekvi val enti se sostojat od sal da vo banki te i od vl o` uvawa vo kratkoro~ni i nstrumenti na pazarot na pari .

I znosot na namenski sredstva na subjektot se deponi ra na negova smetka vo banka i se kontrol i ra od strana na subjektot. Si te pozajmuvawa se napraveni od strana na central en f i nansi ski subjekt.

Pri l i vite od transakci i te pri razmena se deponi raat na smetki te na vonbuxetski f ondovi kontrol i rani od strana na subjektot. Ti e se prenesuvaat na konsol i di rani te pri hodi na krajot na godi nata.

Pari ~ni te sredstva vkl u~eni vo i zve{ tajot za pari ~ni pri l i vi i odl i - vi gi opf a}aat sledni te i znosi :

(vo ilj a di единици на валутата)	200X	200X-1
Готовина во касата и салда во банките	X	X
Краткорочни вложувања	X	X

3. Transferi

I znosite se transferiraat na soodvetni primateli vo soglasnost so zakonskoto rabotewe i ovl astuvawe na subjektot.

4. Zna-ajni kontrolirani subjekti

Subjekt	Zakonodavstvo
Subjekt A	H
Subjekt B	H

5. Datum na odobruvawe

Fi nansi ski te i zve{ tai se odobreni za i zdavawe na mesec HH 200H+1 go- di na, od strana na gospodi not UU, mi ni ster za HHHHHHHH za subjektot AB.

PRI LOG 1 v -VLADI NO MI NI STERSTVO NA AB
(Vladata raboti spored sistem na central izi rana edi nstvena smetka
(trezorska smetka-subjektot ne gi kontrolira namenski te sredsrrva koi mu se
dodeleni za koristewe)

I ZVE[TAJ ZA PARI ^NI PRI LI VI I ODLI VI ZA GODI NATA
KOJA ZAVR[UVA NA 31 DEKEMVRI 200H GODI NA

Забелешка		200X		200X-1	
		Трезорска сметка/ Единствена контролна сметка	Одливи од надворешни трети страни	Трезорска сметка/ Единствена контролна сметка	Одливи од надворешни трети страни
<i>(во илјади единици на валутата)</i>					
ПРИЛИВИ					
Алокации/наменски средства	2	X	-	X	-
Други приливи		X	-	X	-
Помош		-	X	-	X
Вкупно приливи		X	X	X	X
ОДЛИВИ					
Надоместоци, плати и придонеси на вработените		(X)	-	(X)	-
Закупнини		(X)	-	(X)	-
Капитални издатоци	3	(X)	(X)	(X)	(X)
Трансфери	(X)	(X)	(X)	(X)	
Вкупно одливи		(X)	(X)	(X)	(X)

DOPOLNI TELNI F I NANSI SKI I ZVE[TAI (OPCI ONI)

Dopolni telni f inansi ski izve{ tai mo` at da se podgotvuvaat za da na primer, se prezentiraat buxetski te inf ormации spored glavni te grupi na sredstva dokolku e toa izvodljivo, ili da se prika` at rashodi te po glavni f unkcii ili isplati. Podolu e prika` an primer na izve{ taj spored f unkcii.

I ZVE[TAJ ZA I SPLATI TE SPORED FUNKCI JATA

Забелешка	200X		200X-1	
	Трезорска сметка/ единствена контролна сметка	Исплати од надворешни трети страни	Трезорска сметка/ единствена контролна сметка	Исплати од надворешни трети страни
<i>(во илјади единици на валутата)</i>				
ИСПЛАТИ				
Програм I	X	X	X	X
Програм II	X	X	X	X
Програм III	X	X	X	X
Програм IV	X	X	X	X
Други исплати	X	X	X	X
Вкупно исплати	X	X	X	X

VLADI NO MI NI STERSTVO AB

Obrazlo` enija na f i n a n s i s k i t e i z v e { t a i

1. Smetkovodstveni pol i t i k i

Osnovi za podgot ovka

F i n a n s i s k i t e i z v e { t a i s e p o d g o t v e n i v o s o g l a s n o s t s o M S S J S s p o r e d s m e t k o v o d s t v o n a g o t o v i n s k a o s n o v a *F i n a n s i s k o i z v e s t u v a w e s p o r e d s m e t k o v o d s t v o n a g o t o v i n s k a o s n o v a*.

Smetkovodstveni t e p o l i t i k i s e d o s l e d n o p r i m e n e t i v o t e k o t n a c e l i o t p e r i o d.

Subjekt koj izvest uva

F i n a n s i s k i t e i z v e { t a i s e o d n e s u v a a t n a s u b j e k t v o j a v n i o t s e k t o r : V l a d i n o m i n i s t e r s t v o A B . F i n a n s i s k i t e i z v e { t a i g o o p f a } a a t s u b j e k t k o j i z v e s t u v a k a k o { t o e d e f i n i r a n o v o s o o d v e t n a t a r e g u l a t i v a (Z a k o n z a j a v n i f i n a n s i i 20hh). O v a g o v k l u ~ u v a i v l a d i n o t o m i n i s t e r s t v o A B . V l a d i n o t o m i n i s t e r s t v o A B e k o n t r o l i r a n o o d s t r a n a n a n a c i o n a l n a t a v l a d a v o z e m j a t a A .

G l a v n a a k t i v n o s t n a v l a d i n o t o m i n i s t e r s t v o A B e d a o b e z b e d u v a u s l u g i z a k o n s t i t u e n c i t e (d r u g i v l a d i n i n i v o a).

V l a d i n o t o M i n i s t e r s t v o t o A B n e r a b o t i s o s v o j a s o p s t v e n a b a n k a r s k a s m e t k a . V l a d a t a i m a c e n t r a l i z i r a n a t r e z o r s k a f u n k c i j a p r e k u k o j a s e u p r a v u v a s o r a s h o d i t e n a p r a v e n i o d s i t e m i n i s t e r s t v a v o t e k o t n a f i n a n s i s k a t a g o d i n a . O d l i v i t e n a p r a v e n i o d t r e z o r s k a t a s m e t k a v o v r s k a s o M i n i s t e r s t v o t e s e p r e z e n t i r a n i v o k o l o n a t a T r e z o r s k a s m e t k a v o i z v e { t a j o t z a p a r i ~ n i p r i l i v i i o d l i v i i v o d r u g i t e f i n a n s i s k i i z v e { t a i .

I splat i o d s t r a n a n a n a d v o r e { n i t r e t i s t r a n i

V l a d i n o t o m i n i s t e r s t v o t o A B o s t v a r u v a k o r i s t o d p r o i z v o d i t e i u s l u g i t e n a b a v e n i v o n e j z i n o i m e k a k o r e z u l t a t n a p a r i ~ n i o d l i v i i z v r { e n i o d t r e t i s t r a n k i k o i n e s e v o r a m k i n a V l a d a t a z a v r e m e n a p e r i o d o t n a i z v e s t u v a w e . I z v r { e n i t e o d l i v i o d s t r a n a n a t r e t i t e s t r a n i n e p r e t s t a v u v a a t p a r i ~ n i p r i l i v i i l i o d l i v i n a M i n i s t e r s t v o t o , n o m u k o r i s t a t n a M i n i s t e r s t v o t o . T i e s e p r e z e n t i r a a t v o k o l o n a t a *O d l i v i o d s t r a n a n a n a d v o r e { n i t r e t i s t r a n k i* v o i z v e { t a j o t z a p a r i ~ n i p r i l i v i i o d l i v i i v o d r u g i t e f i n a n s i s k i i z v e { t a i .

Valut a z a i z v e s t u v w e

Val u t a z a i z v e s t u v a w e (v a l u t a t a n a z e m j a t a A).

2. Namenski sredstva

Namenski te sredstva na vladi notomi ni sterstvo AB se upravuvaat preku centralna smetka upravuvana od strana na Trezorot. Ovie iznosne se kontrolirani od strana na mi ni sterstvoto AB, no se odobruvaat vo ime na mi ni sterstvoto od strana na subjektot koj upravuva so edinstvenata trezorska smetka, po prethodno avtorizirani prilozuvane soodvetna dokumentacija. Site pozajmuvawa se vr{at od strana na centralniot finansijski subjekt. Iznosot {to e prezentiran kako alokacija/namenski sredstva vo izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi e iznosot {to Trezorot go potro{il vo korist na mi ni sterstvoto AB (iznos i skoristen za tro{ewe).

3. Transferi

Iznosite se transferiraat na soodvetni primatelivo soglasnost so zakonskoto rabotewe i ovlastuvawena mi ni sterstvoto AB.

4. Datum na odobruvawe

Finansijskite izve{tai se odobreni za izdavawena HH mesec 200H+1 godina od strana na gospodnot UU, mi ni ster za HHHHHHHH vo vladi notomi ni sterstvo AB.

DEL 2: DOPOLNI TELNI OBELODENUVAWA KOI SE PREPORA^UVAAT

Ovoj Del na St andardot ne e zadol`it el en. Vo nego se navedeni dopolnit elni obelodenuvawa za izvest uvawe spored smet kovodst vo na got ovi nska osnova koi se prep ora~uva subjekt ot da gi napravi. Ovoj del t reba da se ~it a zaedno so Del ot 1 na ovoj St andard, vo koj se navedeni barawat a za izvest uvawe spored smet kovodst vo na got ovi nska osnova. Prep ora~anit e obelode nuvawa navedeni vo kursi v, t reba da se ~it aat vo kont ekst na koment ari t e navedeni vo ovoj del na St andardot navedeni vo obi ~en t ekst .

Del 2 - Finansisko izvestuvawe spored smetkovodstvo na gotovinska osnova: dopolnitelni obelodenuvawa koi se prep ora~uvaat

2.1 Dopolnitelni obelodenuvawa koi se prep ora~uvaat

Definicii

2.1.1 *Vo ovoj St andard se koristi at slednit e t ermini so slednovo zna~ewe: Presmet kovna osnova zna~i osnova vo smet kovodst vot o spored koja transakciite i drugite nastani se priznavaat koga tie se slu~uvaat (a ne samo koga pariite ili pari~nite ekvivalenti se pri~meni ili se plateni). Spored toa, transakciite i nastanite se evidentiraat vo smet kovodst venat a evidencija i se priznavaat vo finansiskite izveštai vo periodot za koj tie se odnesuvaat. Spored smet kovodst vot o na presmet kovna osnova se priznavaat sredstvata, obvrskite, neto sredstva/akcionerskat a glavni na, prihodite i rashodite.*

Sredstva se resursi kont rolirani od st rana na eden subjekt kako rezul t at na mi nat i nast ani i od koi se o~ekuva subjekt ot da ost vari

prilivi od idni ekonomski koristi ili pot encijalni uslugi.
Trošoci na pozajmuwawe se kamati i drugi rashodi napraveni od st rana na eden subjekt kako rezultat na pozajmuwawe na sredst va.

Zaklu-en kurs e valut en kurs na dat umot na izvest uvawe.

Raspredelba na sopst venicite zna-i idni ekonomski koristi ili pot encijalni uslugi raspredeleni od st rana na subjekt ot na site ili na nekoj od negovite sopst venici, bilo kako prihod na vlo` uvawet o ili prihod od vlo` uvawet o.

Rashodi se namaluwawe na ekonomskite koristi ili pot encijalnite uslugi za vreme na periodot na izvest uvawe vo forma na odlivi i t rošewa na sredst vat a ili vo nast anat i obvrski koji rezult iraat so namaluwawe na net o sredst vat a/akcionerskat a glavni na, osven onie povrzani so raspredelbat a na sopst venicite.

Vonredni stavki se (za celite na ovoj Standard) pari-ni tekovi koji nast anuvaat od nast ani i transakcii koji se jasno razli-ni od redovnite aktivnosti na subjekt ot, ne se o-ekuva ~esto ili redovno da se povtoruwaat i se nadvor od kont rola ili vlijani na subjekt ot.

Finansijsko sredstvo e kakvo bilo sredstvo koje pret stavu:

(a) pari;

(b) dogovorno pravo da se primat pari ili drugo finansijsko sredstvo od drug subjekt;

(v) dogovorno pravo da se razmenat finansijski instrumenti so drug subjekt spored uslovi koji se pot encijalno povolni; ili

(g) instrument na glavni na (u-est vo vo sopst venost a) na drug subjekt.

Obvrski se sega ni obvrski na subjekt ot koji proizleguvaat od minati nast ani ~ie pla}awe se o-ekuva da rezult iravo odliv na sredst va na subjekt ot koji vku-uvaaat ekonomski koristi ili pot encijalni uslugi.

Redovni aktivnosti se site aktivnosti koji se prevzemaat od st rana na eden subjekt kako rezultat na davawe na uslugi ili na trgovski aktivnosti. Redovnite aktivnosti vku-uvaaat takvi povrzani aktivnosti vo koji subjekt ot se anga` iravo unapreduwawe na ist ite, koji se popat ni ili proizleguvaat od tie aktivnosti.

Prihode brut o priliv na ekonomski koristi ili pot encijalni uslugi za vreme na period na izvest uvawe koga ovie prilivi rezult iraat vo zgolemwawe na net o sredst vat a/akcionerskat a glavni na, osven zgolemwawat a povrzani so vlo` uvawat a na sopst venicite.

Terminite def inirani vo Del 1 od ovoj Standard se korist at vo ovoj del na Standardot so def inirano zna-ewe.

I dni ekonomski koristi i potencijalni uslugi

2.1.2 Sredstvata, vku-uvaj}igi i pariite i drugite resursi, obezbeduvaat na~ini subjekti te da gi ostvarat svoje te cel i. Sredstvata koji se korist at za isporaka na proizvodi i uslugi vo soglasnost so celite na subjektot, no koji direktno ne sozdavaat pari-ni prilivi ~esto se opi}uvaat kako

sredstva koi vkl u-vaat „potenci jal ni usl ugi“. Sredstvata koi se kori stat za generi rawe, odnosno sozdavawe na neto pari ~ni pri li vi ~esto se opi { uvaat kako sredstva koi vkl u-vaat „idni ekonomski koristi“. Za da se opf atat si te nameni za koi sredstvata mo` at da se kori stat, vo ovoj standard se kori sti termi not idni ekonomski koristi ili potenci jal ni usl ugi za da se opi { e osnovnata karakteri sti ka na sredstvata.

Konti nui tet

2.1.3 *Koga se podgot vuvaa f i nansi ski izve{ t ai na eden subjekt , se prepora- uva oni e { t o se odgovorni za podgot vuvawe na f i nansi ski izve{ t ai da napravat procenka na mo` nost a subjekt ot da prodol ` i da rabot i vo kont i nui t et . Koga odgovorni t e za podgot vuvawe na f i nansi ski t e izve{ t ai se svesni , pri pravewet o na procenkat a, za zna-ajni t e nei zvesnost i povrzani so nast ani ili uslovi koi mo` at da predizvikaat zna-ajno somnevawe za mo` nost a na subjekt ot da prodol ` i da dejst vva spored pri nci pot na kont i nui t et , t oga{ se prepora~uva obel ode- nuvawe na t i e nei zvesnost i .*

2.1.4 Utvrduvaweto dal i eden subjekt dejstvuva vo konti nui tet e porelevantno za poedi ne~ni te subjekti otkol ku za vl adata kako cel i na. Za poedi ne~ni te subjekti , vo procenkata dal i subjektot dejstvuva vo konti nui tet, oni e { to se odgovorni za podgotvuvawe na f i nansi ski te izve{ tai :

- (a) }e treba da gi zemat predvid site raspol o` ivi i nformacii za vo dogl edno vreme koe }e vkl u-va, no ne i neophodno }e se ograni ~i na dvanaeset meseci od denot na usvojuvawe na f i nansi ski te izve{ tai ; i
- (b) treba da go zemat vo predvid { i roki ot spektar na f aktori koi vlij aat na tekovnata i na o~ekuvanata uspe{ nost vo raboteweto, poten- cijal ni te i najaveni te prestruktui rawa na organi zaci oni te edi ni ci , procenka na pri li vi te ili na verojatnosta za konti nui ranoto f i nan- si rawe od vl adata i potenci jal ni te i zvori na sredstva kako zamena na f i nansi rawe, pred da bide soodvetno da se zakl u-i dal i subjektot dejstvuva vo konti nui tet.

2.1.5 Mo` e da postojat okol nosti koga voobi ~eni te testovi za konti nui tetot za li kvi dnosta i sol ventnosta kakvi { to se pri menuvaat za del ovni te pretpri jati ja da se poka` at kako nepovol ni , no drugi f aktori da sugeri raat deka subjektot sepak raboti vo konti nui tet. Na pri mer:

- (a) pri procenkata dal i vl adata dejstvuva spored pri nci pot na konti nui tet, mo}ta da nametne dava~ki ili danoci mo` e da im ovozmo` i na neкои subjekti da se smetaat deka rabotat vo konti nui tet i pokraj toa { to vo posledovatel ni peri odi ni vni te pari ~ni odl i vi gi nadmi nu- vaat pari ~ni te pri li vi ; i
- (b) za poedi ne~en subjekt, procenkata na negovite pari ~ni tekovi za peri odot na izvestuvawe mo` e da sugeri ra deka subjektot nema da dejstvuva vo konti nui tet. Me|utoa, mo` e da postojat pove}egodi { ni

dogovori za f i n a n s i r a w e s o v l a d a t a { t o } e o b e z b e d i k o n t i n u i r a n o r a b o t e w e n a s u b j e k t o t .

Vonredni stavki

2.1.6 Se prepora- uva subjekt ot oddelno da gi obelodeni vidot i iznosot na sekoja vonredna st avka. Prezent i rawet o mo ` e da se napravi vo t eks- t ot na izve{ t ajot za pari ~ni prilivi i odlivi ili vo drugi t e f i n a n s i s k i i z v e { t a i , i l i v o b e l e { k i t e k o n f i n a n s i s k i t e i z v e { t a i .

2.1.7 Vonredni te stavki se karakteriziraat so f aktot deka proi z l e g u v a a t o d n a s t a n i i l i t r a n s a k c i j a k o i s e r a z l i ~ n i o d r e d o v n i t e a k t i v n o s t i n a s u b j e k t o t , n e s e o ~ e k u v a ~ e s t o i l i r e d o v n o d a s e p o v t o r u v a a t i s e n a d v o r o d k o n t r o l a i l i v l i j a n i e n a s u b j e k t o t . S p o r e d t o a , v o n r e d n i t e s t a v k i s e r e t k i , n e v o o b i ~ a e n i i z n a ~ a j n i .

Razli ~ni od redovni te akti vnosti

2.1.8 Dali eden nastan ili transakcija jasno se razlikuvaat od redovni te akti vnosti na subjektot se utvrduva spored vidot na nastanot ili transakcijata povrzana so akti vnosti te koi redovno se izvr{ uvaat od subjektot, a ne spored ~estotata so koja se o~ekuva takvi te nastani da se sl u~at. Eden nastan ili transakcija mo ` e da bi de vonredna za eden sub- j e k t i l i z a e d n o n i v o n a v l a d a , n o d a n e b i d e v o n r e d n a z a d r u g s u b j e k t i l i z a d r u g o n i v o n a v l a d a , p o r a d i r a z l i k i t e p o m e | u n i v n i t e s o o d v e t n i r e d o v n i a k t i v n o s t i . V o k o n t e k s t n a v l a d a t a k a k o c e l i n a i z v e s t u v a w e t o z a v o n r e d n i t e s t a v k i } e b i d e e k s t r e m n o r e t k o .

Ne se o~ekuva da se povtoruvaat vo dogledna i dni na

2.1.9 Nastanot ili transakcijata treba da bi de od takov vid { to razumno ne bi se o~ekuvalo da se povtore vo dogledna i dni na, zemaj}i gi predvid okol- nosti te vo koi raboti subjektot. Vi dot na vonredni te stavki e takov { to t i e o b i ~ n o n e b i s e p r e d v i d e l e n a p o ~ e t o k o t n a p e r i o d n a i z v e s t u v a w e p o r a d i t o a { t o n e b i b i l e v k l u ~ e n i v o b u x e t o t . V k l u ~ u v a w e t o n a e d n a s t a v k a v o b u x e t o t n a v e s t u v a d e k a s l u ~ u v a w e t o n a s t a v k a t a e p r e d v i d l i v o i p o r a d i t o a t a a n e e v o n r e d n a .

Nadvor od kontrola ili vlijani e na subjektot

2.1.10 Nastanot ili transakcijata }e bi de nadvor od kontrola ili vlijani e na subjektot. Transakcija ili nastan se pretpostavuva deka e nadvor od kontrola ili vlijani e na subjektot dokolku odluki te ili opredelbi te na

subjektot normalno ne vlijaat vrz slu-uvaweto na transakcijata ili nastanot.

I denti f i kuvawe na vonredni te stavki

2.1.11 Dal i edna stavka e ili ne e vonredna treba da se razgl eduva vo kontekstot na operati vnoto opkru` uvawe na subjektot i na ni voto na vl adata vo ~i i ramki raboti subjektot. Vo dvata slu~ai se primenuva li~no rasuduvawe.

2.1.12 Primeri na pari~ni tekovi povrzani so nastani ili transakcii koi mo` at, i ako ne i neophodno, da predi zvi kaat pojava na vonredni stavki kaj neкои subjekti od javni ot sektor ili ni voa na vl adata se:

(a) kratkoro~ni pari~ni tekovi povrzani so davawe usl ugi na begalci kade { to potrebata za takvi usl ugi bila nepredvidena vo po~etokot na periodot, i e nadvor od redovni ot del okrug na akti vnosti te na subjektot i von kontrol a na subjektot. Dokol ku takvi te usl ugi bile predvidlivi ili se slu~uale vo pove}e od eden period na izvestuvawe, obi~no tie ne bi se kl asif i ci rale kako vonredni ; i

(b) pari~ni tekovi povrzani so obezbeduvawe usl ugi poradi prirodna nesre}a ili nesre}a predi zvi kana od lu|e, na primer, obezbeduvawe zasol ni { te na lu|e koi gi i zgubi le domovi te kako posl edi ca na zemjotres. So cel zemjotresot da se kval i f i kuva kako vonreden nastan bi trebal o isti ot da bi de so ja~i na koja normalno ne bi bila o~ekuvana ni tu vo geograf skoto podra~je vo koe se slu~il, ni tu vo geograf skoto podra~je povrzano so subjektot, i obezbeduvaweto na vonredni, i tni usl ugi ili obnovuvaweto na osnovni te usl ugi bi trebalo da bide nadvor od del okrugot na redovni te akti vnosti na subjektot. Koga subjektot e odgovoren za obezbeduvawe pomo{ na oni e koi se zasegnati so prirodna nesre}a, toga{ tro{ oci te povrzani so ova a akti vnost obi~no ne bi ja zadovol i le def i ni cijata za vonredna stavka.

2.1.13 Restruktui rawe na akti vnosti e primer na nastan koj normalno ne bi bil vonreden ni tu za poedi ne~en subjekt vo javni ot sector, ni tu za subjektot na vl adata kako cel i na koj go vkl u~uva toa vl adi no tel o. Si te tri kri teriumi na def i ni cijata za vonredna stavka mora at da bi dat zadovol eni pred da mo` e edna stavka da se kl asif i ci ra kako vonredna. Restruktui rawe mo` e jasno da se razl i kuva od redovni te akti vnosti na eden subjekt. Me|utoa, na ni vo na vl adata kako cel i na, mo` e ~esto da se sl u~uva restruktui rawe. U{ te pova` no restruktui raweto obi~no e vo ramki te na kontrol a ili vl i jani e na subjektot na vl adata kako cel i na. Samo vo oni e okol nosti koga se nametnuva restruktui rawe od strana na drugo ni vo na vl adata ili od strana na nadvore{ en regul ati ven f aktor ili druga nadvore{ na vl ast, toj da mo` e da se kl asif i ci ra kako nadvor od kontrol a ili vl i jani e na subjektot na vl adata zemena kako cel i na.

2.1.14 Prezenti raweto na vi dot i i znosot na sekoja vonredna stavka mo` e da se pravi vo tekstot na izve{ tajot za pari~ni te prilivi i odlivi ili vo drugi te finansiski izve{ tai koi mo` at da se podgotvuvaat ili vo obrazlo` enijata vo tie finansiski te izve{ tai. Subjektot, isto taka, mo` e da odlu~i da go prezenti ra samo vkupni ot i znos na vonredni te stavki vo tekstot na izve{ tajot za pari~ni te prilivi i odlivi, a deta- liti da gi prezenti ra vo obrazlo` enijata.

Administrirawe na transakcii

2.1.15 *Se prepورا~uva vo bele{ kit e kon finansiskite izve{ tai subjekt ot da gi prezent ira iznosot i vidot na pari~nit e tekovi i pari~nit e sal da koi rezult iraat od t ransakcii t e administ rirani od st rana na subjekt kako posrednik vo ime na drugi koga ovi e iznosi se nadvor od kont rola na subjekt ot .*

2.1.16 Pari~ni tekovi povrzani so transakcii administrirani od strana na subjektot koj raboti kako posrednik vo ime na drugi mo` e da ne mi nuvaat preku bankarska smetka kontrolirana od strana na subjektot koj i zvestu- va. Vo vakvi slu~ai, subjektot ne mo` e da gi upotrebua, ili na drug na~in da ima korist od parite koi gi administ rira, za ostvaruvaweto na svoite celi. Ovi e pari~ni tekovi ne se kontrol iraat od strana na subjek- tot poradi { to ne se vkl u~uvaat vo vkupni te zbi rovi i ska` ani vo teks- tot na izve{ tajot za pari~ni te prilivi i odlivi ili vo drugi te f inan- siski izve{ tai koi mo` at da se podgotvuvaat. Me|utoa, po` el no e pre- zenti rawe na glavni te vidovi na ovi e transakcii po iznosi priroda bi dej}i toa obezbeduva korisni inf ormacii za del okrugot na akti vnos- ti na subjektot, i e relevantno za ocenuvawe na uspe{ nosta na rabotewe- to na subjektot.

2.1.17 Koga takvi te pari~ni prilivi i odlivi mi nuvaat preku bankarska smet- ka kontrolirana od subjektot, tie se tretiraat kako pari~ni tekovi i sal da na sami ot subjekt i se vkl opuvaat vo zbi rovi te i ska` ani vo teks- tot na izve{ tajot na pari~ni te prilivi i odlivi. To~kata 1.3.13(a) vo Del ot 1 na ovoj Standard dozvolu va izvestuvaweto na takvi prilivi i odlivi da se vr{ i na neto osnova. Vo to~kite 2.1.18 do 2.1.22 se dava upatstvo za pari~ni te prilivi, odlivi i sal da koi:

- (a) mo` at da se kontrol iraat od strana na vl adata ili subjekt na vl a- data i }e bi dat prezenti rani vo izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi vo sogl asnost so Del ot 1 od ovoj Standard; i
- (b) se upravuvani transakcii koi ne }e bi dat vkl u~eni vo tekstot na izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi ili vo drugi te f inansi s- ki izve{ tai koi bi mo` el o da se podgotvuvaat, i ~ie obel odenu- vawe se prepورا~uva.

Naplata na prihodi

- 2.1.18 Subjekti te vo javni ot sektor mo`at da gi kontroliraat pariite ili da gi administri raat isti te vo ime na vladata ili drugi vladi ili subjekti na vladata. Na primer, vladi noto mi ni sterstvo nadle`no za odano-uvawe (ili Agencijata za naplata za prihodi) mo`e da bi de osnovano so svoja bankarska smetka i da mu bi dat dodeleni namenski sredstva za finansirawe na negovoto rabotewe. Raboteweto na mi ni sterstvoto }e vku-uvawe upravuvawe so odredeni aspekti od Zakonot za odano-uvawe i mo`e da opfati naplata na danoci vo ime na vladata.
- 2.1.19 Mi ni sterstvoto nadle`no za odano-uvawe mo`e da gi koristi pariite koi mu se dodeleni i da gi deponira na bankarska smetka koja ja kontrolira, za ostvaruvawe na svoite operativni celi i mo`e da gi isklui drugi te od upotreba ili koristewe na tie pari. Vo vakvi slu-ai mi ni sterstvoto }e gi kontrolira pariite koi mu se dodeleni za negova upotreba. Me|utoa, pariite koi mi ni sterstvoto gi naplatuva vo ime na vladata preku negovite aktivnosti za naplata na danoci obi~no se deponiraat vo opredelen vladin fond ili se prenesuvaat na bankarska smetka upravuvana od strana na Trezorot ili sli~en vladin organ. Vo vakvi okolnosti, naplatenite pari~ni sredstva ne mo`e da se koristat za ostvaruvawe na celite na mi ni sterstvoto nadle`no za odano-uvawe ili da se preraspredel at poi naku sporedi skreci onoto pravo na menaxmentot na mi ni sterstvoto bez specifi~no soodvetno ili drugo ovlastuvawe dadeno od vladata ili od drugo relevantvo telo. Spored toa, naplatenite pari ne se kontroliraat od strana na mi ni sterstvoto nadle`no za odano-uvawe i ne pretstavuvaat del od pari~nite prilivi ili pari~ni saldana na mi ni sterstvoto. So odluka na vladata, odreden del od naplatenite iznosi mo`e da se dodelat ili na druga~in da se raspredel at za upotreba na mi ni sterstvoto nadle`no za odano-uvawe. Me|utoa, vladinata odluka za odobruvawe na rashodite od sredstvata na mi ni sterstvoto za odano-uvawe ja opredel uva kontrolata, a ne naplatata na pari~nite sredstva.
- 2.1.20 Sli~ni okolnosti mo`at da se javat koga edna vlada, na primer republi~ka vlada ili lokalna uprava, naplatuva pari vo ime na druga vlada (kakva { to e nacionalnata vlada). Vo vakvi slu-ai, vladata dejstvuvaa kako posrednik na drugi za naplata na pari~ni sredstva. Pari koi se rezultat na upravuvaweto so transakcii kako posrednik za drugi subjekti, obi~no ne bi bile deponirani na bankarska smetka na posrednikot koj naplatuva i poradi toa ne bi formiral e del od pari~nite prilivi, pari~ni odlivi i pari~nite saldana na subjektot koj izvestuva.

„Tranzitni“ pari~ni tekovi

- 2.1.21 Vo neкои slu-ai postoe~kite administrativni aran`mani za aktivnostite za naplata na prihodi koi vladata ili vladin subjekt gi prevze-

maat kako posrednik za druga stranka, mo`e da predviduvat naplatenite pari da bi dat inicijalno deponirani na bankarska smetka na subjektot pred da bi dat preneseni na krajni otprimateL. Pari~nite tekovi koi proizleguvaat kako posledica na ovie transakcii ponekoga{ se narekuvaat tranzitni pari~nite tekovi. Vo vakvi slu-ai, subjektot:

- (a) }e gi kontrolira pariite, koi gi naplatuva soodvetno na svoje mo`nosti kako posrednik, za periodot (obi~no se raboti za kratok period) dodeka sredstvata se deponirani na bankarska smetka na subjektot pred da bi dat preneseni na tretu stranki;
- (b) obi~no }e ostvari korist od kakva bilo kamata koja proizleguva od iznosite deponirani na smetkite koi nosat kamati pred da bi dat preneseni na drugi subjekti;
- (v) ima obvraska da gi prenese naplatenite pari na tretite strani vo soglasnost so zakonskite barawa ili administrativnite aran`mani.

Koga pari~nite prilivi od transakcii te koi se administrirani preminuvaat preku bankarska smetka kontrolirana od strana na subjektot koj izvestuva, pari~nite prilivi, pari~nite odlivi i pari~nite salda koi proizleguvaat od aktivnostite za naplata }e bi dat vkluceni vo izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi na subjektot vo soglasnost so to~kata 1.3.4(a)(i) na Del 1 od ovoj Standard. Vo to~kata 1.3.13(a) na Delot 1 od ovoj Standard se specifikiradeka za pari~nite prilivi i odlivi koi proizleguvaat od transakcii so koi upravuva subjektot vo ime na drugi strani i koi se priznaaat vo finansiските izve{tai, mo`e da se izvestuva na neto osnova.

Transforni plawa

2.1.22 Soglasno so celite na vladati so zakonskata regulativa ili so drugo ovlastuvawe, iznosite na namenski te sredstva na subjektot na vladati (ministerstvo, agencija ili slitno) mo`e da vklucati iznosi koi treba da se prenesat na tretu strani vo vrska so, na primer, nadomestoci za nevrabotenost, starosni ili invalidski penzii, dodatoci za semejstva i drugi nadomestoci za socijalna i op{testvena sigurnost. Vo nekoj slu-ai ovie iznosi }e pominat preku bankarska smetka kontrolirana od subjektot. Vo vakvi slu-ai subjektot }e gi priznae pariite nameneti za transfer za vreme na period na izvestuvawe kako pari~en priliv, iznosite transferirani za vreme na toj period na izvestuvawe kako pari~ni odlivi i iznosi te koi ostanuvaat na krajot period na izvestuvawe a }e se transferiraat vo idnina, subjektot }e gi priznae kako del od krajnoto saldo na pari.

Obelodenuvawe na glavni te grupi na pari~ni tekovi

2.1.23 *Se prepóra~uva subjekt ot da obelodeni, bilo vo tekst ot na izve{tajot za pari~nit e prilivi i odlivi bilo vo drugite finansiski izve{tai ili vo bele{kit e kontie izve{tai:*

(a) *analiza na vkupnite pari~ni prilivi i odlivi od strana na tret i strani korist eji klasifikacija zasnovana bilo spored vidot na isplati e bilo spored ni vnat a funkcija vo ramkite na subjekt ot, kako {to e soodvet no; i*

(b) *prilivi od pozajmuvawa. Pokraj toa, iznosot na pozajmuvawat a mo`e ponat amu da se klasif icira spored vidot i iznosot .*

2.1.24 Podklasifikacijata ~ija prezentacija se prepóra~uva vo to~kata 2.1.23(a) mo`e da se prezenti ra vo tekstot na izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi vo soglasnost so barawata vo to~kite 1.3.12 i 1.3.24 vo Del ot 1 na ovoj Standard. Koga vo izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi e usvoena razli~na osnova za klasifikacija, vo to~kata 2.1.23(a) se prepóra~uvaat dopolnitelni ras~leneti prezenti rawa bilo kako odvoen izve{taj bilo kako bele{ka.

2.1.25 Stavkite na pari~ni prilivi i odlivi od strana na tret i strani mo`e da bi dat ponatamu podklasificirani so cel da se istaknat tro{ocite i nadomestocite na tro{ocite na posebni te programi, aktivnosti ili drugi relevantni segmenti na subjektot koj izvestuva. Se prepóra~uva subjektot da gi prezenti ravi e informacii barem na eden od slednite dva na~ina.

2.1.26 Prvata metoda ~esto se narekuva metoda po vid na odlivi. Odlivite se sobiraat vo izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi spored nivni ot vid (na primer, kupuvawe materijali, transportni tro{oci, plati i nadomestoci) i ne se preraspredeluvaaat pomeju razli~ni funkcii vo ramkite na subjektot. Kako primer za klasifikacija koristej}i ja metodata po vidot na odlivite mo`e da poslu`i sledново:

	Парични одливи	Исплати од страна на трети страни
Надоместоци и плати	(X)	(X)
Транспортни трошоци	(X)	(X)
Капитални набавки	(X)	(X)
Трошоци за позајмување	(X)	(X)
Останато	(X)	(X)
Вкупни одливи	(X)	(X)

2.1.27 Spored vtorata metoda, koja se narekuva funkcionalna metoda na klasifikacija, odlivite se klasificiraat spored programata ili celta za

koja ti e bile izvr{eni. Prezenti raweto ~esto obezbeduva porelevantni informacii za korisnicite, i ako alokacijata na odlivite spodefunkcii mo`e da bi de proizvolnami mo`e da vku~uva zna~ajno li~no rasuduvawe. Kako primer na funkcionalna klasifikacijana pari~ni odlivimo`e da posl u`i sledново:

	Парични одливи	Исплати од страна на трети страни
Здравствени услуги	(X)	(X)
Образовни услуги	(X)	(X)
Капитални набавки	(X)	(X)
Трошоци за позајмување	(X)	(X)
Останато	(X)	(X)
Вкупни одливи	(X)	(X)

- 2.1.28 Spored ovaametoda, pari~nite odlivipovrzani so glavnite funkcii prevzemeni od strana na subjektot se iska`ani oddelno. Spored ovoj primer, subjektot vr{i funkcii povrzani so obezbeduvawe na zdravstveni uslugi i obrazovni uslugi. Subjektot prezenti rastavki za pari~ni odlivi za sekoja od oviefunkcii.
- 2.1.29 Se prepоруva subjektite koi gi klasificiraat odlivite spodefunkciite da prezentiраат дополнителни informacii za vidot na odlivite vku~uvaj}igi odlivite izvr{eni za plati i drugite nadomestocina vraboteni te.
- 2.1.30 Voto~kata 1.3.12 od Delot 1 na ovoj Standard se bara prezenti rawe na vkupnite pari~ni prilivi na subjektot so koi oddelno se iska`uva podklasifikacijata na vkupnite pari~ni prilivi koristej}ija osnovata za klasifikacija koja e soodvetna na raboteweto na subjektot. Podklasifikacijata na pari~nite prilivi zasnovana na soodvetni grupi }e zavisio d gol eminata, vidot i funkcijata na vku~enite iznosi. Pokraj prezenti rawetona iznosot na prilivite od pozajmuvawata, slednata podklasifikacijamo`e isto taka da bi de soodvetna:
- (a) prilivi od odano~uvawe (ovimo`at ponatamu da se podklasificiraat spored vidovite nadanocite);
  - (b) prilivi od nadomestoci, kazni i licenci;
  - (v) prilivi od transakcii za razmena vku~uvaj}igiuplatite od prodaba na proizvodi i uslugi i od naplata od korisnicite (koga ovise klasificiraat kako transakcii za razmena);
  - (g) prilivi od grantovi, transferi ili buxetski namenski sredstva (mo`na e i klasifikacija spored izvori te);
  - (d) prilivi od kamati i dividendi;
  - (l) prilivi od podaroci i donacii.

Obelodenuwawe na transakcii so povrzani strani

- 2.1.31 *Se prepóra-úva subjekt ot da obelodeni vo beleŕkit e kon finansiskite izveŕtai informaci bazirani na Me|unarodni ot smetkovodstven standard vo javni ot sektor MSSJS 20 Obelodenuwawa za povrzani strani.*
- 2.1.32 MSSJS 20 obelodenuwawata za povrzani te strani vo serijata na MSSJS na presmetkovna osnova gi defini ra povrzani te strani i drugite relevantni termini, bara prezenti rawe na odnosit e so povrzani te strani kade postoji kontrola i bara prezenti rawe na izvesni informacii vo vrska so transakcii te na povrzani te strani, vku-uvajji gi informacii te za zbirnoto nagraduwawe na klu-ni ot personal.

Obelodenuwawe na sredstvata, obvrskite i sporedba so buxetot

- 2.1.33 *Se prepóra-úva subjekt ot da obelodeni vo beleŕkit e kon finansiskite izveŕtai:*
- (a) *informacii vo vrska so sredstvata i obvrskite na subjekt ot ; i*
(b) *sporedba so buxet ot*
- 2.1.34 Vladata i subjektite na vladata kontroliraat pokraj parite i drugi zna-ajni resursi koi gi anga`iraat so cel i sporakana uslugi. Tie isto taka, pozajmuvaat za da gi finansiraat svoite aktivnosti, pravat drugi dolgovi i obvrski vo tekot na nivnoto rabotewe i pravat dogovorni obvrski za idno troŕewe na sredstva za steknuwawe na kapitalni sredstva. Sepak, sredstvata i obvrskite nema da bidat prezentrani vo tekstot na izveŕtajot za pari-ni prilivi i odlivi ili drugite finansiski izveŕtai koi bi mo`ele da se podgotvuvaat spored smetkovodstvoto na gotovinska osnova. Me|utoa, vladata vodi evi dencija za, i gi nadgl eduva i upravuva so nivnite dolgovi i drugite obvrski i nivnite nepari-ni sredstva. Obelodenuwaweto na informacii vo vrska so sredstvata i obvrskite i troŕocite za posebni te programi i aktivnosti }e ja podobri odgovornosta koja se pottiknuva vo ovoj Standard.
- 2.1.35 Se prepóra-úva na subjektite koi pravat takvi obelodenuwawa da gi identifi kuvaat sredstvata i obvrskite spored vidot, na primer po pat na klasifi cii rawe na:
- (a) sredstvata kako pobaruwawa, vlo`uvawa ili nedvi`nosti, postrojki i oprema; i
- (b) obvrskite kako obvrski sprema dobavuvani te, pozajmuwawa spored vidot ili izvorot i drugi obvrski.
- Dodeka vakvite prika`uvawa mo`e prvi-no da ne bidat seopfatni, se prepóra-úva subjektite progresivno da gi razvivaat i da gi nadgraduvaat. So cel da se usoglasat so barawata vo to-ki te 1.3.5 i 1.3.37 od

Delot 1 na ovoj Standard, ovi e prezenti rawa } e treba da se usoglasat so kvali tati vni te karakteri stiki na f i nansi ski te i n f o r m a c i i i treba da bi dat opi { ani jasno i da bi dat lesno razbi rli vi. MSSJS na presmetkovnata osnova vkl u~uvaj} i gi i MSSJS 13 Naemi, MSSJS 17 *Nedvi`nost i, post rojki i oprema* i MSSJS 19 *Rezervi, nei zvesni obvrski i nei zvesni sredst va mo`at da im dadat korisno upatstvo na subjekti te za prezenti rawe na dopol ni tel ni i n f o r m a c i i vo vrska so sredstvata i obvrski te.*

Sporedba so buxetot

2.1.36 Subjekti te vo javni ot sektor se tipi~no predmet na buxetski ograni~uvawa vo forma na opredeluvawe na namenski sredstva ili drugi buxetski ovl astuvawa koi imaat zakonska sila preku ovl astena legi sl ati va. Edna od cel i te na f i nansi skoto i zvestuvawe od strana na subjekti te vo javni ot sektor e da se i zvestuva dal i pari i te bile obezbedeni i upotrebeni vo sogl asnost so zakonski usvoeni ot buxet. Vo nekoj zakonodavstva ova barawe e vkl u~eno vo regul ati vata. Vo ovoj Standard se prep ora~uva obel odenuvawe na sporedbi na f akti ~ki te so buxetski te i znosi za peri odot na i zvestuvawe. I zvestuvaweto za sporedba so buxetot mo` e da se prezenti ra na razl i ~ni na~ni vkl u~uvaj} i:

- (a) podgotvuvawe na bel e{ ki so odvoeni kol oni za buxetski te i znosi i f akti ~ki te i znosi. I sto taka, zaradi komplet nost mo` e da se prezenti ra edna kol ona za i ska` uvawe kakvo bilo otstapuvawe od buxetot ili namenski te sredstva; i
- (b) izve{ taj spored poedi nec(i), odgovoren za podgotvuvaweto na f i nansi ski te i zve{ tai deka buxetski te i znosi ne bile pre~ekoreni. Dokol ku kakvi bilo buxetski i znosi ili namenski sredstva bile pre~ekoreni, ili bile izvr{ eni isplati nesoodvetno bez namena ili drug oblik na odobruvawe, toga{ vo obrazl o` eni jata mo` at da bi dat obel odeneti detali te na relevantnata stavka vo f i nansi ski te i zve{ tai.

Konsol idirani f i nansi ski izve{ tai

2.1.37 *Se prep ora~uva subjekt ot da obel odeni vo bele{ kit e kon f i nansi ski t e i zve{ t ai:*

- (a) *del od sopst veni ~kot o u~est vo vo kont rol i rani t e subjekt i i dal i t oa u~est vo e vo forma na akci i, gl asa~kat a mo} koja ja poseduva (samo koga t aa e razl i ~na od proporci onal not o sopst veni ~ko u~est vo);*
- (b) *koga e pri menl i vo:*
  - (i) *i me na sekoj kont rol i ran subjekt vo koj kont rol ni ot subjekt poseduva sopst veni ~ko u~est vo i/i li gl asa~ki prava od 50% i li pomal ku zaedno so objasnuvawe kakva kont rol a post oi; i*

- (ii) *nazi v na sekoj subjekt vo koj se poseduva sopstveni ~ko u-est vo pove}e od 50%, no koj ne e kontroliran subjekt, zaedno so objasnuvawe zo} t o ne postoi kontrola; i*
- (v) *opis na korist enat a metoda vo odvoenite finansiški izve} t ai na kontrolniot subjekt za da se opf at at kontrolirani te subjekt i.*

2.1.38 *Kontrolniot subjekt koj ne prezentira konsolidiran izve} t aj za pari~nite uplati i isplati se prepora~uva da gi obelodeni pri~init e zo} t o konsolidirani te finansiški izve} t ai ne se prezentirani zaedno so osnovite sporedkoi bile opf at eni kontrolirani te subjekt i vo odvoenite finansiški izve} t ai. Istot aka, se prepora~uva kontrolniot subjekt koj gi objavuva konsolidirani te finansiški izve} t ai, da go objavi imetoi glavna t adresa na kontroliraniot subjekt.* 2.1.39 *Vo to~kata 1.6.20(b) od Delot 1 na ovoj Standard se bara da se navedat pri~inite za nekonsolidacijana kontroliraniot subjekt. Vo to~kite 1.6.7 i 1.6.8 na Delot 1 od ovoj Standard isto taka, se obezbeduva deka kontrolniot subjekt koj e i samiot vo celosna sopstvenost na drug subjekt ili kontrolen subjekt koj e vo sopstvenost na vladata, no mal del sopstveni~ko u-estvo poseduva i privatniot sektor, ne treba da prezentira konsolidirani finansiški izve} t ai. Vo vakvi slu~ai, se prepora~uva prezenti rawe na informacii spored to~kata 2.1.38.*

Steknuvawe i otu|uvawe na kontrolirani subjekt i drugi operativni edinici

2.1.40 *Se prepora~uva subjekt ot da gi prezentira zbirnite pari~nite tekovi koi proizleguvaat od steknuvawe i od otu|uvawe na kontrolirani subjekt i i drugi operativni edinici.*

2.1.41 *Se prepora~uva subjekt ot vo bele}kite kon finansiški te izve} t ai, a vo vraska so steknuvawetoi otu|uvawet o kako na kontrolirani subjekt i t aka i na drugite operativni edinici vo tekot na periodot na izvestuvawe zbirno da gi prezentira slednive podatoci:*

- (a) *vkupnat a nabavka ili naplat eno otu|uvawe (vklu~uvaj}i pari ili drugi sredstva);*
- (b) *del od nabavkat a ili naplat enot otu|uvawe so pari; i*
- (v) *iznosot na pari vo kontroliraniot subjekt ili steknat at a ili otu|entaa operativna edinica.*

2.1.42 *Oddel noto prezenti rawe na efekтите od pari~nite tekovi od steknuvawe i otu|uvawe na kontrolirani subjekt i drugi aktivnosti, zaedno so odvoeno obelodenuvawe na iznosite na sredstvata i obvrskite steknati ili otu|eni, pomaga da se razlikuvaat ovie pari~nite tekovi od*

pari~ni te prilivi i odlivi koji proizl eguvaat od drugi aktivnosti na subjektot. Za da im ovozm` i na korisnicite da gi identifikuvaat efekti te od steknuvawata i otu|uvawata, efekti te na pari~ni te teko vi od otu|uvawata ne treba da se odzemat od one na steknuvawata.

- 2.1.43 Zbirni ot iznos na platente ili primente pari koji proizl eguvaat od nabavka ili naplatena prodaba, se iska`uvaat netirano vo izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi.
- 2.1.44 Votokata 2.1.33 se prepore~uva obelodenuvawe na sredstvata i obvrskite na subjektot. Sredstvata i obvrskite osven pariite na kontroliraniot subjekt ili operativnate edinica, steknati ili otu|eni, mo`at isto taka odvoeno da se prezenti raat, sumirani po sekoja glavna kategorija. Votoglasnost so baraweto votokata 1.3.37 vo Delot 1 na ovov Standard, koga se pravi takvo obelodenuvawe, sredstvata i obvrskite treba jasno da se identifikuvaat i da se objasni osnovata na koja ti e se priznaeni i mereni.

Zaedni~ki vlo` uvawa

- 2.1.45 *Se prepore~uva subjektot da gi obelodeni zaedni~kite vlo` uvawa koji se neophodni za objektivno prezentirawe na pari~nite prilivi i odlivi na subjektot za vreme na periodot na izvestuvawe i pari~nite salda pod datumot na izvestuvawe.*
- 2.1.46 Mnogu subjekti vo javniot sektor pravat zaedni~ki vlo` uvawa za prevzemaat razni aktivnosti. Vidot na ovie aktivnosti se dvi`i od komercijalni pretprijetva do davawe usluge na zaednicata bez nadomestok. Uslovi te za zaedni~koto vlo` uvawe se utvrdeni sodogovor ili drug obvrzuva~ki aran`man i obino gi specificiraat po~etnite vlo` uvawa na sekoj u~esnik vo zaedni~koto vlo` uvawe i u~estvata vo prihodi te ili drugi te koristi (dokolku ima) i rashodi te na sekoj u~esnik vo zaedni~koto vlo` uvawe. Subjekti te koji izvestuvaat na gotovinska osnova obino }e gi izvestuvaat:
- (a) kako pari~ni odlivi, pariite potro{eni vo steknuvawe na u~estvo vo zaedni~koto vlo` uvawe i vo tekovnoto rabotewe na zaedni~koto vlo` uvawe; i
  - (b) kako pari~ni prilivi, pariite primeni od zaedni~koto vlo` uvawe.

Obelodenuvawata vo vrska so zaedni~kite vlo` uvawa mo`e da vkluat spisok i opis na u~estvata vo zna~ajni te zaedni~ki vlo` uvawa. Mejunarodniot smetkovodstven standard vo javniot sektor MSSJS 8 *Finansisko izvestuvawe za u~estvoto vo zaedni~ki vlo` uvawa* vo serii na presmetkovna osnova na MSSJS, dava upatstvo za razli~nite formi i strukturi na zaedni~kite vlo` uvawa i dopolnitelni obelodenuvawa koji mo`at da se napravat.

F i n a n s i s k o i z v e s t u v a w e v o h i p e r i n f l a t o r n i e k o n o m i j a

2.1.47 *Vo edna hiperinflatorna ekonomija ne e korisno prezentirane na finansijski te izveštaji vo lokalna valuta bez povtorni presmetki na iznosite prezentirani vo ovie izveštaji. Vo takvi uslovi parite ja gubat kupovnatamo} so takva brzina i stopka } to sporedbat na iznosite na transakciite i drugite nastani koi se slu-ile vo razli-no vreme, -est opati duri i vo ramkite na istiot smetkovodstven period mo` e da dovede do zabluda.*

2.1.48 **Vo ovoj Standard ne se identifikuva nekoja apsolutna stopka spored koja se smeta deka raste hiperinflacijata. Praawe e na procenka koga povtorното presmetuvawe na iznosite na finansijski te izveštaji vo soglasnost so preporakite vo ovoj Standard stanuva neophodno. Na sostojba od hiperinflacijata uka`uvaat karakteristiki te na ekonomsko opkru`uvawe vo zemjata koe go vku-uva, no ne se ograni-va na sledното:**

- (a) **naselenieto pretpo-ituva da go -uva svojot imot vo nemonetarni sredstva ili vo relativno stabilna stranska valuta. Iznosite zadr`ani vo doma{nata valuta vedna} se vlo`uvaat za da se odr`uva kupovnatamo}**;
- (b) **naselenieto ne gi presmetuva monetarnite iznosi vo doma} na valuta, tuku vo relativno stabilna stranska valuta. Cenite mo`at da se opredeluvaat vo taa valuta;**
- (v) **proda`bi i kupuvawa na kredit se vr}at po ceni koi gi kompenziraat o-ekuvanite zagubi na kupovnatamo} za vreme na periodot na kreditirawe duri i koga toj period e kratok.**
- (g) **kamatnite stapki, platite i cenite se povrzani so indeksot na ceni; i**
- (d) **kumulativnata stopka na inflacija vo tekot na tri godini dostiguva ili nadmi nuva 100%.**

Povtorno presmetuvawe na iznosite vo finansijski te izve}taji

2.1.49 *Subjektot koj izvestuva vo valuta na hiperinflatorna ekonomija se prepore-va da:*

- (a) *napravi povtorna presmetka na iznosite vo svojot izve}taj za pari-ni prilivi i odlivi i vo drugite finansijski izve}taji vo tekovna merna edinica na datumot na izvestuvawe;*
- (b) *napravi povtorna presmetka na sporedbenite informacii od pret hodnot period i sekoja informacija vo vrska so porane}nite periodi vo tekovna merna edinica na datumot na izvestuvawe; i*
- (v) *go koristi i op}tiot indeks na ceni koj gi reflektira promeni-*

t e na op{ t at a kupovna mo}. Po` elno e site subjekt i koi izvest uvaat vo valut a na ist a ekonomija da korist at ist indeks.

2.1.50 *Se prepora-uva subjekt ot da go prika`e sledno:*

- (a) *fakt ot deka izve{ t ajot za pari~ni prilivi i odlivi i drugite finansiski izve{ tai i soodvet nite cifri vo pret hodni ot period bile povt orno presmet uvani za promeni t e vo op{ t at a kupovna mo} na valut at a na izvest uvawe i kako rezult at se iska`ani vo t ekovnat a merna edini ca na dat umot na izvest uva-we; i*
- (b) *nivot o na indeksot na ceni na dat umot na izvest uvawe i dvi`ewet o na indeksot za vreme na t ekovni ot i na pret hodni t e peri odi na izvest uvawe.*

2.1.51 **Vo tekot na vremeto ceni te se menuvaat kako rezultat na razni poli-ti~ki, ekonomski i socijalni sili. Odredeni sili kakvi { to se prome-nite vo ponudata, pobaruva~kata i tehnolo{ kite promeni mo`at da dovedat do zna~itelno zgolemuvawe ili namaluvawe na poedine~nite ceni nezavisno edna od druga. Pokraj toa, op{ tite eknonski sili mo`at da rezultiraat vo promeni na op{ toto ni vo na ceni te, pa otta-nu i vo op{ tata kupovna mo} na pari te.**

2.1.52 **Vo hi perinflatorna ekonomija, korisnosta na finansiskite izve{ tai zna~itelno se zgolemuva dokolku tie se izrazeni vo tekovna merna edi-ni ca na datumot na izvestuvawe. Kako rezultat na toa, se prepora-uvaat postapkite i prika`uvawata navedeni vo to~kite 2.1.49 i 2.1.50. Prezenti raweto na ovie informaci se prepora~uva kako osnovno prezenti rawe namesto kako dodatok na finansiskite izve{ tai vo koi iznosi te ne se povtorno presmetani. Ne e po` elno od delno prezenti ra-we na izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi i drugite finansiski izve{ tai pred iznosi te vo niv da bidat povtorno presmetani.**

2.1.53 **Site stavki vo izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi treba da bidat izrazeni vo tekovna edinica na datumot na izvestuvawe. Poradi toa, iznosite vku~uvaj}i gi i site isplati od strana na tretii stranki prika`ani vo tekstot na izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi ili vo drugite finansiski izve{ tai, treba da bidat povtorno presmetani so primena na promenata vo op{ ti ot indeks na ceni te na datumot koga prilivite i odlivite bile prvi~no evidentirani.**

2.1.54 **Mnogu subjekti vo javniot sektor vo nivnite finansiski izve{ tai vku~uvaat soodvetni buxetski informaci, za da se olesni sporedbata so buxetot. Vo vakvi slu~ai ovoj Standard prepora~uva povtorno pres-metuvawe na iznosite so dr`ani vo buxetskite informaci vo soglas-nost so ovoj Standard.**

Sporedbeni informacii

2.1.55 Za da bidat zna-ajni sporedbite so prethodnite periodi, iznosite na sporedbenite informacii za prethodni ot period na izvestuvawe treba da bidat povtorno presmetani so primena na op{ tiot indeks na ceni, taka { to sporedbenite finansiski izve{ tai se prezentiraat vo verna edinica { to va`i na krajot na period na izvestuvawe. Informaciiite koi se prezentiraat vo vrska so prethodnite periodi isto taka, se izrazuvaat vo merna edinica { to va`i na krajot na period na izvestuvawe.

Konsolidirani finansiski izve{ tai

2.1.56 Kontrolen subjekt koj izvestuva vo valuta na hiperinflatornata ekonomija mo`e da ima kontrolirani subjekti koi isto taka izvestuvaat vo valuta na hiperinflatorni ekonomii. Dokolku izve{ tajot za pari-ni prilivi i odlivi i drugite finansiski izve{ tai treba da bidat podgotveni na konzistentna osnova, iznosite vo finansiskite izve{ tai na sekoj takov kontroliran subjekt treba povtorno da se presmetuvaat so primena na op{ tiot indeks na ceni vo zemjata vo ~ija valuta toj subjekt izvestuva pred tie da bidat vkl-eni vo konsolidirani te finansiski izve{ tai izdadeni od strana na negoviot kontrolen subjekt. Koga takviot kontroliran subjekt e stranski kontroliran subjekt, negovite finansiski izve{ tai so povtorno presmetuvani iznosi se preveduvaat spored zaklu-ni kursevi.

2.1.57 Dokolku se konsolidiraat finansiski izve{ tai so razli-ni datumi na izvestuvawe site stavki, bilo nemonetarni bilo monetarni, treba povtorno da se presmetat vo merna edinica { to se primenuva na datumot na konsolidiraniot finansiski izve{ taj.

I zbori upotreba na op{ t indeks na ceni

2.1.58 Povtorno presmetuvawe na iznosite vo finansiskite izve{ tai vo soglasnost so pristapot { to se prepورا-uva so ovoj Standard bara upotreba na op{ t indeks na ceni koj gi reflektira promenite vo op{ tata kupovna mo}. Po`elno e site subjekti koi izvestuvaat vo valuta na ista ekonomija da koristat isti indeksi.

2.1.59 So prezenterawata { to se prepورا-uvaat so ovoj Standard se nastojuva da se pojasni osnovata za spravuvawe so efektite na hiperinflacijata vo finansiskite izve{ tai. Isto taka, celta e so niv da se obezbedat drugi informacii neophodni za pravilno razbirawe na osnovata na dobienite iznosi.

2.2 Vladi i drugi subjekti vo javni ot sektor koi i maat namera da premi nat kon smetkovodstvo na presmetkovna osnova

Prezenti rawe na izve{ taj za pari~ni prilivi i odlivi

- 2.2.1 *Subjekt koj i ma namera da premi ne kon smet kovodst vot o na presmetkovna osnova se prepora~uva da prezent i ra izve{ t aj za pari~ni prilivi i odlivi na ist obrzec kakov { t o se bara spored Me|unarodni ot smet kovodst ven st andard vo javni ot sekt or MSSJS 2 I zve{ t aj za pari~ni tekovi.*
- 2.2.2 Vo MSSJS 2 I zve{ t aj za pari~ni tekovi dadeno e upatstvo za klasi ficirawe na pari~nite tekovi na operativni, finansiski i vlo`uva~ki, i vkl u~uva barawa za podgotvuvawe na izve{ taj za pari~ni tekovi so koi za ovie grupi se izvestuva odvoeno vo tekstot na izve{ tajot. Vo Prilogot 3 e vkl u~eno rezi me na kl u~ni te aspekti na MSSJS 2 i upatstvo za ni vnata pri mena za f i nansi skoto izvestuvawe spored Standardot. Vo Del ot 2 na ovoj Standard se prepora~uva prezenti rawe na inf ormaci i pokraj oni e spored MSSJS 2. Subjekti te koi go usvoile f ormatot od MSSJS 2 za prezenti rawe na izve{ taj za pari~ni prilivi i odlivi isto taka se prepora~uva da pravat dopol ni tel ni obel odenuvawa i denti f i kuvani vo Del ot 2 na ovoj Standard.

Del okrug na konsol i di rani te izve{ tai - i skl u~uvawa od ekonomski ot subjekt

- 2.2.3 Koga subjektot ja usvojuva presmetkovnata osnova vo smetkovodstvoto vo sogl asnost so MSSJS na presmetkovna osnova, toj ne gi konsol i di ra subjekti te koi vremeno gi kontrol i ra, bi dej}i kontrol i rani ot subjekt e steknat i se ~uva iskl u~ivo so cel za otu|uvawe vo bliska idni na. Vremena kontrola postoi koga na primer, nacionalnata vlada ima namera da go prenese svoeto u~estvo na nekoj kontrol i ran subjekt na lokalnata uprava.
- 2.2.4 Vo Del ot 1 na ovoj Standard ne se predvi duva vakvi te subjekti da bi dat i skl u~eni od konsol i di rani te f i nansi ski izve{ tai podgotveni spored smetkovodstvo na gotovi nska osnova bi dej}i :
- (a) pari i te na vremeno kontrol i rani ot subjekt mo` e da se upotrebuvaat za ostvaruvawe na kori st na ekonomski ot subjekt za vreme na peri odot na vremenata kontrol a; i

- (b) potencialni te slo`eni prilagoduvawa vo konsolidacijata koi bi bile neophodni spored presmetkovnata osnova, ne bi se javile spored gotovinska osnova.

- 2.2.5 Za da ova izemawe od konsolidacija se primenuva spored MSSJS na presmetkovna osnova, kontrolni ot subjekt mora jasno so formalen plan da se obvrze da go prodade, ili pove}e da ne go kontrolira subjektot koj e predmet na vremena kontrola. Za da se pri meni ova izemawe za pove}e od eden posledovatelni datumi na izvestuvawe, kontrolni ot subjektot mora da poka`e cvrsta namera da go prodade, ili pove}e da ne kontrolira, subjekt koj e predmet na vremena kontrola. Subjektot e jasno obvrzan da go prodade, ili pove}e da ne kontrolira drugi ot subjekt koga toj ima formalen plan toa da go napravi i nema realni mo`nosti da se povle~e od toj plan.
- 2.2.6 Subjekti te koi se podgotvuvaat da premi nat kon presmetkovna osnova treba da bidat svesni za ovie razliki vo barawata za konsolidacija spored MSSJS na presmetkovna osnova i na gotovinska osnova i da utvrdat dali kontrolata e vremena za site kontrolirani subjekti vkl u~eni vo konsolidirani ot izve{ taj za pari ~ni prilivi i odlivi.

PRI LOG 2 - Ilustracija na odredeni prikazuvawa preporani vo Delot 2 od Standardot

*Ovoj Prilog e samo ilustrativen. Negovata celta e da ja ilustrira
praktikata za dadenite preporaki i da pomogne vo pojasnuvawet o na ni vnot o
znaewe.*

I zvadok od obrazlo`enijata na finansiskite izveštai na Subjektot ABV

Upravuvani transakcii (t o-ka 2.1.15)

Upravuvanite transakcii gi opfa}aat pari~nite tekovi koi rezultiraat od upravuvani transakcii od strana na subjektot kako posrednik vo ime na vladata i na odredeni vladini tela. Site pari~ni sredstva koi subjektot gi naplatuva vo ramki na svoite mo`nosti kako posrednik se dodavaat na sredstvata na konsolidirani prihodi i/ili se deponiraat na smetka na specijalen fond (naziv na smetkata), dokoklu e soodvetno. Ovi e smetkine se kontroliraat od strana na subjektot i subjektot ne mo`e da gi koristi deponirani te pari~ni sredstva bez posebno ovlastuvawe od strana na relevantno vladino telo.

(vo iljadi edinici na valu-	Vid na transakcijata	200H		200H-1	
Naplateni pari~ni sredstva vo ime na Izvr{nata/Crown Agencijata EF	Naplateni danoci	H		H	
	Naplatena provizija od komunalni uslugi	H	H	H	H
Pari~ni sredstva preneseni na soodvetni subjekti			H		H
			-		-

Transakcii na povrzani te st ranki (t o-ka 2.1.31)

Glavni ot menaxerski tim (kako { to e def i ni ran vo me|unarodni ot smetkovodstven standard za javni ot sektor MSSJS 20 *Prezent i rawa na povrzani st ranki*) na subjektot ABV se ministerot, ~lenovite na upravni ot organ i ~lenovite na rakovodnata menaxerska grupa. Upravni ot organ se состоi od ~lenovi i menuvani od vladata A. Glavni ot rakovoden funkcioner i glavni ot f i nansi ski f unkc i oner prisustvuvaat na sostanocite na upravni ot organ, no ne se negovi ~lenovi. Ministerot ne dobi va plata od strana na subjektot ABV. Zbirni ot iznos za plati na ~lenovite na upravni ot organ i brojot na ~lenovite utvrdeni vrz osnova na ekvivalentno polno rabotno vreme koi se pl}aat vo ramkite na ova kategorija se

Zbirni iznos na plati
Broj na lica

AH milioni
AU lica

Rakovodnata menaxerska grupa se состоi od glavni ot izvr{ en funkcioner na subjektot, glavni ot f i nansi ski f unkc i oner i rakovoditeli na oddeli. Zbirni ot iznos na plati na ~lenovite na rakovodnata menaxerska grupa i brojot na menaxerite utvrdeni vrz osnova na ekvivalentno polno rabotno vreme koi se pl}aat vo ramkite na ova kategorija se:

Zbirani znos na plati
Broj na lica

AP milioni
AK lica

I zvadok od obrazlo`enijata na finansiskite izveštai na vladata H

Sredstva i obvrski (t o~ka 2.1.33(a))

Nedvi`nost i, postrojki i oprema

Vladata go zapo~nala procesot na identifikuvawe i vrednuvawe na glavni te grupi na nejzinite nedvi`nosti, postrojki i oprema. Sredstvata se iska`ani spored nabavnata vrednost ili procenka. Procenkata e izvr{ ena od strana na nezavisen prof esi onalen procenitel. Osnovata koristenost za procenka na sekoja grupa na sredstva e kako { to sl eduva:

Postrojki i oprema	Nabavna vrednost
Zemja	Tekovna vrednost
Zgradi	Nabavna vrednost ili pazarna vrednost

(I zvadok od obrazlo`enijata vo finansiskite izveštai na vladata H: Sredstva i obvrski (t o~ka 2.1.33(a) prodol`uva) -

(vo iljadi edinici na valutata)	200X	200X-1
Postrojki i oprema	X	X
Zemja i zgradi		
Nedvizhnosti vo рамки na gradskite ograničuvaња	X	X
Zgradi spored nabavna vrednost	X	X
Zgradi spored procenka	X	X
	X	X

Pozajmuvawa

Spi sokot na pozajmuvawata na vladata se navedeni podolu:

(vo iljadi edinici na valutata)	200X	200X-1
Салдо на почетокот на годината	X	X
ПРИНОСИ		
Домашни комерцијални институции	X	X
Надворешни комерцијални институции	X	X
Банки за развој и слични агенции за давање	X	X
Вкупно позајмувања	X	X
ОТПЛАТИ		
Домашни комерцијални институции	(X)	(X)
Надворешни комерцијални институции	(X)	(X)
Банки за развој и слични агенции за давање	(X)	(X)
Вкупно отплати	(X)	(X)
Салдо на крајот на годината	X	X

(I zvadok od obrazlo`enijata vo finansiskite izveštai
na Vlada ta H, prodol`uva)

Sporedba so buxetot (t o~ka 2.1.33(b))

(vo iljadi edinica na valutata)	Fakti~ki	Planirano	Razlika
PRILIVI			
Danoci			
Danoci od dobivka	H	H	H
Danok na dodadena vrednost	H	H	(H)
Danok za nedvi`nosti	H	H	H
Drugi danoci	H	H	(H)
	H	H	H
Dogovori za pomo{			
Me unarodni agencii	H	H	-
Drugi grantovi i pomo{	H	H	=
	H	H	-
Pozajmuvawa			
Prinosi od pozajmuvawa	H	H	(H)
Kapitalni prilivi			
Prinosi od otu uvawe na postrojki i oprema	H	H	H
Trgovski aktivnosti			
Prilivi od trgovski aktivnosti	H	H	H
Drugi prilivi	H	H	H
ODLIVI			
Rabotewe			
Naemini, plati i pridonesi na vrabotenite	(H)	(H)	(H)
Materijali i potro{uva~ka	(H)	(H)	(H)
	(H)	(H)	(H)
Transferi			
Grantovi	(H)	(H)	-
Drugi transferi	(H)	(H)	-
	(H)	(H)	-
Kapitalni rashodi			
Kupuvawe/izgradba na postrojki i oprema	(H)	(H)	(H)
Kupuvawe na finansiski instrumenti	(H)	(H)	-
	(H)	(H)	
Zaemi i otplata na kamati			
Otplata na pozajmuvawe	(H)	(H)	-
Isplata na kamati	(H)	(H)	-
	(H)	(H)	-
Drugi odlivi	(H)	(H)	H
Vkupno odlivi	(H)	(H)	(H)
NETO PRILIVI/(ODLIVI)	H	H	H

I zvadok od obrazlo`enijata vo finansiski te izveštai na Subjektot XYZ

Kontrolirani subjekt i (to-ki 2.1.37, 2.1.40 i 2.1.41)

Subjektot XYZ ima mo} da upravuva so finansiskite i operativnite politiki za da ostvaruva korist od aktivnostite na drugi subjekti. Tie se kontrolirani subjekti. Site kontrolirani subjekti se vkl-`eni vo konsolidirani te finansiski izveštai. (Votokata 1.6.20(a) vo Delot 1 na ovoj Standard se bara da se prika`e spikot na zna-ajnite kontrolirani subjekti).

Kontrolata na vladinite subjekti proizleguva od statut ili druga zakonska regulativa. Kontrolata na dr`avnite delovni pretprijati ja proizleguva od statutot, a voslu-ajot na Pretprijati eto V i G proizleguva od sopstvenoto u-estvo. Subjektot XYZ ja odr`uva kontrolata preku zakonsko ovlastuvawe i ako pogol emi ot del od akcionerski ot kaptal na Pretprijati eto D e prodadeno na privatni vlo`uva-i.

Претпријатие	Сопствено учество (%)	Гласачка моќ (%)
Претпријатие Д	XX	XX

Steknuvawe na kontrolirani subjekt i operativni edini ci

Назив на стекнатите претпријатија	Дел на стекнати акции %	Наплата на купувањето (во илјади единици на валутата)	Готовински дел на наплатата за набавка (во илјади единици на валутата)	Парично салдо стекнато (во илјади единици на валутата)
Претпријатие В	XX	X	X	X
Претпријатие Г	XX	X	X	X
		X	X	X

(I zvadok od obrazlo`enijata vo finansiskite izveštai na Subjektot XYZ, prodol`uva)

Otuuvawe na kontrolirani subjekt i i drugi operativni edini ci

Назив на отуѓените претпријатија	Дел на отуѓени акции %	Наплата на отуѓувањето (во илјади единици на валутата)	Готовински дел на отуѓувањето (во илјади единици на валутата)	Парично салдо на отуѓувањето (во илјади единици на валутата)
Претпријатие Г	XX	X	X	X

Zna-ajni zaedni-ki vlo`uvawa (to-ka 2.1.45)

Име на заедничкото вложување	Главна активност	Учество во производството	
		200X %	200X-1 %
Регионален одбор за вода	Снабдување со вода	XX	XX
Регионален одбор за струја	Снабдување со комунални услуги	XX	XX

PRI LOG 3 -Prezenti rawe na i zve{ taj za pari ~ni prilivi i odlivi vo obrazec koj se bara spored MSSJS 2 I zve{ taj za pari ~ni te tekovi

Vo to~kat a 2.2.1 na Del ot 2 na ovoj St andard se prepora~uva subjekt ot koj ima namera da premine kon smet kovodst vo na presmet kovna osnova da prezent i ra izve{ t aj za pari ~ni prilivi i odlivi na ist obrazec kakov { t o se bara vo MSSJS 2 I zve{ t aj za pari ~ni te tekovi. MSSJS 2 se pri menuva od st rana na subjekt koj izvest uva spored smet kovodst vo na presmet kovna osnova vo soglasnost so Me|unarodni te smet kovodst veni st andardi vo javni ot sekt or.

Vo ovoj pril og se dava rezi me na klu~ni te aspekt i na MSSJS 2 i upat - st vo za ni vnat a primena vo fi nansi skot o izvest uvawe spored smet kovodst - vo na got ovi nska osnova kako { t o se bara spored ovoj St andard. Subjekt i te koi i maat namera da prezent i raat izve{ t aj za pari ~ni prilivi i odlivi vo soglasnost so barawat a vo MSSJS 2 se dodeka t oa e soodvet no }e t reba da se povi kaat na t oj MSSJS.

Prezenti rawe na obrazecot koj se bara spored MSSJS 2 I zve{ taj za pari~ni te tekovi

1. Vo MSSJS 2 I zve{ t aj za pari~ni t e t ekovi se bara subjektot koj podgotvuva i prezenti ra f i nansi ski izve{ tai spored smetkovodstvo na presmetkovna osnova da podgotvuva I zve{ taj za pari~ni tekovi so koj se izvestuva za pari~ni te tekovi za vreme na periodot na izvestuvawe, klasi f i ci rani kako operati vni , vlo` uva~ki i f i nansi ski akti vnosti , koi { to se def i ni rani podol u:

Def i ni ci i

2. *F i nansi ski akt i vnost i se akt i vnost i koi rezul t i raat vo promeni na gol emi nat a i sost avot na uplat eni ot kapi t al i pozajmuvawat a na subjekt ot .*
Vlo` uva~ki akt i vnost i se st eknuvawe i ot u/uvawe na dol goro~ni sredst va i drugi vlo` uvawa koi ne se vkl u~eni vo ekvi val ent i .
Operat i vni akt i vnost i se akt i vnost i koi ne se ni t u vlo` uva~ki ni t u f i nansi ski akt i vnost i .

Delovi na f i nansi ski izve{ tai

3. Pri prezenti raweto na izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi vo ovoj format mo` e da bi de neophodno da se klasi f i ci raat pari~ni te tekovi koi proizleguvaat od edna transakcija na razli~ni na~ini. (I zrazot izve{ taj za pari~ni tekovi se koristi vo preostanati ot del na ovoj Prilog za izve{ tajot za pari~ni prilivi i odlivi prezenti ran na ist obrazec kako i obrazecot koj se bara spored MSSJS 2). Na pri mer, koga pari~nata otplata na eden zaem vkl u~uva kamata i kapi tal , kamatata mo` e da se klasi f i ci ra kako operati vna akti vnost , a kapi tal ot mo` e da se klasi f i ci ra kako f i nansi ska akti vnost . Subjektot koj prezenti ra i nformacii so izve{ taj za pari~ni tekovi gi prezenti ra pari~ni te tekovi od operati vni , vlo` uva~ki i f i nansi ski akti vnosti na na~in koj e najsoodveten na negovi te akti vnosti .
4. I zve{ tajot za pari~ni te tekovi }e gi vkl u~i stavki te koi gi prezenti rat sledni te i znosi :
  - (a) vkupni te prilivi od operati vni te akti vnosti ;
  - (b) vkupni te odlivi od operati vni te akti vnosti ;
  - (v) neto pari~ni tekovi od operati vni te akti vnosti ;
  - (g) neto pari~ni tekovi od vlo` uva~ki te akti vnosti ;
  - (d) neto pari~ni tekovi od f i nansi ski te akti vnosti ;
  - (l) po~etni i zavr{ ni sal da na pari ;
  - (e) neto zgol emuvawe ili namal uvawe na pari i te.

Dopolni telni stavki i podzbi rovi }e se prezenti raat, isto taka vo tekstot na izve{ tajot koga takvoto prezenti rawe e neophodno za objekti vno prezenti rawe na pari~ni te tekovi na subjektot.

5. Subjektot }e gi prezenti ra vo tekstot na izve{ tajot za pari~ni te tekovi i/i vo obrazlo`enijata:

(a) glavni te grupi na bruto pari~ni te prilivi i bruto pari~ni te odlivi koi proizleguvaat od operativni, vlo`uva~ki i finansiski aktivnosti, osven do visinata do koja vo to~kata 1.3.13 na Delot 1 vo ovoj Standard se dozvoluva izvestuvawe na neto osnova;

(b) podklasi fikacijata na vkupni te pari~ni prilivi od raboteweto na na~in soodveten na raboteweto na subjektot; i

(v) analiza na odlivite za operativni te aktivnosti koristej}i klasifikacija zasnovana bilo na vidot na odlivite bilo na nivnata funkcija vo ramkite na subjektot, kako { to e soodvetno.

Posebno prika`uvawe na odlivite napraveni za steknuvawe na kapitali za kamata i dividendi e isto taka konzi stentno so barawata vo MSSJS 2.

6. Obelodenuvawe na informacii vo vrska so pra{awa kakvi { to se dali pariite dobieni od danoci, kazni, taksi (operativni aktivnosti), prodaba na kapitalni sredstva (vlo`uva~ki aktivnosti) i/i li pozajmuwawa (finansiski aktivnosti) i dali tie se potro{eni za da se podmirat operativni te tro{oci za steknuvawe na kapitalni sredstva (vlo`uva~ki aktivnosti) i li za otpлата na dolg (finansiski aktivnosti) }e ja unapredi transparentnosta i ot~etnosta od finansiskite izve{tai. Isto taka, ovie prika`uvawa, }e doprinesat za pravewe na analizi i procenki za tekovni te pari~ni izvori na sredstva i na potencialni te izvori, kako i za odr`livosta na idni te pari~ni prilivi, zasnovani na kvalitetni informacii. Spored toa, so ovoj Standard e preporelivo si te subjekti da gi obelodenat ovie informacii vo finansiskite izve{tai i/i li vo soodvetni te bele{ki .

Operativni aktivnosti

7. Iznosot na neto pari~ni te tekovi koi proizleguvaat od operativni aktivnosti e kl u~en pokazatel za stepenot na finansii rawe na raboteweto na subjektot:

(a) po pat na danoci (direktno i indirektno); i

(b) od pri mateli na proizvodi i uslugi obezbedeni od strana na subjektot. Prika`uvaweto na iznosot na neto pari~ni te tekovi od operativni te aktivnosti, isto taka pomaga vo identifikuvawe na stepenot do koj aktivnostite na subjektot generiraat pari koi mo`e da se koristat za otpлата na obvrski, pla}awe na dividenda/raspredelba na sopstvenicite, kako i za novi vlo`uvawa bez koristewe na nadvorenizvori za finansii rawe. Konsolidirani te operativni pari~ni tekovi na vladata kako celina poka`uvaat do koj stepen vladata gi finansira svoite tekovni aktivnosti preku odano~uvawe i dava~ki. Informacii te vo

- vrška so specifični delovi naminiti operativni pari~ni tekovi povržani i so drugi informaciji se koristi za projekcija i dניתe operativni pari~ni tekovi.
8. Pari~ni te tekovi od operativni te aktivnosti glavno proizluguvaat od glavni te aktivnosti na subjektot koji generiraat pari~ni sredstva. Primeri za pari~ni tekovi od operativni te aktivnosti se:
- (a) pari~ni prilivi od danoci, taksi i kazni;
  - (b) pari~ni prilivi od naplati za proizvodi i uslugi obezbedeni od subjektot;
  - (v) pari~ni prilivi od grantovi ili transferi i drugi namenski sredstva ili buxetski ovlastuvawa dadeni od strana na centralnata vlada ili drugi subjekti od javni ot sektor, vkluvaj}i gi i oni e za steknuvawe na kapitalni sredstva;
  - (g) pari~ni prilivi i odlivi od tantiemi, taksi i provizii;
  - (d) pari~ni prilivi na drugi subjekti vo javni ot sektor za finansirawe na nivnoto rabotewe (ne vkluvaj}i gi zaemite i uplatite vo akcionerski kapital);
  - (l) pari~ni odlivi kon dobavuvawe za proizvodi i uslugi;
  - (e) pari~ni odlivi na i vo ime na vraboteni te;
  - (^) pari~ni prilivi i pari~ni odlivi na osiguritel en subjekt vo javni ot sektor za premii i pobaruwawa po osnov na anuiteti i drugi koristi spored polisi za osiguruvawe;
  - (z) pari~ni odlivi za lokalni danoci za nedv`nosti ili drugi danoci na prihodi (kade { to e soodvetno) vo vrška so operativni te aktivnosti;
  - (y) pari~ni prilivi i odlivi spored dogovori za delovni ili trgovski celi;
  - (i) pari~ni prilivi i odlivi od prekinu vo raboteweto; i
  - (j) pari~ni prilivi i odlivi vo vrška so sudski parnici.
9. Subjektot mo`e da dr`i hartii od vrednost ili zaemi za delovni ili trgovski celi, vo koj slu~aj tie se sli~ni na zalihite koji se specijalno steknati so celniva preproda`ba. Poradi toa, pari~nite tekovi koji proizluguvaat od kupuvawe i proda`ba na delovni ili hartii od vrednost nameneti za trgovawe, se klasificiraat kako operativni aktivnosti. Na sli~en na~in pari~nite avansi i zaemi na javni te finansiski institucii obi~no se klasificiraat kako operativni aktivnosti, bi de}i tie se odnesuvaat na glavni te aktivnost koja generira pari za subjektot.
10. Vo nekoj zakonodavstva vladata ili drugi subjekti vo javni ot sektor davaat namenski sredstva ili ovlastuvaat sredstva na subjektite za finansirawe na raboteweto na subjektot i pri raspredelbata i raspolagaweto so ovie sredstva ne se pravi jasna razlika pome|u tekovni te aktivnosti, kapitalni te raboti i uplaten kapital. Tamu kade { to subjektot ne mo`e posebno da gi identifikuva namenski te sredstva ili buxetski te ovlastuvawa kako tekovni aktivnosti, kapitalni raboti (operativni aktivnosti) i uplaten kapital (vlo`uva~ki aktivnosti), MSSJS 2

objasnuva deka subjektot treba da gi klasif icira namenski te sredstva ili buxetski te ovl astuvawa kako pari ~ni tekovi od raboteweto i ovoj f akt treba da bi de obel odenet vo bel e{ ki te kon izve{ tajot za pari ~ni tekovi.

Vlo` uva~ki aktivnosti

11. Posebnoto obel odenuwawe na pari ~nite tekovi koi proizleguvaat od vlo` uva~ki aktivnosti ja identifi kuva visi nata do koja se napraveni pari ~nite odlivi za sredstva nameneti da pri donesat za davawe na idni uslugi na subjektot. Primeri na pari ~ni tekovi koi proizleguvaat od vlo` uva~ki aktivnosti se:

- (a) pari ~ni odlivi za steknuvawe na nedvi `nosti, postrojki i oprema, nematerijalni sredstva i drugi dol goro~ni sredstva. Ovi e pla} awa gi vku~ uvaat onie odlivi koi se odnesuvaat na kapitalizirani te tro{ oci za razvoj i izgradba na nedvi `nosti so sopstveni sredstva, postrojki i oprema;
- (b) pari ~ni prilivi od proda` ba na nedvi `nosti, postrojki i oprema, nematerijalni sredstva i drugi dol goro~ni sredstva;
- (v) pari ~ni odlivi za kupuvawe na akcii ili dol `ni ~ki instrumenti na drugi subjekti i u~estvo vo zaedni ~ki vlo` uvawa (osven pri mawata za onie instrumenti koi se smetaat kako pari ~ni ekvivalenti ili koi se ~uvaat za delovni i komercijalni celi);
- (g) pari ~ni prilivi od proda` ba na akcii ili dol `ni ~ki instrumenti na drugi subjekti i u~estva vo zaedni ~ki vlo` uvawa (osven prilivi te za onie instrumenti koi se smetaat za pari ~ni ekvivalenti i onie koi se ~uvaat za delovni ili trgovski celi);
- (d) pari ~ni avansi i zaemi dadeni na drugi stranki (osven avansi te i zaemi te koi { to gi dava javna f inansi ska insti tucija);
- (l) pari ~ni prilivi i odlivi od otplati na avansi i zaemi dadeni na drugi stranki (osven avansi te i zaemi te na nekoja javna f inansi ska insti tucija);
- (e) pari ~ni odlivi za idni dogovori, terminski dogovori, opcioni dogovori i swap dogovori, osven onie dogovori nameneti za delovni ili komercijalni celi, ili isplati koi se klasif iciraat kako f inansi ski aktivnosti; i
- (`) pari ~ni prilivi od idni dogovori, terminski dogovori, opcioni dogovori i swap dogovori, osven koga dogovorite se odnesuvaat za delovni i komercijalni celi, ili koga prilivite se klasif iciraat kako f inansi ski aktivnosti.

Koga namenata na dogovori te e osi guruvawe od zaguba na nekoja pozicija { to mo` e da se identifi kuva, pari ~nite tekovi od dogovorot se klasif iciraat na istoveten na~in kako i pari ~nite tekovi na pozicijata koja se vr{ i osi guruvawe od zaguba.

Finansiski aktivnosti

12. Posebnoto obelodenuvawe na pari~nite tekovi koi proizleguvaat od finansiski aktivnosti e zna~ajno za predviduvawe na pobaruvawata na idnite pari~ni prilivi od one koi obezbeduvaat kapital za subjektot. Primeri za pari~ni tekovi koi proizleguvaat od finansiski aktivnosti se:
- (a) pari~ni prilivi od emisija na akcii, od zaemi, menici, obvrznic, hipoteki i drugi kratkoro~ni ili dolgoro~ni pozajmuvawa;
  - (b) pari~ni otplati na pozajmeni sumi;
  - (v) pari~ni odlivi od strana na zakupecot napraveni so cel namaluvawe na nepodmirenite obvrski za finansiski zakup;
  - (g) pari~ni odlivi povrzani so izdavawe i otkup na valuta.

Kamati i dividendi

13. So MSSJS 2 se bara prikavawe na pari~nite tekovi od primeni i plateni kamati i dividendi. Isto taka, vo MSSJS 2 se bara tamu kade { to se prikani ovie pari~ni tekovi da bidat klasificirani na konzistenten na-in od period vo period, bilo kako operativni, vlo~uva~ki, ili pak kako finansiski aktivnosti.
14. Vкупni otiznos na platenite i primenite kamati i dividendi za vreme na periodot se prikava vo zve{tajot na pari~nite tekovi. Platenite i primenite kamati i dividendi obi~no se klasificiraat kako operativni pari~ni tekovi vo javnite finansiski institucii. Me|utoa, ne postoi konsenzus za klasifikacija na pari~nite tekovi povrzani so primenite i platenite kamati i dividendi za drugi subjekti. Platenite i primenite kamati i dividendi mo`at da se klasificiraat kako operativni pari~ni tekovi, ili pak, platenite kamati i dividendi i primenite kamati i dividendi mo`e da bidat klasificirani kako finansiski pari~ni tekovi i vlo~uva~ki pari~ni tekovi respektivno, bi deji tie se tro{oci za dobivawe na finansiski sredstva ili zarabotka od investiraweto.

Izvestuvawe za glavnite grupi na prilivi i odlivi

15. Podklasifikacijata na prilivite zavisi od goleminata, vidot i funkcijata na iznosite. Vo zavisnost od vidot na subjektot, slednata podklasifikacija mo`e da bide soodvetna:
- (a) prilivi od odanovawe (ovie ponatamu mo`at da bidat podklasificirani spored vidot na danocite);
  - (b) prilivi od danoci, taksi i kazni;
  - (v) prilivi od transakcii za razmena vkluvaj}igi prilivite od prodaba na proizvodi i uslugi i dava~ki od korisnicite (tamu kade { to se klasificirani kako transakcii za razmena);

- (g) prilivi od grantovi, transferi ili buxetski namenski sredstva (po mo`nost klasificirani spored izvor); i
- (d) prilivi od kamati i dividendi.

16. Stavkite na odlivi se podklasificiraat so cel da se istaknat tro{oci te i nadomestokot na tro{oci te na posebni programi, akti vnos-ti ili drugi relevantni segmenti na subjektot koj izvestuva. Pri meri na klasifikacijata na odlivi spored vidot i funkcijata se vkl u-eni vo Del ot 1 na ovoj Standard.

PRI LOG 4 - Kvalitativni karakteristiki na finansiskoto izvestuvawe

Vo to~kata 1.3.32 na Delot 1 na ovoj Standard se bara finansiските izveštai da obezbedat informacii koi zadovoluvaat odreden broj kvalitativni karakteristiki. Vo ovoj prilog se sumirani kvalitativne karakteristiki na finansiskoto izvestuvawe.

Kvalitatívne charakteristické svojstvá, ktoré pravdepodobne informácie dodávajú finančným zväzkom, sú užitočné. Tie sa primárne vo finančnom zväzku bez ohľadu na smerovosť základnej informácie používajú na finančnom zväzku. Hlavné kvalitatívne charakteristické sa rozlišujú, relevantnosť, verodostojnosť a spoľahlivosť.

Rozlišovosť

Informácie sa rozlišujú, keď sú užitočné, pretože je rozumne očakávať, že sa použijú. Za účelom sa predpokladá, že informácie majú byť rozumne poznávané na aktívne subjekty a opätovne použité, ktoré majú záujem, aby sa informácie použili.

Informácie vo výskume sú užitočné, pretože práve to, čo treba dať do úvahy, od finančného zväzku, alebo samotného stavu, aby bolo možné, aby sa rozhodli o informáciách, ktoré majú byť použité.

Relevantnosť

Informácie sa relevantné, keď sú užitočné, pretože je rozumne očakávať, že sa použijú. Za účelom sa predpokladá, že informácie majú byť rozumne poznávané na aktívne subjekty a opätovne použité, ktoré majú záujem, aby sa informácie použili.

Značnosť

Relevantnosť na informácie je pod vplyvom na úrovni viditeľnej značnosť.

Informácie sa značnosť, keď sú užitočné, pretože je rozumne očakávať, že sa použijú. Za účelom sa predpokladá, že informácie majú byť rozumne poznávané na aktívne subjekty a opätovne použité, ktoré majú záujem, aby sa informácie použili.

Verodostojnosť

Verodostojnosť informácií neobsahuje značnosť, pretože je rozumne očakávať, že sa použijú. Za účelom sa predpokladá, že informácie majú byť rozumne poznávané na aktívne subjekty a opätovne použité, ktoré majú záujem, aby sa informácie použili.

Verno pretst avuvawe

Za da mo`at informaciite verno da gi pretstavuvaat transakciite i drugi te nastani, tie treba da bi dat prezenti rani vo soglasnost so su{tinata na transakciite i drugi te nastani, a ne voglavno vrz ni vnata zakonska forma.

Su{tina predformat a

Dokolku informaciite treba verno da gi pretstavuvaat transakciite i drugi te nastani za koi tie uka`uvaat deka gi pretstavuvaat, neophodno e tie da se izgotvuvaat i prezenti raat sporedni vnata su{tina i ekonomskata realnost, a ne glavno sprema ni vnata zakonska forma. Su{tinata na transakcijata ili drugi te nastani ne e sekoga{konzistentna so ni vnata zakonska forma.

Neut ralnost

Informaciite se neutralni dokolku se oslobodeni od predrasudi. Finansiskite izve{tai ne se neutralni, ako informaciite koi gi sodr`at bile odbrani ili prezenti rani na na~in kreiran da vlijae vrz donesuvawe odluki ili prosuduvawe za da se ostvari prethodno utvrden rezultat ili shod.

Pret pazl i vost

Pretpazl i vost e vkl u~uvawe na odreden stepen na vni matelnost vo rasuduvawata potrebni pri pravewe na barani te procenki vo uslovi na nezvesnost, taka {to sredstvata ili prihodite da ne bi dat preceneti, a obvrskite i rashodite da ne bi dat potceneti.

Pot polnost

Informaciite vo finansiskite izve{tai treba da bi dat potpolni vo ramkite na granicite na zna~ajnosta i tro{ocite.

Sporedl i vost

Informaciite vo finansiskite izve{tai se sporedlivi koga korisnicite mo`at da gi identifikuvaat sli~nosti te i razlikite pome|utie informaciite i informaciite vo drugi izve{tai.

Sporedl i vosta se pri menuva kaj:

- sporedbite na finansiskite izve{tai na razli~ni subjekti; i
- sporedbite na finansiskite izve{tai na ist subjekt za vremenski periodi.

Zna-ajna implikacija od karakteristi kata sporedljivost e deka korisnici te treba da bi dati informirani za politike te primeniti vo podgotvuvaweto na finansiske te zvez{ tai, promeni te vo tie politiki i efektite na tie promeni.

Bi dej}i korisnici te sakaat da go sporeduvaat raboteweto na subjektot vo tekot na vremeto, zna-ajno e finansiske te zvez{ tai da iska` uvaat korespondentni informacii za prethodni te peri odi.

Ograni-uvawa za relevantni te i verodostojni te informacii

Blagovremenost

Dokol ku postoi prekumerno odl o` uvawe vo izvestuvaweto informacii te mo` at da ja izgubat svojata relevantnost. Za da se obezbedat navremeni informacii mo` e ~estopati da e neophodno da se izvestuva pred da bi dati poznati site aspekti na transakcijata, so { to bi se namalila verodostojnosta. Sprotivno na ova, dokol ku izvestuvaweto se odlaga dodeka site aspekti ne bi dati poznati, informacii te mo` at da bi dati mo{ ne relevantni, no se pak od mala korisna korisnici te koi vo me|uvreme morale da donesat odluki. Za da se postigne ramnote` a pome|u relevantnosta i verodostojnosta, najgol emo vnimanie treba da se posveti na toa kako najdobro da se zadovolati potrebi te na korisnici te za donesuvawe na odluki.

Ramnote` a pome|u korist i tro{ ok

Ramnote` ata pome|u korista i tro{ ocite e zna-ajno ograni-uvawe. Koristite koi proizleguvaat od informacii te treba da gi nadminat tro{ ocite za nivnoto obezbeduvawe. No, procenkata na koristite i tro{ ocite e vsu{ nost prawe na rasuduvawe. Ponatamu, tro{ ocite ne se sekoga{ na tovar na onie korisnici koi gi u` i vaat koristite. Koristite isto takamo` at da gi u` i vaat korisnici za koi informacii te ne se podgotvuvani. Od ovie pri~ini te{ ko e da se primeni tro{ ok-korist testot (cost-benefit test) za sekoj poedine-sl u-aj. Sepak, podgotvuvawe i te na standardite, kako i onie koi se odgovorni za podgotvuvawe na finansiske i zvez{ tai i korisnici te na finansiske i zvez{ tai treba da bi dati svesni za ova ograni-uvawe.

Ramnote` a pome|u kvalitati i vnit e karakteristiki

Vo praksa ponekoga{ e neophodno balansirawe ili pravewe na odredeni otstupki pome|u kvalitativni te karakteristiki. Op{ to zemeno cel ta e da se postigne soodvetna ramnote` a pome|u karakteristiki te so cel da se zadovolati celite na finansiske te i zvez{ tai. Relativnata va` nost na karakteristiki te vo razli~ni slu-ai e prawe na prof esionalno rasuduvawe.

PRI LOG 5 - Vospostavuvawe kontrol a vrz drug subjekt
za cel i te na f i nansi skoto i zvestuvawe

1. Dal i subjektot kontrol i ra drug subjekt za cel i te na f i nansi skoto i zvestuvawe e pra{ awe na li~no rasuduvawe zasnovano na def i ni cijata za kontrol a vo ovoj Standard i na posebni te okol nosti za sekoj poedi ne~en sl u~aj. Toa zna~i deka e neophodno da se prou~i vi dot na odnosot pome|u dvata subjekta. Treba posebno da se razgl edaat dvata el ementi na def i ni cijata za kontrol a vo ovoj Standard. Toa se el ementot na mo} (mo} da se upravuva so operativni te i f i nansi ski te pol i ti ki na drug subjekt) i el ementot na kori snosta (koja pretstavuva mo` nost na kontrol ni ot subjekt da i ma kori st od akti vnosti te na drugi ot subjekt).
2. So cel da se vospostavi kontrol a, kontrol ni ot subjekt treba da ostvaruva kori st od akti vnosti te na drugi ot subjekt. Na pri mer, subjektot mo` e da i ma kori st od akti vnosti te na drug subjekt vo pogl ed na raspredel ba ta na negovi te vi { oci (kakva { to e di vi dendata) i e izl o` en na ri zi k od potenci jal na zaguba. Vo drugi sl u~ai, subjektot mo` e da ne ostvaruva ni kakvi f i nansi ski kori sti od drug subjekt, no mo` e da i ma kori st od negovata sposobnost da go naso~uva drugi ot subjekt da raboti so nego za ostvaruvawe na svoi te cel i. I sto taka, toa mo` e da mu ovozm o` i na subjektot da ostvari i f i nansi ski i nef i nansi ski kori sti od akti vnosti te na drugi ot subjekt. Na pri mer, dr` avni te del ovni preprijati ja (DDP) mo` e da mu davaat di vi denda na kontrol en subjekt i i stovremeno da mu ovozm o` at da ostvari nekoja od svoi te cel i na soci jal na pol i ti ka.

Kontrol a za cel i te na f i nansi skoto i zvestuvawe

3. Za cel i te na f i nansi skoto izvestuvawe, kontrol ata proizleguva od mo}ta da se upravuva so f i nansi ski te i operativni te pol i ti ki na drug subjekt i ne se bara zadol ` i tel no subjektot da i ma mnozi nstvo na akci i ili drugo u~estvo vo kapi tal ot na drugi ot subjekt. Mo}ta da se kontroli ra mora da bi de vedna{ pri menl i va. Toa zna~i, subjektot mora ve}e da ja i ma mo}ta koja mu e dadena so zakon ili so nekoj f ormal en dogovor. Sil ata da se kontrol i ra ne e vedna{ pri menl i va dokol ku taa bara promena na regul ati vata ili povtorni pregovori za da dogovori te stapat vo sil a. Ova treba da se razl i kuva od f aktot deka postoeweto na mo} da se kontrol i ra drug subjekt ne zavi si od verojatnosta taa mo} da bi de pri meneta.
4. Sl i~no na ova, postoeweto na kontrol a ne bara od subjektot da i ma odgovornost za upravuvaweto so (ili i nvol vi raweto vo) sekojdnevnoto rabotewe na drugi ot subjekt. Vo mnogu sl u~ai, subjektot mo` e samo da ja sproveduva svojata mo} na kontrol a nad drug subjekt kade { to postoji nei spolnuvawe ili poni { tuvawe na nekoj dogovor pome|u kontrol i rani ot subjekt i negovi ot kontrol ni ot subjekt.
5. Na pri mer, vladi no mi nisterstvo mo` e da i ma sopstveno u~estvo vo Upravata na `eleznice koja raboti kako DDP. Na Upravata na

Železnice te in je dovoljeno da raboti avtonomno in ne je povrzana so Vladata za finansi rane, no obezbeduva kapi tal preku značajni pozajmuvawa za koi kako garant se javuva vladata. Upravata na železnice te ne raspredelila di videnta na vladata nekolku godini. Vladata ima mo} da go imenuva ili da go povlekuva mnozi nstvoto na členovi vo upravnoto telo na Upravata na železnice te. Vladata ni koga{ ne ja pri menuvala mo}ta da povlekuva členovi na upravuvnoto telo i bi odbila toa da go pravi poradi ~uvstvi tel nosta na izbi ra~i te i maj}i go predvid prethodnoto involvi rane na Vladata vo rabotata na železni~kata mre`a. Vo ovoj slu~aj, mo}ta da se kontrolira mo`e vedna{ da se pri meni, no spored postojni odnos pome|u kontrolirani ot subjekt i kontrolni ot subjektot ne se slu~il nastan so koj }e se oprava kontrolni ot subjekt da ja pri meni svojata mo} vrz kontrolni ot subjekt. Spored toa, kontrolata postoi bi dej}i mo}ta da se kontrolira e dovolna i pokraj toa { to kontrolni ot subjekt mo`e da odlu~i da ne ja pri menuva taa mo}.

6. Postoeweto na posebni zakonski regulirani vidovi na mo} samo po sebe ne spre~uva eden subjekt da bi de kontroliran od drug subjekt. Na primer, Zavodot za statisti ka pri vladata obi~no ima statutarna mo} da raboti nezavisno od vladata. Toa zna~i, Zavodot za statisti ka mo`e da ima mo} da dobi va inf ormaciji i da izvestuva za svoi te naodi bez da se obra}a na vladata ili na bilo kakvo drugo telo. Postoeweto na kontrola ne bara od subjektot da ima odgovornost za sekojdnevnoto rabotewe na drug subjekt ili za na~i not na koj subjektot gi izvr}uva prof esi onalni te f unkcii.
7. Mo}ta na eden subjekt da upravuva so donesuvaweto na odluki vo vrska so finansi ski te i operativni te politiki na drug subjekt sama po sebe e nedovolna da osiguri postoewe na kontrola kako { to e def inirana vo ovoj Standard. Kontrolni ot subjekt treba da bi de vo mo`nost da upravuva so donesuvaweto na odluki za da mo`e da ostvaruva koristi od negovite aktivnosti, na primer so ovozmouavawe na drugi ot subjekt da raboti so nego kako del od ekonomski ot subjekt vo ostvaruvaweto na negovite celi. Ef ektot od ova bi bil iskl u~uvawe od def inicijate za „kontrolni ot subjekt“ i „kontrolirani ot subjekt“ na odnosit e koi ne se ni { to pove}e od na primer, oni e na likvidator i subjekt koj se likvidira, i normalno bi iskl u~il i odnosot na pozajmuva~i lice koe dobi va zaem. Slu~ajno na ova, eden uprava~ko telo ~ij odnos so upravuvani ot subjekt ne e pove}e od normalni te odgovornosti na upravuva~koto telo ne bi se smetale kako kontrola vrz upravuvani ot subjekt za celite na ovoj Standard.

Regulativna i kupovna mo}

8. Vladata nejzini te subjektima maati la da go reguliraat odnesuvaweto na mnogu subjektipo pat na upotreba na ni vni te nezavisni ili zakonski

mo}. Regulativnata i kupovnata mo} ne ja pretstavuvaat kontrolata za celite na finansisko izvestuvawe. Za da se osiguri deka finansisko i zvestuvawe na subjektot vo javni ot sektor gi vku~uva samo oni e sredstva (pari, vku~uvaj}i i pari~ni ekvivalenti) koi toj gi kontrolira i mo`e od niv da imaat koristi, zna~eweto na kontrolata za celite na ovo Standard ne se pro{iruva na:

- (a) mo}ta na zakonodavstvoto da vopostavi regulativna ramka vo ~ij del okrug subjekti te rabotati da nal o`i uslovi ili sankcii za nivnoto rabotewe. Takvata mo} ne pretstavuva kontrola od strana na subjektot vo javni ot sektor vrz sredstvata razvi eni od strana na subjektite. Na primer, avtoritetot za kontrola na zagaduvaweto mo`e da ima mo} da go isku~i raboteweto na subjekti te koi ne se usoglaseni so zakonskata regulativa za `ivotna sredina. Sepak, ovaa mo} ne pretstavuva kontrola, bi dej}i avtoritetot za kontrola na zagaduvaweto edinstveno ima pravo da regulira; ili
- (b) subjekti te koi se ekonomski zavisi od subjekt vo javni ot sektor. Toa zna~i, tamu kade {to subjektot zadr`uva diskreciono pravo da odlu~uva dali da zema sredstva za finansirawe od, ili da obavuva delovni odnosi so nekoj subjekt vo javni ot sektor, toj subjekt ja ima krajnata mo} da upravuva so svoje finansiski ili operativni politiki i soglasno so toane e kontroliran od strana na subjekt vo javni ot sektor. Na primer, vladinominstertvo mo`e da bide vostojba da vlijae vrz finansiskite i operativnite politiki na eden subjekt ~ie finansirawe zavisi od ministertvoto (kako na primer dobrotvorni instiucii) ili na profino orientiran subjekt koj e ekonomski zavisen od raboteweto so ministertvoto. Soglasno na ova, vladinominstertvo ima nekoja mo} kako kupuva~, no ne i da upravuva so finansiskite i operativnite politiki na subjektot.

Utvrduvawe dali postoi kontrola za celite na finansisko izvestuvawe

- 9. Subjekti te vo javni ot sektor mo`at da sozdavaat drugi subjekti za da ostvarat neкои od nivnite celi. Vo neкои slu~ai mo`e da bide jasno daka subjektot e kontroliran i poradi toa treba da bide konsolidiran. Vo drugi slu~ai toa mo`e da ne e jasno. To~kite 10 i 11 davaat upatstvo za da pomognat pri utvrduvaweto dali postoi ili ne postoi kontrola za celite na finansisko i zvestuvawe.
- 10. Pri ispituvaweto na odnosot pome|u dva subjekta, se pretpostavuva deka postoi kontrola barem vo eden od slednite uslovi na mo}i postoi edna od slednite koristi, osven dokolku nema jasen dokaz deka kontrolata i pripa|a na drug subjekt.

Uslovi na mo}

- (a) Subjektot ima, neposredno ili posredno preku kontrolirani ot subjekt, sopstvenost na mnozinstvoto glasnici vo drug subjekt.

- (b) Subjektot ima mo}, dadena od strana na zakonodavstvoto ili pak primenuvana vo ramkite na postojnata regulativa, da go imenuva ili da go povlekuva mnozinstvoto na ~lenovite na upravnoto telo na drug subjekt.
- (v) Subjektot ima pravo da go otpu{ti, ili da go regulira otpu{taweto na mnozinstvoto na glasovi koi verojatno treba da se otpu{tat na generalnoto sobranie na drugi ot subjekt.
- (g) Subjektot ima mo} da go otpu{ti mnozinstvoto na glasovi na sostanocite na odborot na direktori ili soodvetnoto upravno telo.

Uslovi za ost varuvawe na korist

- (a) Subjektot ima mo} da raspu{ti drug subjekt i da obezbedi zna-ajno nivo na ostanatite ekonomski koristi ili pak da snosi zna-ajni obvrski. Na primer, koristen uslov mo` e da ima dokolku eden subjekt ima odgovornost za ostatokot na obvrskite na drug subjekt.
  - b) Subjektot ima mo} da izvl e-e od raspredelba na sredstva od drug subjekt i/ili mo` e da bi de odgovoren za odredeni obvrski na drug subjekt.
11. Koga edna ili pove}e okolnosti navedeni vo to~kata 10 ne postojat, verojatno e deka slednite faktori, bilo poedine~no bilo kolektivno }e uka`uvaat na postoeveto na kontrola.

I ndi kat ori za mo}

- (a) Subjektot ima mo`nost da stavi veto na operativni ot i kapitalni ot buxet na drug subjekt.
- (b) Subjektot ima mo`nost da stavi veto, da gi odbie ili da gi modif icira odlukite na upravnoto telo na subjektot.
- (v) Subjektot ima mo`nost da usvojuva vrabotuvawe, otpu{tawe i premestuvawe na kl u~ni ot personal na drug subjekt.
- (g) Mandatot na drug subjekt se vostanovuva i ograni ~uva so regulativa.
- (d) Subjektot go poseduva „kontrolni ot paket na akcii“¹ (ili ekvivalentot) vo drug subjekt { to mu dava pravo da upravuva so finansiskite i operativnite politiki na toj drug subjekt.

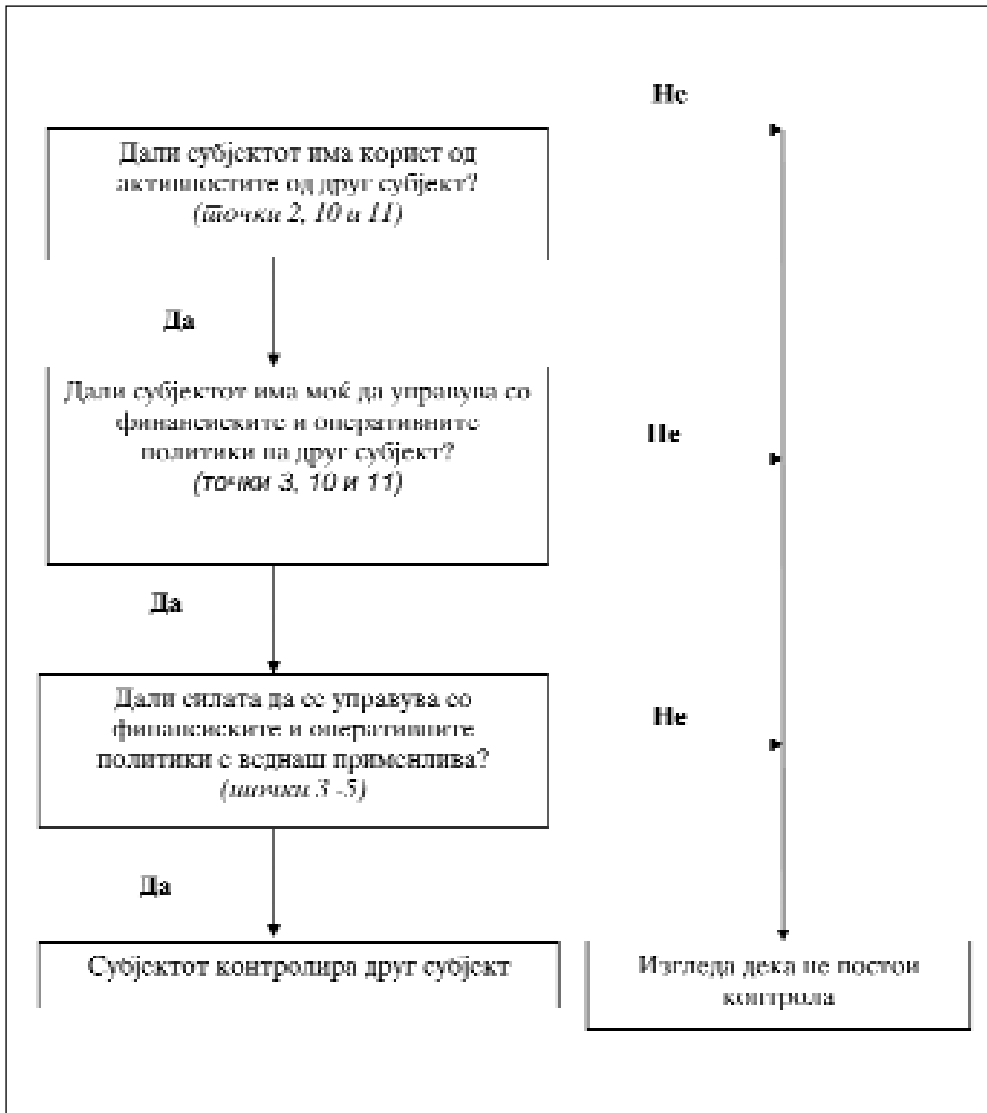
I ndi kat ori za korist

- (a) Subjektot poseduva neposredno ili posredno pravo na sopstvenost na neto sredstvata/glavninata na drug subjekt so postoe~ko pravo na pristap kon ni v.
- (b) Subjektot ima pravo na zna-ajno nivo na neto sredstvata/ glavninata na drug subjekt vo slu~aj na likvidacija ili distribucija koja ne e likvidacija.

1 „Контролен пакет на акции“ значи група на акции кои го овластуваат имателот со специфична сила или права кои општоземено ги надминуваат оние коишто се нормално поврзани со учеството во сопственоста на имателот или претставување во управувачкото тело.

- (v) Subjektot e vo mo`nost da naso-uva drug subjekt da sorabotuva vo ostvaruvaweto na svoi te cel i.
  - (g) Subjektot e iz lo`en na ostanati te obvrski na drug subjekt.
12. Sledni ot di jagram gi poka`uva osnovni te postapki vkl u-eni vo vospostavuvaweto na kontrola na drug subjekt. Toj treba da se -i ta zaedno so to-ki te 1 do 11 na ovoj pri log.

Vospostavuvawe kontrola vrz drug subjekt za cel i te na f i nansi skoto i zvestuvawe

13. Ponekoga kontrolirani ot subjekte iskluzivno od konsolidacijata koga negovite aktivnosti ne se slizni so oni na drugi te subjekti vo ramkite na ekonomski ot subjekt, na primer konsolidacija na DDP so subjekti vo buxetski sektor. I skluzivawata od ovie priizini ne se opravdani, bi deji podobri informacii bi se obezbedile so konsolidacija na takvi kontrolirani subjekti i prikavaweto na dopolnitelni informacii vo konsolidirane finansii izveštai za razliznite aktivnosti na kontrolirane subjekti.

GLAVA VTORA

Primeri i objasnovawa za prakti~na implementacija na MSS za javen sektor na gotovinska osnova

MSS za javen sektor na gotovinska osnova

Finansijsko izvestuvawe spored smetkovodstvo na gotovinska osnova

Cel ta na ovoj standard e da se propi { e na~i not na koj treba da se prezentiraat finansiskite izve{ tai za op{ ta namena spored smetkovodstvo na gotovinska osnova.

Informacii te za gotovinski te uplati, gotovinski te isplati i salda na eden subjekt se neophodni za ot~et i obezbeduvaat korisni informacii za procenka na sposobnost a na subjekt ot da sozdava adekvat na gotovina vo idni na i za mo`nite izvori i upot reba na gotovinat a. Pri donesuvawe i ocenuvawe na odluki za raspredelba na sredstva i odr`livost a na aktivnost i te na subjekt ot, korisnicite t reba da go razberat vremenski ot raspored i sigurnost a na gotovinski te uplati i isplati. Vladata i dr`avnite subjekti, za razlika od pretprima~ite, ne donesuvaat sopstveni odluki, tuku t reba da mo`at da dadat detalni odgovori na pra{awa za {to se potro{eni sredstva, kako se potro{eni i koj gi potro{il. Bi dej}i vo buxetski ot sist em planot e postaven kako zakon, skoro bez ni kakva fleksibilnost, neophodno e da se sledi i zvr{ uvawet o vo detali.

Usoglasenosta so barawata i ohrabruvawata za pri mena na ovoj standard }e rezultirat vo podobruvawe na celokupnoto finansijsko izvestuvawe za gotovinski te uplati, isplati i salda na subjektot i }e pri donese za zgol emuvawe na transparentnosta vo raboteweto i na~ni not na tro{ewe na sredstvata. Isto taka, }e se podobri i sporedl ivosta so finansijskite izve{ tai na subjektot od prethodnite peri odi, kako i so finansijskite izve{ tai na drugi te subjekti koi pri menuvaat smetkovodstvo na gotovinska osnova.

Me|unarodnite smetkovodstveni standardi za javni ot sektor se odgovornost na Me|unarodnata federacija na smetkovoditeli (IFAC) - Komitet za javni ot sektor, ~ija misija e da se postignat konzi stentni i sporedl ivi finansijski informacii vo site zemji koi gi pri menuvaat ovie standardi.

Komitetot za javni ot sektor im prepore~uva na vladi te da postavat proceduri i ramka so cel ovoj standard da e ednostaven za pri mena od strana na smetkovoditeli te vo javni ot sektor. Ova mo`e da se postigne preku dobrovolnana pri mena na standarden konten plan, pri ra~nici so instrukcii i drugi sl i~ni pomagala.

1.1. Celi

Pri ra~ni kot so instrukcii e dizajniran so cel da im pomogne na oni e koi go podgotvuvaat i go koristat standardot dobro da go razberat negovoto zna~ewe za ot~et i za donesuvawe na delovni odluki. Obraboteni ot slu~aji

brojki te vo primerot podolu se izmisljeni i ne ja odrazuvaat realnosta na Centralniot vo buxetot na Republika Makedonija. **Predlo`enite formi se model na izvestuvawe spored MSS na gotovinska osnova koi se primenuvaat za potrebite na javen sektor.**

Pri podgotovka na finansiski te izve{tai} potrebno e profesi onalno rasuduvawe i procenka za da se odredi najdobrot na~in na prezenti rawe na stavki te vo izve{tajot za pari~ni prilivi i odlivi kako i na sodr`inata na obelodenuvawata koi se inkorporirani vo bele{kite kon finansiski ot izve{taj}.

Osnovnata razlika me|u sega{ nata praksa i izvestuvaweto spored standardot za gotovinska osnova se sostoi vo zadol`itelnite (Del 1 od Standardite) i dopolnitelnite obelodenuvawa (Del 2 od Standardite) koi se sostaven del od celokupniot set na finansiski izve{tai}. Za sekoja stavka vo finansiski te izve{tai} se dava bele{ka so objasnuvawe so {to se obezbeduva celosna i seopfatna informacija za da korisnici te mo`at podobro da ja razberat sodr`inata na transakciete koi nastanale. Prvata bele{ka kon finansiski te izve{tai} se odnesuva na obelodenuvawe na smetkovodstvenite politiki koi se koristele za podgotovka na finansiski ot izve{taj}, dodeka ostanatite bele{kite se odnesuvaat na obelodenuvawe na sekoja stavka od osnovniot finansiski ot izve{taj} (Izve{taj za pari~ni prilivi i odlivi).

Na~inot na prezenti rawe na osnovniot finansiski izve{taj i primerite za obelodenuvawe prezenti rani vo ovoj pri ra~nik, proizleguvaat od MSS na gotovinska osnova za javen sektor i sodr`at dopolnitelni objasnuvawa so cel isti ot da bi de pol esno razbriliv za~itelite. **Zakonodavecot e toj koj treba da napravi usoglasuvawe na formata na osnovniot izve{taj za pari~ni prilivi i odlivi, kako i na sodr`inata na bele{kite, a pritoa da vodi smetka za pogore navedenite smetkovodstveni principii i kvalitativni karakteristiki na informaciete koi se predmet na obelodenuvawe.**

1.2. Spisok na specifi~ni poi mi

Glavni def inicii koi se koristat vo Standardot

Pari se sostoi od pari vo kasa, depoziti po viduvawe i pari~ni ekvivalenti.

Depoziti po viduvawe se sostojat od postoe~kite salda vo banka koi mo`e da se isplatat na barawe na subjektot.

Pari~ni ekvivalenti se kratkoro~ni, visokol ikvidni vlo`uvawa koi mo`e brzo da se konvertiraat vo pari i se predmet na nezna~itel en rizik pri promena na ni vnata vrednost.

Smetkovodstvo na gotovinska osnova zna~ideka transakciete i drugite nastani se evidenti raat koga }e se uplati ili isplati gotovina.

Smetkovodstvo na presmetkovna osnova e koga efektite od transakciete i drugite nastani se evidenti raat spored redosl edot na ni vnoto nastanuvawe a se odnesuvaat za periodot vo koj nastanale, a ne koga se vr{ipla}aweto.

Pari~en tek pretstavuva prilivi i odliv na pari i pari~ni ekvivalenti.

Smetkovodstveni politiki se posebni principii, osnovii, konvencii, pra-

vila i praksi usvoeni od subjektot koj podgotvuva f i nansi ski izve{ tai .

Datum na avtorizacija e datumot na koj se dobi va odobreni e za f i nansi ski ot izve{ taj od strana na li ce ili organ odgovoren da go izdade ova odobreni e.

Kontroliran subjekt e subjektot pod kontrol a na drug subjekt.

Kontrolen subjekt e subjekt koj ima eden ili pove}e kontrol irani subjekti.

Konzistentnost na prezenti rawe zna-i deka prezenti raweto i klasi f i kacijata na stavki te od f i nansi ski te izve{ tai se sporedlivi vo prezenti rani te komparativni peri odi .

**Dr`avna poddr{ka (grant)** e pomo{ od dr`avata vo forma na prenos na resursi. Tie gi iskl u-vaat oni e formi na dr`avna pomo{ na koi ne mo` e verodostojno da im se dodeli vrednost.

Ekonomski subjekt zna-i grupa na subjekti koja se состоi od kontrol en subjekt i eden ili pove}e kontrol irani subjekti.

Materijalnost zna-i deka ispu{ taweto ili pogre{ noto pri ka` uvawe na inf ormacijata bi mo` el o da vli jae vrz odl uki te ili procenki te na kori sni ci te napraveni vrz osnova na f i nansi ski te izve{ tai .

Namenski sredstva se odobreni sredstva od nadl e` en organ so odnapred utvrdena namena.

Редовни активности se bilo koi aktivnosti koi gi prezema subjektot kako del od raboteweto za koi { to e isti ot osnovan.

Obelodenuvawa se jasni i nedvosmisleni f i nansi ski i nef i nansi ski inf ormaciji koi se relevantni za objasnuvawe na opredeleni nastani i transakcii koi nastanal e vo peri odot na izvestuvawe.

Po prou-uvawe na ovoj modul , treba da gi razberete smetkovodstveni te principi koi se pri menuvaat za podgotovkata na f i nansi ski te izve{ tai i da znaete kako da gi organi zirate f i nansi ski te izve{ tai za op{ ta namena taka { to }e bidat lesno razbi rlivi za korisni cite. Osnovnata cel na sekoj izve{ taen subjekt e da vospostavi integri ran seopf aten smetkovodstven sistem koj verodostojno gi pri ka` uva sredstvata, pari ~nite prilivi , odlivi i krajnoto saldo vo kompletni ot set od f i nansi ski izve{ tai koi }e bidat razbi rlivi za kori sni ci te.

1.3. Soveti za pri mena na standardi te

1. Pri menete gi smetkovodstveni te principi za priznavawe i merewe
2. Pri procesot na sel ekcija na inf ormaciji te , sf atete go zna-eweto na kval itati vni te karakteri sti ki na f i nansi ski te inf ormaci i

1. Smetkovodstveni principi za priznavawe i merewe

Vo f i nansi ski ot izve{ taj , se pri znava onaa stavka koja:

- mo` e da se izmeri , i

- obezbeduva kori sti povrzani so stavkata koi odat kon ili od subjektot

Pri znavaletu e proces na vnesuvawe na stavki te so zborovi i vo moneta-
ren iznos vo osnovni ot f i nansi ski i zve{ taj. Transakci i te koi ne se merlivi
nema da se prezenti raat vo osnovni ot f i nansi ski i zve{ taj, no }e se vnesat vo
bel e{ ki te kon f i nansi ski ot i zve{ taj so soodvetni obel odenuvawa, se razbi ra
dokol ku i nf ormaci jata gi zadovol uva kval i tati vni te karakteri sti ki . Na pri -
mer: tehni ~kata pomo{ od me|unarodni agenci i za razvoj obi ~no ne e merliva
koga ne rezul ti ra so pril i vi i odl i vi na sredstva, tuku obezbeduva i dni eko -
nomski koristi koi te{ ko mo` e da se predvi dat i da se izrazat vo monetarnen
iznos. Me|utoa, ako se rel evantni za i dni te akti vnosti na subjektot koj i zve -
stuva, i sti te }e se obel odenat vo bel e{ ki te.

1.4. Kvalitativni karakteristiki na f i nansi ski te i nf ormaci i

I nf ormaci i te vo f i nansi ski te i zve{ tai treba da i spol nat ~eti ri kva -
l i tati vni karakteri sti ki za da se vnesat vo osnovni ot f i nansi ski i zve{ taj
i li vo obel odenuvawata vo bel e{ ki te . Osnovni te karatkteri sti ki koi gi
pravat i nf ormaci i te korisni vo i zve{ tajot za op{ ta namena se:

- **Razbil i rl i vost** - I nf ormaci jata e razbil rli va koga korisni ci te go
sf a}aat nejzi noto zna~ewe. I nf ormaci i te ne treba da se iskl u~at
samo poradi toa { to se kompleksni i slo`eni za odredeni korisni -
ci .
- **Rel evantnost** – I nf ormaci jata e rel evantna ako mo` e da se koristi
za ocenka na mi nati , sega{ ni i li i dni nastani . Vr z rel evantnosta na
i nf ormaci jata vl i jae pri rodata, materij al nosta i navremenosta.
- **Verodostojnost** – I nf ormaci jata e verodostojna koga istata ne
sodr` i materij al ni gre{ ki i prastrasnosti i koga korisni ci te
mo` at da se potprat na ni v deka ti e verno go pretstavuvaat ona { to
treba da go pretstavat. I nf ormaci jata e prezenti rana vo sogl asnost
so ni vnata suf ti na i ekonomska real nost, a ne samo od aspekt na f or -
mata. I sto taka, taa treba da gi pri ka` e transakci i te i nastani te,
da e potpol ana i prakti ~na.
- **Sporedl i vost** – i nf ormaci jata e sporedl i va koga korisni ci te mo` e
da i denti f i kuvaat sli ~nosti i razli ki me| u taa i nf ormaci ja i
i nf ormaci jata vo drug i zve{ taj.

2.1. F i nansi ski te i zve{ tai podgotveni spored MSS na gotovi nska osnova, gi vkl u~uvaat sledni ve komponenti :

- (a) I zve{ taj za pari ~ni pril i vi i odl i vi ;
  - (b) Smetkovodstveni poli ti ki i bel e{ ki kon f i nansi ski ot i zve{ taj
- Sekoja komponenta na f i nansi ski ot i zve{ taj treba da e jasno def i ni -
rana. Sledni ve i nf ormaci i treba jasno da se pri ka` ani :

- I me na subjektot koj i zvestuva i dali subjektot e poedi nec i li eko -
nomski subjekt

- Datum na izvestuvawe
- Valuta koja se koristi vo izve{ tajot
- Nivo na preciznost pri prikavawe na brojki te vo finansiski ot izve{ taj (iljadi, milioni i sl.).

2.2. Smetkovodstvo na gotovinska osnova

Smetkovodstvoto na gotovinska osnova gi priznava i prezenti ra transakcii te i nastani te samo koga isti te rezultiraat vo uplati/i splati na pari od strana na subjektot. Finansiski te izve{ tai podgotveni spored smetkovodstvo na gotovinska osnova obezbeduvaat informacii na korisnicite za izvorite na pari steknati vo tekot na periodot, namenata za koja se iskorišteni pari te i pari~noto saldo na datumot na izvestuvawe. Fokusot na merewe na finansiski te izve{ tai e pari~noto saldo i negovite promeni.

Kako da se dade ot~et za stavki koi ne se priznati vo smetkovodstvoto na gotovinska osnova

Principite na smetkovodstvoto na gotovinska osnova gi isklučuva nepari~nite transakcii. Sepak dr`avni ot subjektima informacii koi se odnesuvaat na pobaruwata, obvrskite, nepari~nite sredstva, presmetni te prihodi i rashodi, nezvesnite obvrski i drugite stavki za koi se dava ot~et vo smetkovodstvoto na presmetkovna osnova. Ovie informacii treba da se obelodenaat vo bel e{ ki te finansiski ot izve{ taj so objasnuvawe na nastanot i li transakcijata koja ne e vnesena vo izve{ tajot za pari~ni prilivi/odlivi. Istotaka, subjekti te se pottiknuvaat da prikavat sporedba me|u ostvareni te i planirani te (buxetirani) nepari~ni sredstva i obvrski.

Vonredni stavki (ref. 2.1.6 - 2.1.14)

Eden nastan e vonredna stavka koga pari~ni prilivi/odlivi koi proizl eguvaat od transakcijata gi ispolnuvaat slednive tri kriteriumi:

- Transakcijata/nastanot jasno se razlikuva od voobi~aena aktivnost na subjektot
- Transakcijata/nastanot ne se javuva ~esto
- Transakcijata/nastanot e nadvor od kontrola na subjektot

Primeri za vakvi nastani se pari~nite odlivi povrzani so begalci, prirodni katastrofi (zemjotres, poplava) i drugi nastani nadvor od kontrola na subjektot odn. oni e koi ne mo`e da se predvidat so sigurnost. Me|utoa, tro{oci te za gradewe na pri fatil i { ta za bezdomnici, organizirane javni kujni i drugi humanitarni aktivnosti ne se klasif iciraat kako vonredni stavki. Pri~inata e { to tie ne gi ispolnuvaat navedenite kriteriumi.

Administrirani i tranzitni transakcii (ref . 2.1.15 - 2.1.22)

Administrirani transakcii

Koga subjektot vr{ i naplata i administrira pari~ni uplati i i splati (na primer Upravata za javni prihodi) vo ime na drugi dr`avata, naplateni te pari vo ovi e okolnosti ne mo`e da se koristi za celi na rabotewetona UJP. Na primer, UJP e ovlastena da naplaja DDV, akcizi, danok na dobi vka i ostanati dava~ki utvrdeno so zakon koi se zadol`eni da gi plajaat pravni te i fizi~ki li ca. Ovi e pari i ako UJP gi pri bira, isti te ne smee da gi e koristi i nema da bi dat del od pari~noto saldo na UJP. Vo ovoj slu~aj, UJP deluva kako posrednik za drugi, { to rezultira vo toa da ovi e pari ne pretstavuvaat del od pari~ni te uplati/i splati na subjektot koj izvestuva.

Tranzitni transakcii

Koga se javuvaat tranzitni transakcii, dr`avni ot subjekt se javuva kako posrednik na tretolice. Subjektot mo`e da ima benefi ci i od kamata od sekoj vlo`en iznos pred transf erot i ima obvraska da gi pref rli pari te na tretolice spored dogovorot. Ova se slu~uva so transf erite za pri donesot za nevrabotenost, i nvali dski te penzi i, semejni te nadomestoci i drugi pl a}awa za soci jal no osi guruvawe. Vo ovi e usl ovi, subjektot }e gi evi denti ra pari te za transf er vo tekot na izve{ tajni ot peri od kako pari~ni pri l i vi /odl i vi, a na krajot od izve{ tajni ot peri od }e go evi denti ra pari~noto saldo nameneto za transf er.

Barawa za na~i not na prezenti rawe i obel odenuvawe

Vo tekot na f i nansi skata godi na kaj eden subjekt, postojat mnogu f i nansi ski i nf ormaci i koi se obrabotuvaat vo tekot na izve{ tajni ot peri od i koi se struktuirani po grupi spored pri rodata i f unkcii te na tro{ oci te.

Na primer, transakcijata na i splata na plati za sekoj vraboten, kaj subjektot, koj se plaja vo tekot na godi nata e konsol i di rana vo edna stavka i li nekol ku stavki za celi na izvestuvawe. Na krajot na godi nata, ovi e stavki se pri ka`ani vo vkupen iznos i se klasi f i ci raat vo stavki vo osnovni ot f i nansi ski i zve{ taj i li vo bel e{ ki te a se pri ka`ani i vo Konsol i di rani ot f i nansi ski i zve{ taj za Vladata. Edna stavka se prezenti ra vo osnovni ot f i nansi ski ot izve{ taj koga istata e zna~ajna i rezultira vo pari~ni pri l i vi /odl i vi.

Bele{ ki te kon finansiski te izve{ tai se sostoajat od

1. Сметководствени политики кои конзистентно се применуваат во извештајниот период
2. Обелоденувања на белешките кон финансиските извештаи

Za mnogu ~itateli, кои nemaat ekspertiza od oblasta na finansii te, bele{ ki te pretstavuvaat objasnuvawe za zna~eweto na monetarni te iznosi so { to im pomagaat na korisni ci te polesno da razberat kako rabotel subjektot. Bele{ ki te i def in i c i i te na smetkovodstvenite termini go preveduvaat finansiski ot ` argon vo jazi k koj ti e mo ` e da go razberat.

Vo bele{ ki te kon finansiski te izve{ tai treba da ima posebna bele{ ka so objasneni e za sekoja stavka od osnovni ot finansiski izve{ taj koja treba da obezbedi dopolnitelni obelodenuvawa vo funkcija na dobivawena jasna sl i ka za izvori te na sredstva i zani vnata namena. Ova obelodenuvawe }e im pomogne na korisni ci te da gi identi f i kuvaat pari ~ni te resursi кои se koristat za aktivnosti na subjektot vo tekot na izve{ tajni ot peri od i za stepenot do koj ovi e resursi se obezbeduvaat od strani te, кои se i кои ne se del od Vl adata vo koja pri pa|a subjektot koj i zvestuva.

2.3. Zaklu~ok

Op{ ti pravila se:

- Sekoja stavka vo osnovni ot izve{ taj za pari ~ni prilivi/odlivi treba da se povrze so informacijata za koja se odnesuva bele{ kata.
- Finansiski te izve{ tai treba da prezentiraat informacii кои se: razbrlivi, relevantni i verodostojni.
- Nesoodveten smetkovodstven tretman ne e dozvol en ni tu vo obelodenuvaweto na smetkovodstvenata poli tika ni tu vo obelodenuvawata vo bele{ ki te
- Obezbeduvawe na komparativni informacii za dva posledovatelni peri oda obelodenuvaj}i go po~etnoto i krajnoto sal do.
- Pari ~ni te prilivi/odlivi se pri ka` uvaat vo bruto iznos, osven koga subjektot samo gi administri ra sredstvata vo ime na drugo lice.

3. Vo sledniot del prika` an e primer za Konsolidiran izve{ taj za pari ~ni prilivi/odlivi za 2006, zaklu~no so 31 dekenvri, 2006.

Primerot e daden vo format spored MSS za gotovinska osnova so prika` ani bele{ ki kon finansiskite izve{ tai.

Subjektot sekoga{ treba da gi ispolni site principi vrz koji standardite se izgradeni, kako i kvalitativnite karakteristiki na finansiskite informacii.

Subjektot treba da gi opravda stavkite vo osnovniot finansiski izve{ taj za pari ~nite prilivi/odlivi prilagodeni na prirodata na rabota na subjektot koj izvestuva i da gi ispolni barawata za obelodenuvawe vo bele{ ki te kon finansiski ot izve{ taj.

**KONSOLIDIRAN FINANSIJSKI IZVEŠTAJ
ZA CENTRALNI OTBUKET
KONSOLIDIRANI IZVEŠTAJ ZA PARIZ
PRILOZI VI / ODLIZVI ZA GODINATA KOJA ZAVRŠUVA NA 31
DEKEMVRI 2006**

во милиони денари	Белешка	2006		2005	
		Уплати/исплати контролирани од субјектот	Уплати/исплати од трети лица	Уплати/исплати контролирани од субјектот	Уплати/исплати од трети лица
УПЛАТИ					
Оданочување	2				
Данок од доход		9,500	750	10,200	950
ДДВ		25,600	250	22,800	350
Данок на имот		1,350	0	325	0
Акцизи		10,500			
Увозна царина		7,755			
Други даноци		4,700	0	4,520	0
Грантови и помош	3				
Меѓународни агенции		7,500	175	11,200	215
Останати грантови		350	25	450	35
Позајмување	4				
Приливи од заем		220	0	310	0
Капитални уплати	4				
Приливи од оттуѓување на имот и опрема		112	22	185	18
Трговски активности	5				
Уплати од трговски активности		2,920	103	2,870	95
Други уплати		620	152	580	122
Вкупно уплати		71,127	1,477	53,440	1,785
ИСПЛАТИ					
редовни активности					
Трансфери	6	19,255		18,700	
Плати, наемнини и придонеси	7	21,757	0	19,650	0
Ситен инвентар и потрошен материјал		7,352	0	8,400	0
Трансфери					
Грантови	4	816	0	925	0
Други исплати		115	0	110	0
Капитални издатоци					
Набавка/изградба на објекти и опрема		3,429	1,500	5,429	1,200
Купување на финансиски инструменти		125	0	115	0
Отплата на заеми и камата	4				
Отплата на заеми		7,569	250	8,269	180
Отплата на камата		2,500	32	2,750	41
Други исплати		182	25	155	32
Вкупно исплати		63,100	1,807	64,503	1,453
Зголемување/намалување на пари		8,027	(330)	7,637	332
Пари на почетокот на годината		7,637			
Зголемување/намалување во пари		8,027			
Пари на крајот од годината	2,6	15,664			

* Референца: Прилог 1а - Влада

Ova pretstavuva primer za Bele{ ki kon finansiskite izve{ tai, podgotven soglasno makedonskite zakoni i regulativi za buxetskite subjekti i spored barawata na MSS na gotovinska osnova za javen sektor.

Bele{ ki kon finansiskite izve{ tai

1. SMETKOVODSTVENI POLI TI KI

- Osnova za podgotovka

Finansiskite izve{ tai se podgotveni vo soglasnost so MSS na gotovinska osnova i so Zakonot za buxeti i Zakonot za smetkovodstvo na buxetite i buxetskite korisnici vo Republika Makedonija.

- Subjekt

Finansiskite izve{ tai se odnesuvaat na aktivnosti na centralni otbuxet na RM (ponatamu vo tekstot: Centralen buxet) za godinata koja zavr{ uva na 31 dekemvri, 2006. Vladata gi propi{ uva zakoni te i regulative te doneseni da gi ureduvaat svoite aktivnosti.

Pri dru`nite finansiskite izve{ tai vkuuvaat transfere do penziskite otfond, fondot za vrabotuvawe, socijalnata programa, detski dodatoci, voeni i invalidni, strukturni reformi, begalci i reformi na javnata administracija.

Ovite aktivnosti se finansiraat od danoci, pri donesi, nedano~ni prihodi, kapitalni prilivi, dividendi dobiti od kamata vo kompanii, bankarski agencii i kamata od depoziti.

Glavnite dano~ni prilivi se od DDV, akcizi, personalen danok od dohod, carina i danok na dobitka. Vo Bele{ka 9, prika`ani se buxetirani ot danok i ostvareni ot danok.

Nadvore{en finansiski priliv doaja od stranski donacii, stranski zaemi, reformna privatizacija, kamata na depoziti i pozajmuvawa vo zemjata.

2. PARI

Pari te se sostojat od pari vo kasa, depoziti po viduvawe i pari~ni ekvivalenti. Pari~ni ekvivalenti se kratkoro~ni, visokolikvidni vlo`uvawa koi brzo mo`e da se konvertiraat vo poznati iznosi na pari i koi se predmet na bezna~en rizik vo promena na nivnata vrednost.

Depoziti te po viduvawe i pari~ni te ekvivalenti se sostojat od saldata vo bankite i investicii vo blagajni~ki zapisi.

Izve{tajot za pari~ni prilivi/odlivi gi sodr`i slednive pari~ni uplati i isplati :

	<u>2006</u>	<u>2005</u>
Pari vo kasa i sal do vo banka	15,000	2
Bl agajni ~ki zapi si	<u>764</u>	<u>0</u>
	<u>15.764</u>	<u>2</u>

I splatite izvr{ eni od tretii lica ne se vku-eni vo gornata tabela bi dej}}i ti e ne ja zadovol uvaat def i ni cijata za pari i pari ~ni ekvi val enti .

Ograni ~uvawa na pari ~not o saldo

Vo pari ~ni ot iznos pri ka` an pogore, Vl adata e ograni ~ena da gi kori sti donatorski te sredstva samo za dogovoreni strogo namenski cel i vo iznos od 1.000 mi l i oni denari . Ovi e sredstva se nameneti za vtorata f aza na struktur ni te ref ormi vo sektorot zemjodel i e i }e se kori stat po zavr{ uvawe na prvata f aza od proektot.

Nepovle ~eni sredst va

Vl adata i ma nepovl e~eni sredstva vo iznos od 3.000 denari koi }e bi dat na raspol agawe za idni akti vnosti i za pla}awe na kapi tal ni obvrski . Ovi e sredstva se na raspol agawe po zavr{ uvawe na procesot na decentral izaci ja i }e se transf eri raat od central nata na l okal nata vl ast.

3. ZADOL@UVAWE

Zadol ` uvawata se sostojat od pari ~ni pril ivi od zaemi od banka i iznos koj proizleguva od ne-pari ~na tehni ~ka pomo{ od stranska agencija. Si te zadol ` uvawa se prezemaat i se upravuvaat od mi ni sterstvata, prethodno odobreni od Ministerot za f inansi i soglasno Zakonot za buxeti objaven vo Sl u` ben vesni k br. 64/2005.

Nepovle ~eni ot iznos od pozajmi ci te vo iznos od 3.000 denari , }e bi de na raspol agawe { tom se potro{ i pol ovi na od 1.000.000 denari , spored dogovorot so donatorot.

PRI LI VI OD ZAEMI

		2006		2005	
		Парични уплати контролирани од субјектот	Од исплати од трети лица	Парични уплати контролирани од субјектот	Од исплати од трети лица
Во милиони денари	Белешка				
ЗАДОЛЖУВАЊЕ					
Меѓународни финансиски институции		105		250	
Банки за развој		12		60	
Агенции кои даваат заеми		3			
Вкупно задолжување	3	120		310	

* Референца: Прилог 1а - Влада А / Дополнителни финансиски извештаи

4. FI NANSI RAWE OD NADVORE| NI I ZVORI

Во илјади денари	2006	2005
Почетно салдо	0	0
ПРИЛИВИ		
Банки за развој	4,500	9,200
Меѓународни агенции	3,000	2,000
Донации	350	450
Техничка помош без надомест	0	0
Вкупен прилив	7,850	11,650
ОТПЛАТА		
Банки за развој	(4,569)	(6,269)
Агенции	(3,000)	(2,000)
Камата	(2,500)	(2,750)
Вкупно исплати	(10,069)	(11,019)
Салдо на крајот на годината	(2,219)	(631)

5. TRANSFERI

I znos od 19.255 denari se preneseni pari na sledni ve dr`avni insti-tuci i koi izvr{ uvaat одредени dejnosti utvrđeni so zakon:

	2006	2005
Пензиски фонд	11,100	11,250
Фонд за вработување	4,200	4,100
Фонд за здравство	2,255	2,250
Фонд за патишта	450	450
Други трансфери	1,250	650
Вкупно трансфери	19,255	18,700

6. DR@AVNI PODDR| KI I STRANSKA POMO|

Vladata e kori sni k na me|unarodna pomo{ од Italija, Germanija, Holan-di ja, SAD, fondovi na Svetskata Banka i na EU. Taa se состои од:

- Tehni ~ka pomo{ za sproveduvawe na strukturni te ref ormi i
- Pari ~en priliv namenet za gradewe na infrastrukturni objekti: vodosnabduvawe, kanalizacija, pati { ta i osnovni u-ili { ta.

Me|unarodnata tehni ~ka pomo{ ne se evidentira vo finansi ski te izve{ tai bi dej}i ne postoi pari ~en priliv vo dr`avni ot buxet. Ovi e sredstva se pref rlaat od me|unarodni te agenci i koi gi rakovodat proekti te za impl e-mentacija na strukturni te ref ormi .

Me|unarodnata pomo{ za izgradba na infrastrukturni objekti e ograni ~ena za koristewe spored uslovite za nadle`nost i bilateralni ot

dogovor so donatorskata zemja/agencija, potpi { ano od Vladata na Republika Makedonija.

Zabele{ ka: Celta na vakviot na~in na obelodenuvawe e pari te da ne se ~uvaat na сметka na korisni kot koj se javuva vo uloga na administrator na donacijata, i isti te da se transferiraat vedna{ na сметka na izveduva~ot na raboti te.

Prilivi od grant HH
Odlivi od grant HH

7. ZNA^AJNI KONTROLI RANI SREDSTVA

Vladata ima brojni programi koi se pod nejzina direktna kontrola. Taa ima mo{ da upravuva so finansi skite i operativnite politiki vo dolu-navedenite programi. Ovi e programi se vkl u~eni vo finansi skiot i zve{ taj.

1. Penziski fond
2. Fond za vrabotuvawe
3. Fond za zdravstvo
4. Fond za pati { ta
5. Ostanati programi

Zabele{ ka: Potrebno e ekspl icitno obelodenuvawe na prilivite i odlivite na po sekoja programa koja e pod kontrola na subjektot. Navedeni ot primer so programite i fondovite e samo ilustrativen.

8. OGRANI ^UVAWA NA PARI ^NI TE SALDA

Vladata vode{ e praven spor koj zavr{ i vo polza na sproti vstavenata strana vo sporot. Zatoa, sudot stavi zabrana za koristewe na pari te vo iznos od 3.000 milioni denari.

9. ADMI NI STRI RANI TRANSAKCI I

Admi ni stri rani te transakcii se sostojat od pari ~ni tekovi koi proizleguvaat od admi ni stri rani transakcii od Vladata vo ime na fondot. Si te naplateni pari se deponiraat vo fondot za konsolidirani prihodi, no ne mo` e da se koristat bez posebno odobrenie od nadle` noto vladi no tel o.

Во илјади денари	Вид на трансакција	2006	2005
Наплатени пари во име на Владата	Наплата на такса за комунални услуги	125.000	115.000
	Наплата на данок на имот	42,000	40,500
Префрлени пари до соодветните субјекти		167,000	155,500

10. TRANSAKCI I SO POVRZANI STRANI I VKUPEN PARI ^EN NADOMESTOK NA VLADATA

Klu-ni te izbrani i i menuvani lica vo Vladata se Premi erot, Zameni k Premi erot, zameni ci te ministri i direktori na organi vo sostav na nadle` ni te mi ni sterstva i samostojni organi . Pari -nata nadoknada koja se i spl a} a mese~no e navedena podol u:

vo makedonski denari

Premi er	XY
Zameni k Premi er	ZX
Mi ni ster za f i nansi i	NM
Mi ni ster za ekono mi ja	NM
Mi ni ster za zdravstvo	NM
Mi ni ster za..	

Zabele{ ka: Zaradi transparentnost na na~i not na tro{ ewe na sredst- vata, potrebno e obel odenuvawe na pari ~ni te nadoknadi na kl u~ni te i menu- vani lica od strana na Vladata.

11. I SPLATI OD TRETI LI CA

Vladata i ma kori st od kupeni te stoki i usl ugi vo svoe ime kako rezul tat na pari ~ni te i splati izvr{ eni od tretli ca preku zaemi i pridonesi . I splatite izvr{ eni od tretli ca ne gi so~i nuvaat pari ~ni te uplati ili i splati , no Vladata i ma kori st. Ti e se obel odeneti vo kol onata za I splati od tretli ca vo izve{ tajot za pari ~ni pri livi i odlivi .

12. DOPOLNI TELNI FI NANSI SKI I NFORMACI I / SPOREDBA SO BUXETI TE (ref. 2.1.33)

Vladata e ograni ~ena vo odnos na na~i not na kori stewe na sredstvata koi se po pravilo strogo namenski sredstva. Ovi e namenski sredstva se nave- deni vo buxetot usvoen na 15 dekemvri , 2005. Toa zna~i deka Vladata raspredel- liva pari spored zakonski usvoeni ot buxet. Ne postoj?? i splati bez odnapred utvrdena namena. Tabel ata podol u gi poka ` uva ostvareni te nasproti buxeti ra- ni te i znosi i otstapuvaweto za godi nata koja zavr{ uva na 31 dekemvri , 2006.

Sporedba so Buxetot

во илјади денари	остварено	планирано	отстапување
УПЛАТИ			
<i>Оданочување</i>			
- ДДВ	25,600	25,500	
- Акцизи	10,500	10,000	
- Данок од доход	9,500	9,800	
- Други даноци	13,805	12,800	
<i>Странска помош</i>			
- Меѓународни агенции	7,500	7,500	
- Други грантови и странска помош	350	400	
<i>Капитални уплати</i>			
- Добивка од оттуѓување на опрема	220	200	
<i>Друго</i>	3,652	3,500	
Вкупно уплати	71.127	69.700	1.427
ИСПЛАТИ			
<i>Редовни активности</i>			
- Плати и наемнини	21.757	21.000	
- Ситен инвентар и потрошен материјал	7.352	8.000	
- Трансфери	19.255	20.000	
- Дотации	816	1,200	
- Други трансфери	115	120	
<i>Капитални издатоци</i>			
- Набавка на возила	850	850	
- Набавка на компјутери	1.100	1.100	
- Купување на имот	1.479	1.479	
- Отплата на заеми и камати	10.069	10.069	
- Други исплати	307		
Вкупно исплати	63.100	64.318	1.218
НЕТО УПЛАТИ /ИСПЛАТИ	8.027	5.382	

10. SREDSTVA I OBVRSKI

Sekoe Mi ni sterstvo odnosno kori sni k na sredstva od central ni ot buxet i od buxeti te na op{ tinite ima obvrskadagi evidenti ra i obel odenuva vo svoite finansiski izve{ tai sredstvata i obvrskite koi ne se del od I zve{ tajot za pari ~ni prilivi i odlivi. Navedeni ot primer se odnesuva na eden buxetski kori sni k.

Министерството и машини и опрема, признаени според набавна вредност.

Во илјади денари	2006	2005
Земјиште	11,265	11,265
Згради	78,320	78,320
Мебел	1,900	1,770
Компјутери	1,750	1,500
Друга опрема	1,050	950
Вкупно	94,285	93,805

Datum na avtorizacija

Финансиските извештаи се одобрени на состанокот на Владиното тело, одржан на 25 февруари, 2006.

Финансиските извештаи беа одобрени за публикување на 28 февруари, 2006 од страна на Премиерот на Република Македонија (име и презиме на Премиерот).

ANEKS

Me|unarodni smetkovodstveni standardi za javni ot sektor (MSS) na presmetkovna osnova

(idni ~ekori)

1. Voved

I dניתe aktivnosti i implementacija na drugi me|unarodni smetkovodstveni standardi za javni ot sektor }e se dvi`at kon premi n vo **smetkovodstvo na presmetkovna osnova** koe ne se prepora~uva vo ovaafaza, tuku koga }e bi de soodvetno. Procesot na pristapuvawe vo EU mo`e da go forsi ra pra{aweto, no duri i toga{ , se dava peri od od 5 godi ni za usoglasuvawe pri usvojuvaweto na smetkovodstvoto na presmetkovna osnova po vlezot vo EU.

Presmetkovna osnova zna~i osnova na smetkovodstvo spored koja transakciite i drugi te nastani se evidenti raat toga{ koga nastanuvaat (a ne samo koga se uplateni ili isplateni pari ili pari~ni ekvivalenti). Zatoa, transakciite i nastanite se evidenti raat vo smetkovodstvenata evidencija i se vnesuvaat vo finansi skite i zve{tai za soodvetni ot peri od na izvestuvawe. Elementite na smetkovodstvoto na presmetkovna osnova se sredstva, obvrski, neto sredstva/glavni na, pri hodi i rashodi.

Ova zna~i deka glavno barawe e pravilno priznavawe i merewe na osnovnite sredstva, so {to se obezbeduva deka alokacijata na tro{okot na osnovnite sredstva se vr{i vo tekot vekot na koistewe na sredstvoto spored odnapred utvrdena pol i ti ka i metod za amortizacija.

Vo ovaafaza od razvojt na javni ot finansi ski sektor vo Makedonija va`no e da se kontrolira ~ekorot na promenite, no pova`no e razvojt da se dvi`k vo pravec na barawata na EU vo pri menata MSS. Usvojuvaweto i implementacijata na MSS za gotovinska osnova pra}a poziti ven si gnal {to mo`e da se potvrdi so faktot deka Makedonija ve}e potpi {a Memorandum na razbirawe so Me|unarodnata federacija na smetkovoditeli (IFAC) za pri mena na MSS na gotovinska osnova.

Implementacijata na **MSS na gotovinska osnova** e prvi ot ~ekor vo formal noto pri znawawe na voveduvawe na me|unarodni smetkovodstveni standardi i se istaknuva deka sekoj ~ekor napred kon smetkovodstvo na presmetkovna osnova treba da pretstavuva del od planirani ot razvoj, za {to }e bi de potrebno najmal ku 5 do 10 godi ni . Ova e voobi ~aeni ot peri od, i ako nekoj zemji ja planiraa reformata za smetkovodstvo na presmetkovna osnova za 3 godi ni . Ova e ambiciozen plan i verojatno cel osno ne gi predvidel e tro{oci te i te{ koti i te koi mo`e da se javat za tol ku kratok peri od.

Vo ovoj peri od, korisno e da se razbere zna~eweto i celite na sekoj od MSS na presmetkovna osnova. Vo ovoj dokument se navedeni site 21 standard na presmetkovna osnova so kratok opis na celite i objasnuvawe za sekoj od ni v.

Smetkovodstvoto na gotovinska osnova ima odredeni prednosti bi dej}i e ednostaven,

si guren, i sproban i testiran pri od kon smetkovodstvoto vo javni ot sektor. Vladi te go koristele pove}e od sto godi ni . MSS za gotovinska osnova go istaknuva ova, kako i koriste te od jassen me|unaroden krediti teti standardizacija.

Postojat benefi cii od usvojувaweto na smetkovodstvoto na presmetkovna osnova, no samo ako toa obezbeduva dodadena vrednost za edna zemja. Tranzicijata ne treba da e gol em pri ori tet ako se neophodni drugi f i nansi ski ref ormi vo javni ot sektor. Za uspe{ na tranzicija, potrebni se odredeni predsl ovi , kako:

- Konsultacii so i pri f a}awe od strana na dr`avni te slu`beni ci i javnosta;
- U-estvo na smetkovodstvenata profesija;
- Zaedni ~ki razvoj na nezavisni smetkovodstveni standardi za javni ot sektor;
- Poddr{ ka i vkl u-enost na dr`aven nadvore{ en revi zor};
- Seopfatna obuka za menaxment;
- Soodvetna kul tura;
- Sl edewe na revi zorski te standardi pri vr{ ewe na dr`avna i nadvore{ na revi zija};
- Ni sko ni vo na korupcija vo javni ot sektor;
- Soodveten kapacitet za IT;
- Vol ja da se koristi statisti mul ati vni merki i kazni ; i
- Sf a}awe na presmetkovni ot pri od kako del od cel okupni ot proces na ref ormata.

[to se odnesuva do osnovni te sredstva, postoji gol ema zal o`ba da se obezbedi pravi nl o vrednuvawe na osnovni te sredstva na edna zemja.

2. Benefi cii od smetkovodstvo na presmetkovna osnova

Podol u e daden i zvadok od dokument od IFAC, koj gi poso~uva kori sti te od premi not kon smetkovodstvo na presmetkovna osnova.

IFAC napravi studija, *Premi n kon smet kovodst vo na presmet kovna osnova: Nasoki za vladi te i dr`avni te subjekt i* koj{ to }e i m pomogne na vladi te i dr`avni te subjekti koi sakaat da podgotvuvaat i zve{ tai so smetkovodstvo na presmetkovna osnova spored me|unarodni ot smetkovodstven standard vo javni ot sektor za presmetkovna osnova (MSS). Studijata }e pomogne i na vladi te i na dr`avni te subjekti koi sakaat da podgotvuvaat izve{ tai spored smetkovodstvo na gotovinska osnova, vkl u-uvaj}i i usvojувawe na glavni te principi koga vo idni na MSS }e proizleze od objaveni ot nacrt na MSS 9 *F i nansi sko i zvest uvawe spored smet kovodst vo na got ovi nska osnova.*

Dokumentot so dr` i rezi me za prednosti te od i zvestувawe spored presmetkovna osnova.

Inf ormaci i te vo i zve{ tai te podgotveni spored presmetkovna osnova se kori sni i za ot~et i za donesuvawe na del ovni odl uki . F i nansi ski te i zve{ tai podgotveni na presmetkovna osnova i m ovozmo`uvaat na kori sni ci te:

- da ja ocenat odgovornosta za si te resursi koi subjektot gi kontrol i ra i raspredel bata na ti e resursi ;
- da gi ocenat raboteweto, f i nansi skata sostojba i pari ~ni te tekovi

na subjektot; i

- da donesuvaat odluki za obezbeduvawe na resursi za, ili da rabotat so, subjektot.

Na podetalno ni vo, i zvestuvaweto spored presmetkovna osnova:

- poka`uva kako vladata gi f i nansi rala svoi te akti vnosti i kako upravuva so gotovinata ;
- im ovozmouva na korisnici te da ja ocenat tekovната sposobnost na vladata da gi f i nansi rala svoi te akti vnosti i da gi i spolnuva navreme svoi te obvrski ;
- ja poka`uva f i nansi skata sostojba na vladata i promeni te na f i nansi skata sostojba;
- i dava mo`nost na vladata da upravuva so dadeni te resursi ; i
- e korisno za evaluacija na raboteweto na vladata vo odnos na tro{oci te za usluge te, efikasnosta i uspe{nosta vo obavuvawe na svoi te funkcii .

Smetkovodstvoto na presmetkovna osnova bara od organizacii te da vodat kompletna evidencija na sredstvata i na obvrskite. Toa pomaga za podobro upravuvawe so sredstvata, vkl u-uvaj}i podobro odr`uvawe, posoodvetni politiki za zamena, identifikuvawe i ottu|uvawe na vi{ok sredstva i podobro spravuvawe so rizici kako na primer zaguba koja{ to se dol`i na kra`ba ili i {teta. Identifikuvaweto na sredstvata i ni vnata amortizacijata im pomaga na menaxerite da go sfatavli jani eto na koristeweto na osnovni te sredstva za obezbeduvawe na usluge i gi ohrabruvaat menaxerite da razmislat za alternativni na~ini na upravuvawe so tro{oci te i na obezbeduvawe na usluge te.

Smetkovodstvoto na presmetkovna osnova go istaknuva efektot na f i nansi skite odluki vrz neto sredstvata a/ glavni nata i mo`e da pomognat na vladi te da oformat podolgoro~no gl edit e pri donesuvawe na odluki za razlika koga se potpiraat na smetkovodstvo na gotovinska osnova ili na modif icirano smetkovodstvo na gotovinska osnova. Informacii te za neto sredstvata a/ glavni nata zna~i i deka vladata t reba da odgovara za f i nansi skite performansi na nejzinite odluki koi se odnesuvaat na tekovnite i idnite neto sredstva/ glavni nata.

Smetkovodstvoto na presmetkovna osnova obezbeduva informacii za prihodite i rashodite, vkl u-uvaj}i go vli jani eto na transakcii te koga seu{ te ne e uplatena ili isplatena gotovina. Potrebno e da se obezbedat precizni informacii za prihodite so cel da se oceni vli jani eto na dano~nata politika i na drugite prihodi vrz f i nansi skata sostojba na vladata, i za procenka na potrebata za dolgoro~no zadol`uvawe. Informacii te za prihodite im pomagat na vladi te da napravat procenka dali tekovnite prihodi se dovolni da gipokrijat tro{oci te na tekovnite programi i usluge.

Primer za dopolnilni informacii za smetkovostvo na presmetkovna osnovna mo`e da se vidi podolu, vozivadokot od MSS 1.

MSS 1 - PREZENTI RAWE NA FIANANSI SKI I ZVE[TAI

Cel na fiansi skite izve{ tai

Fiansi skite izve{ tai pretstavuvaat strukturiran prikaz na fiansi skata sostojba na subjektot i transakcii te koi gi vr{i. Celite na fiansi skite izve{ tai za op{ ta namena treba da obezbedat informacii za fiansi skata sostojba, raboteweto i pari~nite tekovi na subjektot korisni za { i rok opf at na korisnici pri donesuvawe i ocenuvawe na odluki za raspredelba na sredstvata. Poto~no, celite na fiansi skite izve{ tai za op{ ta namena vojavnisektor treba da obezbedat korisni informacii za da se donesat odluki i subjektot da dade ot~et za doverenite resursi na upravuvawe koi :

- a) }e obezbedi informacii za izvorige, raspredelbata i koristeweto na fiansi skite resursi ;
- b) }e obezbedi informacii kako subjektot gi fiansiral svoje aktivnosti i upravual sopari~nite tekovi ;
- v) }e obezbedi korisni informacii za ocenuvawe na sposobnosta na subjektot da gi fiansira svoje aktivnosti i da gi ispolni svoje obvrski ;
- g) }e obezbedi informacii za fiansi skata sostojba na subjektot i nejzini te promeni ; i
- d) }e obezbedi agregatni korisni informacii za ocenuvawe na raboteweto na subjektot vozodnos na tro{oci na usluge te, efikasnost i performansi te.

Fiansi skite izve{ tai za op{ ta namena mo`e da pomognat da se predvidat ili unapredat odredeni ne{ ta so toa { to }e obezbedat korisni informacii za predviduvawe na nivoto na potrebnite resursi za vr{ewe na redovni te aktivnosti, resursi te koi mo`e da se sozdatat preku redovni te aktivnosti i za site povrzani rizici i ograni~uvawa. Fiansi skite izve{ tai mo`e da obezbedat informacii za korisnicite i za:

- a) toa dali resursi te se dobi eni i koristenisoglasno usvoeni otbuxet; i
- b) toa dali resursi te se dobi eni i koristenivo soglasnost so pravni te i dogovornite barawa, vku~uvaj}i fiansi ski ograni~uvawa postaveni od relevantnite tela za legislative.

Da se ispolnat ovie celi, fiansi skite izve{ tai obezbeduvaat informacii za subjektot koi se odnesuvaat na:

- a) sredstvata
- b) obvrskite
- v) neto sredstvata/glavninata
- g) prihodi
- d) rashodi, i
- l) gotovinski tekovi.

Informacije so sodržane v finančni izveštaji se relevantni za izpolnjevanje celotne izveštaje, ne seveda da je izpolnjevanje celotno. Ova posebno se odnosi na subjektive primarne celotne generirane na profita, bi dejstva rakovoditelja te treba da dade odzive za postizvanje v odnosu na notne obveznosti na usluge, kako i za postizvanje na finančni celotni v okviru bugeta. Pokraj finančni izveštaji treba da se obvezdati dopolnilni informacije, vključuje in finančni izveštaji, so celotni da se dade posredovati na aktivnosti na subjektive v tekoči izveštaji odprejati.

3. Spisok na MSS

Dosega se objavi 21 MSS na presmetkovna osnova za javen sektor:

MSS 1 - Prezentacija na finančni izveštaji

MSS 2 - Izveštaji za parni tekovi

MSS 3 - Neto višek ili deficit za periodot, fundamentalni greški i promeni na smetkovodstvene politiki

MSS 4 - Efektive od promeni na devizne kursevi

MSS 5 - Troški za pozajmuvawe

MSS 6 - Konsolidirani finančni izveštaji i smetkovodstvo za kontrolirani subjekti

MSS 7 - Smetkovodstvo na vločuvawa v pridruženih organizacijah

MSS 8 - Finanško izveštaje za udeležbo v zedniški vložawa

MSS 9 - Prihod od deviznih transakcij

MSS 10 - Finanško izveštaje v hibernaciji ekonomije

MSS 11 - Dogovori za izgradba

MSS 12 - Zalihi

MSS 13 - Dogovori za naem

MSS 14 - Nastani posle datumot na izveštaje

MSS 15 - Finančni instrumenti: obelodenuvawe i prezentacija

MSS 16 - Vložawa v nedvignosti

MSS 17 - Nedvignosti, strojki, i oprema

MSS 18 - Izveštaje po segmenti

MSS 19 - Rezervirawa, neznesni obrvski i neznesni sredstva

MSS 20 - Obelodenuvawe na povrzani stranki

MSS 21 - Obveznosti na sredstva koi ne sozdavaat gotovine

4. Celotni na 21 smetkovodstven standard na presmetkovna osnova

Podolu, nakratko se objasneti sive smetkovodstveni standardi na presmetkovna osnova, skupno 21.

MSS 1 - Prezentacija na finansijski izveštaji

Celtna na ovoj standard e da se propiše na-inot na koj finansijski te izveštaji za opšta namena treba da se prezentiraat za da ovozmotat sporedljivost i so finansijski te izveštaji na subjekt od prethodni te periodi i so finansijski te izveštaji na drugi subjekti. Da se postigne ova cel, ovoj standard gi ureduvate prašawa za na-inot na prezentacija na finansijski te izveštaji, ramka za ni vnata struktura i minimum barawata za sodr`inata na finansijski te izveštaji podgotveni spored smetkovodstvo na presmetkovna osnova. Pri znavaweto, mereweto i obelodenuvaweto na odredeni transakcii i drugi nastani se predmet na drugi me|unarodni smetkovodstveni standardi za javni ot sektor.

Ovoj standard treba da se primeni vo prezentacijata na site finansijski izveštaji za opšta namena podgotveni i prezentirani spored smetkovodstvo na presmetkovna osnova spored me|unarodni ot smetkovodstven standard.

MSS 2 - Izveštaji za parni tekovi

Izveštajot za parni tekovi gi identifikuvate izvori te na gotovinski prilivi, stavki te na koi se troš gotovina vo tekot na izveštajni ot period i gotovinskoto saldo na izveštajni ot datum. Informacijata za parni ot tek na eden subjekt e korisna zatoa što obezbeduva informacii na korisnicite na finansijski te izveštaji za odgovornosti za ni vnoto na-inot na trošewe na parite. Informacijata za parni tekovi im ovozmotava na korisnicite da potvrdat za na-inot kako javni ot subjekt ja generira potrebnata gotovina za finansijski te aktivnosti i na-inot na koj se iskorištila gotovinata. Pri donesuvawe i ocenuvawe na odlukite za raspredelba na resursite, suštinski prašawe e odr`ivosta na aktivnostite na subjektot, kako i zapoznavawe na korisnicite za vremeto i sigurnosta na parni te tekovi. Celtna na ovoj standard e da se obezbedi informacija za istorijske promeni na parite i parni te ekvivalenti na eden subjekt preku izveštaj za parni tekovi koj pravi klasifikacija na parni et tekovi vo tekot na periodot na operativni, investicioni i finansijski aktivnosti.

Subjektot koj podgotvuva i prezentira finansijski izveštaji spored smetkovodstvo na presmetkovna osnova treba da podgotvi izveštaj za parni te tekovi spored barawata na ovoj standard i treba da go prezentira kako sostaven del od finansijski te izveštaji za sekoj period za koj se prezentiraat finansijski izveštaji.

Izveštajot za parni tekovi treba da obezbedi informacii za parni te tekovi vo tekot na periodot klasifikirani kako *operativni, investicioni i finansijski aktivnosti*. Klasifikacijata po aktivnost obezbeduva informacii koi im ovozmotavaat na korisnicite da go ocenat vlijanieto na one aktivnosti za finansijskata sostojba na eden subjekt i za iznosot na pari i parni ekvivalenti. Ova informacija mo`e da se koristi i za da se oceni vrskata me|u ovi e aktivnosti.

I znosot na neto pari~nite tekovi koj proizleguva od operativni te aktivnosti e klu~en indikator za na~inot na finansi rawe na redovni te aktivnosti na subjektot:

Preku danoci (di rektni ili indi rektni); ili

Od obezbeduvawe na uslugi koi gi generi ra subjektot.

I znosot na neto pari~ni tekovi pomaga i da se poka` e sposobnosta na subjektot da ja odr` i svojata operati vna sposobnost da generi ra gotovi na, da otpl a}a obvrski, da i spl atuva di vi denda na sopstveni kot i novi investicii bez potreba od nadvore{ ni izvori na finansi rawe. Konsol idi rani te operati vni pari~ni tekovi na cela vlada davaat indikacija za stepenot do koj edna vlada gi finansi rala svoi te tekovni aktivnosti preku odano~uvawe i nadomestoci.

Posebnoto obel odenuvawe na pari~nite tekovi koi proizleguvaat od aktivnosti za investirawe e va` no bi dej}i pari~nite tekovi go pretstavuvaat stepenot do koj se napraveni gotovinski te odli vi so cel da pri donesat vo obezbeduvawe na uslugi. Posebnoto obel odenuvawe na pari~ni te tekovi koi proizleguvaat od aktivnosti za finansi rawe e va` no bi dej}i korisno e za predviduvawe na barawata za idni gotovinski tekovi od strana na oni e koi obezbeduvaat sredstva za rabotewe na subjektot.

MSS 3 – Neto vi{ ok ili deficit za periodot, fundamentalni gre{ ki i promeni na smetkovodstveni te politiki

Cel ta na ovoj standard e da se propi { e klasi f i kacijata, obel odenuvaweto i na~inot na smetkovodstvo na odredeni stavki vo finansi ski te izve{ tai taka da si te subjekti gi podgotvuvaat i prezenti raat ovie stavki na konzistentna osnova. So ova se podobruva sporedl ivosta i na finansi ski te izve{ tai od prethodni te peri odi na subjektot i so finansi ski te izve{ tai so drugi subjekti. Spored toa, ovoj standard bara klasi f i kacija i obel odenuvawe na vonredni stavki i posebno obel odenuvawe na odredeni stavki vo finansi ski te izve{ tai. Isto taka, standardot go odreduva na~inot na smetkovodstvo za promeni vo smetkovodstveni te procenki, promeni na smetkovodstveni te politiki i korekcija na fundamentalni gre{ ki. Me|unarodni ot smetkovodstven standard vo javni ot sektor (MSS) 2 I zve{ taj za pari~ni tekovi bara obel odenuvawe na vonredni stavki vo i zve{ tajot za pari~ni tekovi.

MSS 4 - Ef ekti od promeni na devizni te kursevi

Subjektot mo` e da izvr{ uva aktivnosti vo stranstvo na dva na~ina. Mo` e da ima transakcii vo devizi ili pak da raboti so stranstvo. Za da se vclu~at devizni te transakcii i raboteweto so stranstvo vo finansi ski te izve{ tai na eden subjekt, transakcii te mora da se izrazat vo izve{ tajnata valuta na subjektot, a finansi ski te izve{ tai za raboteweto so stranstvo mora da se prevedat vo i zve{ tajnata valuta na subjektot. Gl avni te pra{ awa vo smetkovodstvoto za devizni te transakcii i za raboteweto so stranstvo se da se

odlu-i koj kurs da se koristi i kako vo f i nansi ski te izve{ tai da se vnese f i nansi ski ot ef ekt od promeni te na kursevi te.

MSS 5 - Tro{ oci za pozajmuvawe

Ovoj standard go propi { uva smetkovodstveni ot na~in na tro{ oci za pozajmuvawe. Ovoj standard general no bara pri znavawe na tro{ oci te za pozajmuvawe kako rashod na peri odot. Me|utoa, standardot dozvol uva, kako dozvol en alternativen na~in, kapitalizacija na tro{ oci te za pozajmuvawe dokol ku si ti te se di rektno povrzani so nabavka, i zgradba ili proi zvodstvo na soodvetnoto sredstvo.

MSS 6 - Konsolidirani f i nansi ski izve{ tai i smetkovodstvo za kontrol irani subjekti

Ovoj standard postavuva barawa za podgotovka i prezentacija na konsol i di rani f i nansi ski izve{ tai i za smetkovodstvo za kontrol irani subjekti vo posebni te f i nansi ski izve{ tai na kontrol ni te subjekti . I ako od dr ` avni te del ovni pretprijati ja ne se bara da bi dat vo sogl asnost so ovoj standard vo ni vni te f i nansi ski izve{ tai , odredbi te na ovoj standard } e se pri menuvaat koga subjekt od javni ot sektor koj ne e dr ` avno del ovno pretprijati e i ma eden ili pove} e kontrol irani subjekti koi se dr ` avni del ovni pretprijati ja . Vo ovi e okol nosti , ovoj standard treba da se pri meni pri konsol i di rawe na f i nansi ski te izve{ tai na dr ` avni te del ovni pretprijati ja na ekonomski ot subjekt i vo smetkovodstvoto za vlo ` uvawa vo dr ` avni te del ovni pretprijati ja vo posebni te f i nansi ski izve{ tai na kontrol ni te subjekti .

MSS 7 - Smetkovodstvo za vlo ` uvawa vo pri dru ` eni organizaci i

Ovoj standard ja obezbeduva osnovata za smetkovodstvo spored metod na gl avni na vo pri dru ` eni te organi zaci i . Toa zna~i , vlo ` uvaweto vo drug enti tet e povrzano so ri zi ci i dobi vki vo zavi snost od pref omansi te na enti tetot kade e napraveno vlo ` uvaweto. Standardot se primenuva samo za vlo ` uvawa kade postoji f ormal na sopstveni ~ka struktura (ili nejzi n ekvi val ent) na vlo ` uva~ot. F ormal na sopstveni ~ka struktura zna~i akci onerski kapi tal ili ekvi val entna f orma na kapi tal na edi ni ci , kako na pri mer edi nki vo sopstveni ~ki trust, no mo ` e da se vkl u~at i drugi sopstveni ~ki strukturi kade i nter esot na investitorot mo ` e verodostojno da se izmeri . Ako sopstveni ~kata struktura ne e dobro def i ni rana , ne e mo ` no da se dobi e verodostojna merka za u~estvoto vo sopstvenosta. Subjektot koj} to podgotvuva i prezentira f i nansi ski izve{ tai spored smetkovodstvo na presmetkovna osnova, treba da go pri meni ovoj standard.

MSS 8 - Finansiško izveščanje za udeležene v skupni vladi

Subjekt, ki to podgotvuje in predstavlja finančni izveščaj ali sporedni račun na presmetkovni osnovi, mora da ga uporabi ovoj standard za udeležene v skupni vladi in pri izveščanju sredstev, obveznosti, prihodov in rashodov na skupni-katani organizaciji (firma) in investitorje, brez razlik na strukturi ali formi te podkategorije odvisno od aktivnosti na skupni-katani organizaciji (firma).

MSS 9 - Prihod od deviznih transakcij

Celoten ovoj standard je namenjen računovodstvu na prihodovni strani proizvodnje od deviznih transakcij in nastani. Primarni namen je računovodstvu na prihodovni strani določiti in priznati prihode. Prihode se priznava takoj, ko je verjetno, da bodo ekonomski koristi od obveznosti, proizvodnje ali uslug, predstavljajo priložnost, da se izmerijo. Ovoj standard govori o identifikaciji okolnosti, pod katerimi se izmerijo, in spolni zato, prihode se prizna. Isto tako, obveznosti praktični naslovi za primarne obveznosti. Ovoj standard govori o termi prihod, vključno s prihodi (kapitalni) dobički, namesto termi dohod.

MSS 10 - Finansiško izveščanje o hišnih in finančnih ekonomijah

Finančni izveščaj za en subjekt, ki zveščanje vrednosti na hišnih in finančnih ekonomijah, mora da se svede o odnosu na tekovna merna edinica in izveščajni datum. Korespondentni broji za prethodni obdobje, ki jih barame mednarodni računovodstveni standard za javni sektor 1. Predstavitev finančni izveščaj, in bilo, ki in formacija o odnosu na prethodni obdobje, mora isto tako da se navede o odnosu na tekovna merna edinica in izveščajni datum. V hišnih in finančnih ekonomijah, izveščanje o operativnih rezultatih in finančni sestavi lokalne vrednosti brez zaključkov, ne od koristi. Pariteja gubati kupovna moč so takva stopnja, to spodbujata in znosi na transakcije in druge nastane, ki se služe v različnih obdobjih, pa tudi v tekotni isti obdobji, taen obdobje, ne javi sistematično.

MSS 11 - Dogovori za izgradbo

Celoten ovoj standard je namenjen računovodstvu na troških in prihodovni strani dogovorov za izgradbo. Dogovor za izgradbo predstavlja dogovor, ali slišen obvezni akt, za katere posebno se pregovara za gradbene in kombinacije sredstev, ki se tesno meduporabljajo in meduporabljajo v odnosu na investicijske, tehnološke in funkcionalne ali navedene krajne namene ali uporabo. Standard:

- Gi identifikuva dogovorite koi treba da se klasificiraat kako dogovori za izgradba;
- Obezbeduva nasoki za vidovite na dogovori za izgradba koi mo`e da proizlezat vo javni ot sektor; i
- Ja odreduva osnovata za priznavawe i obelodenuvawe na dogovornite tro{oci i, ako e relevantno, na dogovornite prihodi.

Poradi prirodata na prevremenata aktivnost vo grade`nite dogovori, datumot na koj dogovornata aktivnost e zapo~nata i datumot koga }e se zavr{ i aktivnosta obi~no se vo razli~ni izve{ tajni periodi. Kaj mnogu vlasti, otpo~nate dogovori za izgradba od subjektite vo javni ot sektor ne go naveduvaat iznosot na dogovoreni ot prihod, tuku, se naveduva finansi raweto za poddr{ ka na grade`nata aktivnost preku raspredelba na namenski sredstva ili sli~na raspredelba na op{ t vladi n prihod, ili preku stranska pomo{ ili donacii. Vo ovie slu~ai, osnovnoto pra{ awe vo smetkovodstvoto na dogovori za izgradba e raspredelbata na tro{oci te za izgradba vo izve{ tajni ot peri od vo koj se izveduvaat grade`nite raboti i evidenti raweto na site povrzani tro{oci. Kaj neкои vlasti, dogovorit e za izgradba otpo~nati od subjektite vo javni ot sektor mo`e da se napravat na komercijalna osnova ili na nekomercijalna osnova za cel osno ili delumno povra}awe na tro{oci te. Vo ovie slu~ai, osnovnoto pra{ awe vo smetkovodstvoto na dogovori za izgradba e raspredelbata i na dogovorni ot prihodi na dogovornite tro{oci vo izve{ tajni te periodi vo koi se izveduva grade`nata rabota.

MSS 12 - Zalihi

Celta na ovoj standard e da se propi{e na~inot na smetkovodstvo na zal ihi spored principot na nabavna vrednost . Osnovnoto pra{ awe vo smetkovodstvoto na zal ihi e da se priznae iznosot na tro{ okot nastanat so cel nabavka na zal iha pa se do onoj moment dodeka zal ihi te se realiziraat i se priznae soodveten prihod. Ovoj standard obezbeduva prakti~ni nasoki za odreduvawe na tro{ okot i negovoto posledovatelno evidenti rawe kako rashod, vkl u~uvaj}i bilo kakvo namal uvawe na vrednosta (i spravka) do iznosot na neto realizaci onata vrednost. Standardot dava i nasoki za al okacija na tro{oci te na zal iha.

Zal ihi te se sredstva:

- a) vo forma na materijali ili siten inventar koi }e se potro{ at vo proizvodstven proces;
- b) vo forma na materijali ili siten inventar koi }e se potro{ at pri obezbeduvawe na usl ugi;
- v) za prodaba ili distri bucija vo redoven tek na aktivnostite; ili
- g) vo procesot na proizvodstvo za prodaba ili distri bucija.

MSS 13 - Naemi

Cel ta na ovoj standard e da se propi { at, za naematel i te i naemodavate-
lite , soodvetni te smetkovodstveni poli ti ki i obel odenuvawa koi treba da se
pri menat kaj fi nansi ski ot i operati vni ot naem. Nameot pretstavuva dogovor
so koj naemodavatel ot my go prenesuva na naematel ot za vozvrat na pla } awe i li
serija na pla } awe, pravoto na kori stewe na dadenoto sredstvo za dogovoren
vremenski peri od. Fi nansi ski naem pretstavuva naem so koj zna~ajno se prene-
suvaat site rizi ci i uspesi povrzani so sopstvenosta vrz sredstvoto.
Ti tularot mo` e ili ne mora kone~no da se prenese. Operati ven naem e onoj
naem koj ne e fi nansi ski naem .

MSS 14 - Nastani po datumot na izvestuvawe

Cel ta na ovoj standard e da se propi { e :

- (a) koga eden subjekt treba da gi usog l asi svoi te fi nansi ski izve { tai za
nastani posl e datumot na izvestuvawe ; i
- (b) Obel odenuvawata { to subjektot treba da gi obezbedi za datumot koga
fi nansi ski te izve { tai se odobreni za izdavawe i za nastani posl e
izve { tajni ot peri od.

Standardot bara i sto taka subjektot da ne gi podgotvuva svoi te fi nansi -
ski izve { tai vrz osnova n apri nci pot na konti nui tet dokol ku nastani te po
izve { tajni ot peri od poka` uvaat deka pri nci pot za konti nui tte ne e soodve-
ten. Nastani te po izve { tajni ot datum se oni e nastani , povol ni i nepovol ni ,
koi nastanuvaat me|u izve { tajni ot datum i datumot koga fi nansi ski te
izve { tai se odobreni za izdavawe. Mo` e da se i denti fi kuvaat dva vida na
nastani :

- (a) oni e koi obezbeduvaat dokazi za sostojbi koi postoel e na izve { tajni
ot datum (usog l asuvawa na nastani po izve { tajni ot datum); i
- (b) oni e koi poka` uvaat sostojbi koi se pojavile po izve { tajni ot datum
(nastani koi ne se usog l asuvaat po izve { tajni ot datum).

MSS 15 - Fi nansi ski i nstrumenti: obel odenuvawe i prezentacija

Cel ta na ovoj standard e da se podobri razbi raweto na kori sni ci te na
fi nansi ski te i zve { tai za zna~eweto na fi nansi ski te i nstrumenti za bi l ans-
nata i vonbi l ansnata fi nansi ska sostojba na eden dr` aven subjekt ili drug
subjekt od javni ot sektor, ni vnoto rabotewe i pari ~ni te tekovi . Vo ovoj stan-
dard, poi mot bi l ans na sostojba vo kontekst na pri znavawe na stavki te vo bi l -
ansot i vonbi l ansa evi dencija imaat podednakva va` nost so izve { tajot za
fi nansi skata sostojba.

Standardot propi { uva odredeni barawa za prezentacija na fi nansi ski
i nstrumenti vo bi l ansot na sostojba i i denti fi kuvawe na i nf ormaci te koi
treba da se obel odenat i za bi l ansni te () i vonbi l ansni te () stavki na fi nan-
siski i nstrumenti. Standardi te za prezentacija sodr` at klasi fi kacija na

kamati, dividendi, prihodi i rashodi i okolnosti te koi se odnesuwaat na ni v vo koi finansiskite sredstva i finansiskite obvrski treba da se prebijat. Standardi te za obelodenuvawe sodr`at informacii za faktorite koi vlijaat vrz iznosot, vremeto i sigurnosta na idnite pari~ni tekovi na subjektot vo odnos na finansiskite instrumenti i smetkovodstveni te politiki primeneti za instrumentite. Pokraj toa, standardot pottiknuva obelodenuvawe na informacii za prirodata i stepenot na upotrebata na finansiski instrumenti od strana na subjektot, finansiskite celi na koi imslu`at, rizicite povrzani so istite i politike na menaxmentot za kontrolirawena ovi rizici.

MSS 16 - Vlo`uvawa vo nedvi`nosti

Celta na ovoj me|unaroden smetkovodstven standard za javni ot sektor e da se propi{e na~inot na smetkovodstvo na vlo`uvawa vo nedvi`nosti i soodvetnite barawa za obelodenuvawe. Vlo`uvawata vo nedvi`nosti pretstavuvajimot (zemja ili zgrada - ili del od zgrada - ili i dvete) koj se poseduva so cel da se dobijat koristi od iznajmuvawe ili za kapitalno vlo`uvawe ili i dvete, a ne za:

- a) upotreba vo proizvodstvo ili nabavka na stoki ili uslugi ili za administrativni celi; ili
- b) prodaba vo normalen tek na rabotewe. Vlo`uvawa vo nedvi`nosti se koristi za steknuvawe na sredstva od iznajmuvawe ili za kapitalno vlo`uvawe ili i za dvete.

Zatoa, vlo`uvawa vo nedvi`nosti sozdava pari~ni tekovi koi vo golema mera ne zavisaat od drugite sredstva vo sopstvenost na subjektot. Ova osnovnitate razliki me|u vlo`uvawata vo nedvi`nosti i zemjite ili zgradite koi se koristat od strana na subjektite vo javni ot sektor, vkluuvajii imot koj sopstveni kot go koristi za potrebite na obavuvawena aktivnosta.

MSS 17 - Nedvi`nosti, postrojki, i oprema

Celta na ovoj standard e da se propi{e na~inot na smetkovodstvo na **nedvi`nosti, postrojki**, i oprema. Nedvi`nostite, postrojките, i opremata se materijalni sredstva koi:

- a) se vo sopstvenost na subjektot za upotreba vo proizvodstvo ili nabavka na stoki ili uslugi, za iznajmuvawe na drugi ili za administrativni celi; i
- b) se o~ekuwa da se upotrebata vo tekot na pove}e od eden izve{taen period.

Glavnite prafawa vo smetkovodstvoto na **nedvi`nosti, postrojki**, i oprema se vremeto na priznawawena sredstvata, odreduvawena ni vnata sega{ na vrednost i tro{ocite za amortizacija povrzani so ovi sredstva. .

MSS 18 - I zvestuvawe po segmenti

Cel ta na ovoj standard e da se postavat principi za izvestuvawe na f i nansi ski i n f o r m a c i i po segmenti. Obel odenuvaweto na i n f o r m a c i i te:

- a) }e pomogne na kori sni ci te na f i nansi ski te i zve{ tai podobro da go razberat prethodnoto rabotewe na subjektot i da gi odredat raspredel eni te resursi za poddr{ ka na gl avni te akti vnosti na subjektot; i
- b) }e ja podobri transparentnosta na f i nansi skoto i zvestuvawe i }e mu pomogne na subjektot podobro da ja ostvari svojata obvraska za ot-et.

Segmentot pretstavuva posebna akti vnost ili grupa na akti vnosti na eden subjekt za koj e soodvetno da se napravi i zve{ taj za f i nansi ski te i n f o r m a c i i so cel da se oceni prethodnoto rabotewe na subjektot vo posti gnuvaweto na cel i te i za donesuvawe na odl uki za raspredel ba na resursi te vo i dni na. Spored ovoj standard, subjekti te od javni ot sektor }e ja i zdvojat sekoja akti vnost ili grupa na akti vnosti kako posebni segmenti za koi treba da se podgotvi i zve{ taj so f i nansi ski i n f o r m a c i i za da se napravi eval uaci ja na prethodnoto rabotewe na subjektot vo posti gnuvaweto na svoi te cel i i za donesuvawe na odl uki za raspredel ba na resursi te. Vo pove}eto sl u-ai , gl avni te kl asi f i k a c i i na akti vnosti te i d e n t i f i k u v a n i vo buxetskata dokumentaci ja }e gi ref l e k t i r a segmenti te za koi se pra}a i zve{ taj do soodvetnoto tel o i do najvi soki ot rakovodi tel na subjektot.

MSS 19 - Rezervi rawa, nei zvesni obrvski i nei zvesni sredstva

Cel ta na ovoj standard e da se def i ni raat rezervi rawata, nei zvesni te obrvski i nei zvesni te sredstva, i da se i d e n t i f i k u v a a t okol nosti te vo koi treba da se pri znaat rezervi rawa , kako isti te da se merat i kako za toa da se napravi obel odenuvawe. Ovoj standard bara i odredeni i n f o r m a c i i da se obel odenat za nei zvesnati te obrvski i nei zvesni te sredstva vo bel e{ ki te na f i nansi ski te i zve{ tai da i m o v o z m o ` i na kori sni ci te da ja razberat ni vnata pri roda, vreme i i znos. Rezervi raweto treba da se pri znae koga:

- a) eden subjekt ima sega{ na obvraska (pravna ili konstruktivna) kako rezul tat na mi nat nastan;
- b) verojaten e odl iv na sredstva so cel ostvaruvawe na i dni ekonomski koristi ili potencijalni uslugi da se podmi ri obrvskata; i
- v) mo ` no e da se napravi dobra procenka za i znosot na obrvskata.

Dokol ku ne se i spol nat ovi e uslovi , rezervi raweto ne treba da se pri zne.. Subjektot ne treba da gi priznae nei zvesni te obrvski ili nei zvesni te sredstva, tuku samo da obezbedi obel odenuvawe na isti te .

MSS 20 - Obel odenuvawe na povrzani strani

Cel ta na ovoj standard e da se pri ka ` at barawata za obel odenuvawe vo uslovi na povrzani strani kade postoji kontrol a i obel odenuvawe na i n f o r m a c i i za transkaci i te me|u subjektot i povrzani te strani vo odredeni okol no-

sti. Ova informacija e potrebna za ot~eti da se pomogne za podbro razbirawe na finansiskata sostojba i raboteweto na subjektot koj podgotvuwa izve{ taj. Glavni te pra{awa pri obelodenuwawe na informaci za povrzani te strani se odnesuvaat na identifikuwawe na strani te koi go kontroliraat ili zna-itelno vlijaat vrz izve{ tajni ot subjekt i odreduvaat koi informacii treba da se obelodenat za transakciete so ovi e stranki.

Povrzani te strani se smeta deka se povrzani ako edna strana ima mo`nost da ja kontrolira drugata strana ili da ima golemo vlijani e vrz drugata strana pri donesuwawe na finansiski i operativni odluki ili ako subjektot kako povrzana strana i drug subjekt se predmet na zaedni~ka kontrola. Povrzani te strani vku~uvaat:

- a) subjekti koi direktno, ili indirektno preku eden ili pove}e posrednici, vr{at kontrola ili se kontrolirani od izve{ tajni ot subjekt;
- b) pridru`eni organizacii (firmi) (vidi vo me|unaroden smetkovodstven standar vo javni ot sektor 7 Smetkovodstvo na vlou`uwawa ov pridru`eni organizacii (firmi));
- v) poedinci koi poseduvaat, direktno ili indirektno, u~setvo vo sopstvenosta vo izve{ tajni ot subjekt { to im obezbeduva golemo vlijani e vrz subjektot i ~lenovi od potesnoto semejstvo na bilo koj od ovi e poedinci;
- g) Klun~i ot personal od menaxmentot i ~lenovi od potesnoto semejstvo na klun~i ot personal od menaxmentot; i
- d) Subjekti vo koi se poseduva golen del, direktno ili indirektno, od bilo koe lice opi{ano pod (c) ili (d), ili duri nad koe, takvo lice mo`e zna~ajno da vlijae.

Vrskite me|u povrzani te stranki kade postoi kontrola treba da se obelodenat bez razlika na toa dali postoele transakcii me|u povrzani te strani. Vo odnos na transakciite me|u povrzani te strani razli~ni od transakciete koi bi nastanale vo ramkite na obi~na vrska me|u dobavuvai ili klient/kupuva~ pod uslovi ni pomal kuni pove}e povolni od ona { to e razumno da se o~ekuwa deka }e gi usvoi subjektot ako sorabotuva so taa indirektno ili subjekt sli~en pod isti te okolnosti, izve{ tajni ot subjekt treba da gi obelodeni:

Pri rodata na vrskata me|u povrzani te strani;

Vidovi na transakcii koi nastanale; i

Elementi na potrebnite transakcii da se pojasni zna~eweto na ovi e transakcii za nivni te operacii i dovolni za da mo`at finansiskite izve{tai da obezbedat relevantni i verodostojni informacii za odluwawe i ot~eti.

MSS 21 - Obezvrednuwawe na sredstva koi ne sozdavaat gotovina

Cel ta na ovoj standard e da se propi{at procedurite koi gi primenuwa subjektot so koi toj odreduwa dali sredstvo koe ne sozdava gotovina ima namalena vrednost i da se osiguri deka se priznavaat zagubi od namaluwawe na vrednosta na sredstvoto. . Standardot propi{uva i koga subjektot bi napravil

obratno kni`ewe na zaguba od namal uvawe na vrednosta poradi obezvrednuvawe i propi { uva barawa za obel odenuvawe.

Standardot go def inira termi not namal ena vrednost kako rashod za tekovni ot peri od koga e i denti f i kuvano namal uvawe na vrednosta na sredstvata poradi obezvredenuvawe, , ili preku amortizacija. Zatoa, namal enata vrednost i zrazuva pad vo i skori stenosta na sredstvoto od strana na subjektot koj go kontrol ira. Na pri mer, eden subjekt mo`e da ima izgraden namenski objekt za voeno skladi rawe koj ve}e ne go kori sti. Pokraj toa, poradi specijal izi ranata pri roda na objektot i negovata lokacija, te{ ko deka }e mo`e da se iznajmi ili prodade prostorot i zatoa subjektot ne mo`e da generira pari~ni tekovi od iznajmuvawe ili ottu|uvawe na sredstvoto. Sredstvoto se smeta deka ima namal ena vrednost bi dej}i ve}e ne mo`e da obezbeduva potencialni uslugi za subjektot - ima mala, ili voop{ to nema, i skori stenost za subjektot vo pri donesot za posti gnuvawe na svoi te cel i.

Subjekt koj podgotvuva i presenti ra f i nansi ski izve{ tai spored presmetkovna osnova }e go pri meni ovoj standard za smetkovodstvo na obezvrednuvawe na sredstvata poradi namal ena vrednost odn. koi ne sozdavaat gotovi na, osven:

- a) Zal i hi (vi di MSS 12, Zal i hi);
- b) Sredstva koi proizl eguvaat od Dogovori za izgradba (vi di MSS 11, Dogovori za izgradba);
- v) F i nansi ski sredstva vku~eni vo MSS 15, F i nansi ski instrumenti : obel odenuvawe i presenti rawe
- g) Vlo` uvawa vo nedvi`nosti koj se meri spored pri ncipot na objekti vna vrednost (vi di MSS 16, Vlo` uvawa vo nedvi`nosti);
- d) Nedvi`nosti, postrojki i oprema koi ne sozdavaat gotovina, a se merat spored revalorizirani iznosi (vi di Mss 17, I mot, pogon i oprema); i
- l) Drugi sredstva za koi smetkovodstvenite barawa za namal ena vrednost se del od drug MSS.

5. Zaklu~ok

Premi not kon smetkovodstvo na presmetkovna osnova treba da se slu~i vo soodveten peri od za zemjata i toa ne treba da e obi d da se i mpresi oni ra EU deka mo`e da se stori vo kratok vremenski peri od. Za tranzicijata, potreben e plan na implementacija so koj }e se postigne lesna promena so minimalni problemi. Mora da se obu~i personal koj }e gi pozna barawata, kako i da se vku~at site involvirani strani vo razgovorite za izmenite. Benefici ite mora da se pogolemi od tro{ okot, a site neophodni preduslovi prethodno spomenati mora da se vospostaveni. Procesot }e bide poednostaven so dobro obu~en tim od profesionalni smetkovoditeli i revizori vo javniot sektor. Me|utoa, treba da se sponme i deka za glavni te barawa kako revalorizacija na osnovni te sredstva potrebni se vreme i pari, dokol ku toa pravi lno se napravi. Smetkovodstvo na presmetkovna osnova i dava mo`nost na vladata da prika`e uspe{ no rakovodewe na svoi te resursi i korisno e za ocenuvawe na

raboteweto na vladata vo odnos na tro{ ocite na uslugite, efikasnosta i postignuvawata.

Vo me|uvreme, prviot kratok ~ekor napred kon smetkovodstvo na presmetkovna osnova }e se napravi preku voveduvawe na MSS za gotovinska osnova. Na krajot, smetkovodstvoto na gotovinska osnova ima odredeni prednosti vo toa { to toa e ednostaven, verodostoen i testiran pri od kon smetkovodstvo vo javniot sektor, koj dobro islu`el na mnogu vladi pove}e od sto godini.

CIP - Katalozi zaci ja vo publ i kaci ja
Narodna i uni verzi tetska bi bl i oteka "Sv. Kl i ment Ohri dski "
Skopje

006:657.3(100)1:35

FI NANSI SKO i zvestuvawe spored smetkovodstvo na gotovi nska
osnova : (standard, pri meri i objasnuvawa). - Skopje :
Jugorekl am, 2006. - 148 str. : tabel i ; 24 sm

ISBN 9989-52-071-2

a) F i nansi ski i zve{ tai - Javna uprava - Me|unarodni standardi -
Makedoni ja - Pri ra-ni ci

COBISS.MK-ID 63464970

